

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

HESIODI AS.

CRAEI OPVSCVLA INSCRI

PTA EPTA KAI HMEPAI, SIC

recens nunc Latine reddita, ut uersus uersus

respondeat, una cum scholijs obseu

riora aliquot loca illu-

strantibus,

VLPIO FRANEKERENSI

Frifio autore.

Joannes

Addita est antiqua NICOLAI VAL-

LAE translatio, ut quis

conferre queat.

Item accessit ANGELI POLITIANI Rusti-

cus, ad filum & exemplar secundi

libri Hesiodi factus.

*Libri
N. 1
dikn de ca
ēbeio6' 16x
ca. 16x*

Basileæ, apud Mich. Ising.

M. D. XXXIX.

Andreas Fickis desig.

BIBLIOTHECA

REGIA

MONACENSIS.

VT STEMMATE, SIC

3

ETIAM MORIBVS orna-

to iuueni SIXTO Grumbach,

VLPIVS Franekerensis

Frisius S. D.

NULLÆ amicitie tam firmæ atq; im-
mortales permanere solent, **SIXTE**
dulcissime, quàm eorum qui eisdem lite-
ris initiati sunt, quique in pueritia eidem
præceptori operam dederunt, quemadmodum nos feci-
mus. Id quod quam re ipsa uerissimū sit, tum etiam as-
serit Quintilianus autor grauissimus, qui huius rei cau-
sa publicas scholas magis probat quàm priuatam sub
pædago institutionem. Vide me, qui tametsi iam per
longum temporis interuallum à primis meis commili-
tibus seiunctus sim, nullus tamen ex his est ciuius mihi
obrepfit obliuio. Cuius rei ut clarius extet argumen-
tum, hoc iam ad te mitto philosophicū ne dicam an ru-
sticum opusculum, non contentus te nuda epistola inui-
sere. Sunt anni plus minus decem, ex quo relictā patria
ad exterās scholas me contulerim: quos annos consum-
psi partim discendo, partim docendo, uel potius Py-
thagoreorum more, primum tacendo, deinde loquēdo.
Didici Harlemi et Louanij, docui Coloniae et Erphur-
diæ, quō iuuenis uocabar ad professionem literariam, ni-
hilī etate & sapientia indigentem, quam ego profe-

Etò ante barbam suscipere ausus fui, temerè fortasse magis quàm prudèter. Sed me hoc nomine non iacto, imò magis mihi ipse gratulor, quod sciã istud munus, seu malis onus, pro acerrimo mihi fuisse calcare. Nã magnos diligentia subdidit stimulos, uariosq; libros me euoluere fecit, quos aliter fortè nunquam attigissem. Græcos autem autores quos enarraui, nō sat habui uulgari more interpretari, sed totos in Romanam linguam transfusos, deinde postulantibus auditoribus dictaui. Id factum à me est in Cyro Theodoro Prodromo poëta ecclesiastico, quem proximis nūdinis ex officina Isingri nij latinū unà cum Euripidis Phœnissis exhibebimus. Id etiam factum est in Hesiodo, quem ex tempore ἀμαθὲς ὄρου μὲν, ἀλλὰ σαφὲς ὄρου uertimus, ne sic etiam meorum uotis deesset. Quod quidem non tentassem, si mihi ad manū fuisset exemplar Nicolai Valles, aut si quicquā de ipsius uersione sciuissem. Quamquam quid nocet tractari δις τὸ τρις τὰ λαλᾶ. Non derogo Vallæ: hoc tamen scio, illum omnibus doctis non satisfacere. Si illum in nulla alia re, certe in hoc superauimus, quod apud nos ea commoditas habeatur, ut uersus uersui respōdeat, quod prestare sine ullius sententiae detrimento quàm difficile sit, ille nouit qui in aliquo autore tentauerit. Verum Hesiodus meus solis discipulis dictatus mansisset, nisi à candidis nonnullis amicis ad

cis ad edendum compulsus fuisset. Ad hæc mi Sixte tu etiam magna causa fuisti quare euulgauerim. Scio enim te in ea fortune sublimitate situm, ut aliquando Frisia nostra te in suum consiliarium et moderatorem acceptura sit, quam lampada pater tuus uir prudentissimus, post mortem tibi tradet. Volo igitur in tempore præcepta tibi ministrare, quæ tum usui futura sunt. Næ poeta noster in primo libro nihil magis facit, quàm quod iudices & consiliarios instruat, eosq; sui officij admonet, ne tu putes illum duntaxat de agro loqui. Vale, & Hesiodum hunc amicitie nostræ ueluti perpetuum pignus habe. Datum Francoforte

diæ, pridie calendas Apriles,

M. D. XXXIX.

Η ΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ

ΑΣΚΡΑΙΟΥ ΕΡΓΑ ΚΑΙ

ΗΜΕΡΑΙ.

οὔτ' αἰ ποδὶν ἔχον ἀοιδὸν ἡσυχάζουσαι,

Δότε δ' ἴ' γνέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνεῖσαι,

ὄντε δ' ἄ' βροτοὶ ἄνδρες ὁμοῖς ἄφατοί τε φατοί τε,

Ρητοὶ τ' ἄρρητοί τε (Διὸς μεγαλοῖο ἐκκλε)

Ρεῖα μ' γὰρ βριαλεῖ, ρεῖα δὲ βριάοντα χαλέπεις,

Ρεῖα δ' ἄ' ἀρίζηλον μινύθεις, ἄ' ἄδ' ηλον αἴψεις,

Ρεῖα δ' ἔ' ἰθύνει σκολιὸν καὶ ἀγνώστον κάρφει

Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπερτάτα δώματ' ἄναίει.

Κλυθὶ ἰδὼν αἰῶν τε, δίκη δ' ἰθύνει θέμιστας

Τῶν, ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτὴν τύμα μυνθοσαίμεν.

ὅτε ἄρ' αὖ μῶνον ἔλω εἰδὼν γένεσθαι, ἀλλ' ὑδὲ γαῖαν

Εἰσὶ δ' ὕω, τὴν μὲν κεν ἐπαινήσεται νοῆσας,

Ἡ δ' ἐπιμωμητὴν, δ' ἄ' δ' ἄνδ' ἔχ' αὖ θυμὸν ἔχουσι.

Ἡ μ' γὰρ πόλεμόν τε κακὸν καὶ δ' ἄρ' ὄφελαι,

Σχετλὴν, ὅστις τλῶγε φιλεῖ βροτός, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκῃ

Ἀθανάτων βουλῇσι καὶ ἑμὲ μῶσι βαρεῖαν. (κῆρ

τ') δ' ἑτέρην (πρωτέρην μ' ἔγείνατο νύξ ἐρεβγνή)

Θῆκε δ' ἐμὴν κρονίδης ὑψίστης αἰθερὶ ναίω,

Γαῖης

Σ HESIODI AS- 7

CRAEI OPERA ET DIES,

NVNC CASTIGATIVS

VERSAE, AVTORE VL-

PIO FRANEKEREN-

SI FRISIO.

OVSAE Pierides, praestantes laude
canendi,

Adsitis, patrē celebrātes dicite uestrum,

Dicite, cur homines inter sit nobilis ille

Conspiciusq; hic obscurus? (Iouis illa uoluntas)

Nam facile extollit, facile elatumq; refrenat,

Et clarum obscurans, obscuri nomen adauget,

Erigit & miserum facile, & extinguitq; superbum,

Iuppiter altisfremus, cui celsum regia coelum,

Audi cuncta uidens noscensq; & dirige recta

Hec oracula, ego sic Persen uera docebo.

Scilicet in terris gemina est contentio, ueruna

Hanc animaduertens aliquis laudarit, at illam

Dixerit esse malam, sibi nam contrariae utraeq;.

Seminat illa etenim bellum, litesq; maligna,

Hinc hominum nulli grata est, sed saepe sequuntia.

Atq; colunt illam Dijs instigantibus ipsis.

Alteram at ipse (etenim prior atra nocte creata est)

Terris imposuit summi regnator olympi

A 4 Iuppiter,

Iuppiter, at longe mortalibus utiliore,
 Nanq; facit segnem quāuis meminisse laboris,
 Qui cernens alium ditefcere, dum piger ipse est,
 Festinat quoq; arare, & humi defigere plantas,
 Tum curare domū: nam uicino æmulus usque
 Vicinus ditefcenti: at pugna utilis hæc est,
 Sic figulus figulū, sic & fabrum faber odit,
 Sic uates uatem male fert, sic Irus & Irum.

Ast immitte tuis hæc Perse cordibus imis,
 Ne mala sic placeat, nulla ut sit cura laborum,
 Lis tibi, clamosas rixasq; forumq; sequenti.
 Ille etenim lites fugere & contemnere debet,
 Cui non plena domus, cui non sunt horrea plena
 Maturi fructus, Cereris quem terra dat alma.
 Huius si sat habes, age iurgia dira moueto
 Ob res alterius: mecum facere amplius istud
 Haud licet, at potius rursus causam experiamur
 Iudicijs rectis, quæ uel deus optima dicat.
 Quum fieret nostræ sortis diuisio, rapta
 Plurima iudicibus sic corrumpendo dedisti
 Doniuoris: hanc qui cupiūt discernere litem,
 Stulti, quos latet ut toto sit dimidium plus,
 Et quanta in molli malua aphodeloq; uoluptas.
 Quippe occultarūt homini nunc numina uictum,
 At quondam tantum facile una luce parasses,
 Vnde

ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΩΝ Α. 9

Γαίης τ' γν' ῥίζησι, καὶ ἀνδράσι πολλὸν ἀμφέω,
 ἦ τε ἑ ἀπάλαμνόν πορ, ὅμως ὑδὶ ἔργοι ἐγείρει.
 Εἰς ἑτόρομ γν' τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζωμ,
 Γλάσι, ὅς ἀπδύδῃ ἢ ἀρόμυλαι ἠδὲ φυτδύμ,
 Οἴκον τ' οὐ θέαδ'. ~~Ζυλοῖ δ' ἐπε γέγονα γέτωρ~~
~~Εἰς ἄφρονι ἀπδίδοντ', ἀγαθὴ δ' ἔρις ἠδὲ βραδύσι.~~
~~κὺ λάρα μιν κάρα μιν κότες, ἑπ' ἐκ τῶν τεκτων,~~
~~καὶ πῶχός πῶχῳ φθάνει, καὶ ἀνδ' ὅς ἀνδρῶν.~~

Ω Πέρον, σὺ δὲ ταῦτα τῶν γνικέθιο θυμῶ.
 Μηδέ σ' ἔρις κακὸς χαρὸς ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκει,
 Νεῖκε ὁ πιπθδύοντ' ἀγορῆς ἐπακτὸν εὐόντα.
 Ωρην γὰρ τ' ὀλίγη πῶλετ' νεικέων τ' ἀγορεύωμ τε,
 ὅ πινι μὴ βίῃ ἐνδομ ἐπικτανὸς κατὰ κείτοι
 Ὡραῖθ', τὸν γαῖα φέρει δημῆτόρθ' ἀκτῶν,
 Τοῦ λεορῶσάμηνθ', νείκεα ἑ δῖον οφείλοισ
 Κτήμασ' ἐπ' ἀλλοτρίοις. σοὶ δ' ὅκ' ἐπὶ δειντόρομ ἐ-
 ὦδ' ἔρδισιν, ἀλλ' αὖθι διακρινώμεθα νείκος (σαε
 ἰθύνεισι δίκαις, αἳ τ' ἐκ διὸς εἰσιν ἄρισται.
 Ἦσθι ἢ γν' κλῆρομ ἐδασάμεθα, ἄλλα τε πολλὰ
 Ἀρπάζωμ ἐφόρεις μέγα λυδαιῶν βασιλῆας
 Δωροφάγους, οἳ τῶν δ' ἐδίκω ἐθέλσσι δικάσαι,
 Νήπιοι, οὐδ' ἴσασιν ὅσω πλέον ἥμισυ παντ' ἔρ,
 ὅδ' ὅσομ γν' μαλάχῃ τε κὺ ἀσφοδελῶ μεγ' ὄνταρ.
 Κρύψαντο γν' ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.
 Ρηιδίως γὰρ κεν καὶ ἐπ' ἡματι ἐργάσαιο,

ΤΟ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΩΝ Α.

Ὡς τε σὲ κ' εἰς γνῶαυτόν ἔχειν καὶ ἀδργὸν ἔοντα,
 Αἶψά κε πρὸ δ' ἄλιον ᾗ ὑπὲρ καπνοῦ καταβῆοι,
 Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο ἔ' ἡμιόνων ταλαεργῶν.
 Ἀλλὰ ζεὺς ἐκρυψε χολωσάμεντο φρεσὶν ἡσιν,
 Ὅππῃ μιν δ' ἀπάτησε προμηθεὺς ἀγκυλομήτης.
 Τάνκ' ἄρ' ἀνθρώποισιν ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ.
 Κρύψε δὲ πῦρ, τὸ ᾗ αὖθις εὖς παῖς Ιαπετιοῖο
 ἔλελε, ἀνθρώποισι διὸς παρὰ μητιόεντος,
 Ἐν κοίλῳ νάρθηκι λαβὼν δ' ἰὰ τὸρ πικέραννον,
 Τὸν τε χολωσάμεντο πρὸς ἑφῆ νεφεληγορέτα
 Ιαπετιονίδῃ πάντων πύρι μῆδεα εἰδώς, (ζεὺς
 χαίρει πῦρ κλέψας, ἔ' ἐμὰς φρεσὶν ἠποροπύσας.
 Σοὶ τ' αὖτ' αἶψά μεγα πῆμα κῆ ἀνδράσιν ἐσομένοισι
 τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρός δ' ὠσαυτεκὼν, ὅς κεν ἅπαντες
 Τέρπον) ἤτ' θυμὸν, ἐὼν κακὸν ἀμφαγαπῶντο.
 Ὡς ἔφατ', ἐκ δ' ἐγέλασε παῖς ἡρ' ἀνδρῶν τε θεῶν
 Ἠφαιστον δ' ἐκέλευσε ποδὶ κλυτὸν ὅππῃ τάχιστα (ἦ.
 Γαῖαν ὑδ' ἔφύρην, γν' δ' ἀνθρώπων θέμεν αὐδ' ἰὼ
 ἔ' ὀδύνῃ, ἀθανάτης δ' θεῆς εἰς ὅπα εἰσέκειν
 πρὸ θνηταῖς, καλὸν εἶδος ἐπ' ἡράδην. αὐτὰρ Ἀθῆναι
 Ἔργα διδάσκῃσαι πολὺ δ' αἰδ' ἀλλ' ἰσὸν ὑφαίνειν,
 Ἐχάρι' ἀμφοχέας κεφαλῇ χρυσῷ Ἀφροδίτῃ,
 ἔ' πόθον ἀργαλῆον, ἔ' γυγονόρως μελεδῶνας.
 Ἐν δὲ θεμῶν κύνεον τε νόον ἔ' ἐπὶ κλοπῇ ἦτο
 ἔρμείῳ ἦτο γὰρ διὰ κλοπῆν ἀργεῖ φόντῃ.

Vnde anno segnis potuisses uiuere toto,
Continuò ad fumum licuisset ponere stiuiam,
Ac tibi cessarent operæ mulùmq; boumque.
Abdidit at pater hæc iratus pectore secum,
Imposuit quòd ei uersuta mente Prometheus,
Hinc generi humano mala tristia plurima struxit,
Primum occultauit sæuus mortalibus ignem,
Quem satus Iapeto rursus est fixatus in usum
Humanum, in ferula deportans clam Ioue summo.
At pater offensus uerbis est talibus usus:
Qui superas cunctos ô calliditate Prometheu,
Ob me deceptum ac sublatum lætus es ignem,
Sed dolor hinc ingens tibi erit cunctisq; futuris,
His dabo nanq; malum, mihi quod fixatus es ignem,
Ob quod gaudebunt cuncti, proprium malum amantes.

Sic dixit, risuq; parens hominumq; deumq;
Vulcanoq; iubet, properanter fingeret udo
E limo plasma, huic uires hominisq; loquelam
Inderet, ac uultu coelestibus assimilaret
Virginibus, forma effingens pulchram inde Minervam
Cum textura alias artes quoq; tradere mandat,
Et Venerem capiti speciosum adhibere decorem,
Atq; comes desiderium, curasq; uoraces:
Addere fallaces mores mentemq; caninam
Mercurium iussit, tibi qui caput abscidit Arge,

Dixit.

Dixit, & implebant patris omnes iussa uolentes.
 Extemplo è terra primus pede claudus utroq;
 Mulciber effinxit diuæ simile omnia plasma,
 At cinxit uarieq; ornavit cœsia Pallas,
 Vndiq; per totum Charites Suadelaq; corpus
 Contorta ex auro posuere monilia fuluo,
 Pulchricomæ uernis cinxerunt floribus Horæ,
 Aptauit reliquum mundum Tritonia Pallas,
 Instruxit pectus Maia genitrice creatus,
 Vafritiam imponens, mendacia uerba, dolosos
 Mores: consilium Iouis hoc erat. indidit idem
 Præco deum nomen mulieri, nomine recto
 Pandoram appellans, illam quod quisq; decorum
 Dono donarat, quod non hominum fiat ex re.

Postquam igitur factus dolus insuperabilis esset,
 Tum pater omnipotens cum dono Epimethea adire
 Iussit Mercurium, qui nuncius astricularum est.
 Immemor ast erat hic, frater quod iusserat olim,
 Ne Iouis acciperet donum, sed sperneret, à se
 Dimittens iterum, ne cladis origo sit orbi:
 At miser accipiens, malum habens tum deniq; sensit:

Ante Epimethei erratum mala cognita nulla
 Prorsus erant, facilis sed uita erat absq; labore,
 Difficiles aberant morbi senium accelerantes,
 (Nanq; statim inq; malis homines morbisq; senescunt)

At mulier

Ὡς ἔφατ', οἳ δ' ἐπίθοντο διὲ κρονίωνι ἀνακτε.
 Αὐτίκα δ' ἐκ γαίης πλάσσει λυτὸς ἀμφιγυῖας
 Παρθενῶν αἰδοίη ἱκελόν, κρονίδεω διὰ βουλᾶς,
 Ζῶσε δὲ κ' ἰόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη.
 Ἀμφὶ δὲ οἳ χαριῖτες τε θεαὶ ἔ' πότνια πειθῶ
 ὄρμους χρυσεὶς ἔθεσαν χροῖ, ἀμφὶ δὲ τλήγε
 ὤραι καλλίχομοι εἴφον ἀνθεσίμειαι ρινοῖσι.
 Πάντα ἣ οἳ χροῖ κῶσμι) ἐφῆρμωσε παλλὰς Ἀθήνη.
 Εἰ δ' ἄρ' αἳ οἳ σῆθεσι διάκτορες ἄργειφόντης
 Ψυδ' ἰάδ' αἰμυλὸς τε λόγος ἔ' ἐπίλοπον ἦθος
 Τόλξει, διὸς βυλῆσι βαρυκτύπου, σὺ δ' ἄρ' αἳ φῶ
 Θῦκε θεῶν λήρυξ, ὀνόμηνε ἣ τλήδε γυναικᾶ (νῆρ
 Πανδῶρεω, ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
 Δῶρομ' ἐδώρησαν, πῶ μ' ἀνδράσιμ' ἀλφειῇσιν.
 Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπὺν, ἀμήχαν) δ' ἐξέλεσεν,
 Εἰς ἐπιμνεία πέμπε πατὴρ κλυτὸν ἄργειφόντ'
 Δῶρ) ἄγοντα θεῶν ταχυὸν ἄγγελον, ὅδ' ἐπιμνεὺς
 Εφράαθ' ὥς οἳ εἶπε πτομνεὺς, μή ποτε δῶρομ'
 Δεξαδὶ πᾶρ ζηνὸς ὀλυμπίῳ, ἀλλ' ἄρ' πέμπεμ'
 Εξοπίσω, μὴ πῶ τι κακὸν θνητοῖσι γένηται.
 Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ' ἔνδοσε.
 Πρὶν μὲν γὰρ ζῶοντομ' ὦν χθονὶ φύλ' ἀνθρώπων,
 Νόσφιμ' ἄτορ κακῶν, ἔ' ἄτορ χαλεποῖο πόνοιο,
 Νόσ' τ' ἀργαλίωμ', αἶ τ' ἀνδράσι γῆρας ἐδωίεμ'.
 Αἶψα γὰρ σὺ κακότητι βροτοὶ κατακτεράσκει.

ἀλλὰ

14 ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΩΝ Α.

Αλλὰ γυνὴ χεῖρεσσι πίθῳ μέγα πῶδ' ἀφελῶσα
 Ἔσκειδ' αὖτ', ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ.
 Μόνη δ' αὐτόθι ἐλπίς γν' ἄρ' ῥήκτοισι δόμοισι
 Ἐνδον ἐμμενε πίθῳ ὑπὸ χεῖλεσιν, ὅδ' ἐθύραζε
 Ἐξέπῃ. πρόσθ' γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο
 Αἰγιόχῃ βαλῆσι δ' ἰὸς νεφεληγερέταο.

Ἄλλα ἣ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται.

~~Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δ' ὀδύνας.~~

Νῆσσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρην ἥδ' ὠπὶ νυκτὶ
 Αὐτόματοι φοιτῶσι κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
 Σιγῇ, ἐπεὶ φωνῇ δ' αἰεὶ λυγρὰ κλέτα ζεύς.

Οὐτ' ὅτι πονεῖ δὲ Διὸς νόον ἀλαλέαδ'.

Εἰ δ' ἐβέλτε' ἐτόρόν τοι ἐγὼ λόγῳ ἐκκορυφώσω
 Εὐκὴ ἐπισκευήν, σὺ δ' ὅν τι φρεσὶ βάλλεις σῆσιν,
 Ὡς ὁμόθεν γεγάασι θεοὶ θνητοὶ τ' ἀνθρώποι.

Χρῦσι δ' ἤ πρώτιστα γένος μορόπων ἀνθρώπων
 Ἀθάνατοι ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
 οἳ δ' ὠπὶ Κρόνον ἦσαν, ὅτ' ὄραν' ἐμβασιλεύον.
 Ὡς τε θεοὶ δ' ἔζωον ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
 Νόσφιν ἄτορ τε πόνων καὶ οἰζύνῃ, ὅδ' ἐπεὶ Διὶ λόγον
 ἔθηκεν ἐπὶ πῶ, αἰεὶ ἣ πόδας ἔχειρας ὅμοιοι,
 Τέρποντ' γν' θαλίῃσι κακῶν ἐκβάδον ἀπάντων.
 Θνήσκ' δ' ὥς ὕπνῳ διεδ' μνημόνῳ, ἐδὲ δὲ πάν
 τοῖσιν ἔλω, καρπὸν δ' ἐφόρε ζείδωρος ἄρσεν (ἴα
 Αὐτομάτη πολλόν τε ἔσθ' ἀφθον). αἳ δ' ἐδελήμοι

Ἦσαν

At mulier digitis dum tollit opercula uasi,
Omne malū, ledens homines graue, sparsit in orbem,
Sola ibi se in firmis tenuit spes adibus, intus
Pyxidis ad labrum latitans non euolat extra,
Atq; etiam citius rursus uas tegmine clausit,
Consilium mentemq; Iouis Pandora secuta.
In terram exiit reliquum genus omne malorum,
Hinc mare nunc illis est plenum, plenaq; terra,
Nocte dieq; homines miseros inuadere nunquam
Exangues cessant morbi, mala multa ferentes,
Et tacite adueniunt, nam uox est à Ioue dempta,
Sic non ulla Iouis mentem euitare potestas.

Nunc aliud referam, si non audire graueris,
Ordine quodq; suo memprans, tu mente reconde.

Postquam unà nati, Dij mortalesq; fuerunt,
Primum fecerunt hominum genus aureum, Olympi
Qui celsas habitant aedes Dij sine carentes,
Hiq; homines, coeli Saturno sceptrā tenente,
Vivebant, et erat Dijs uita simillima, citis
Aerumnisq; uacans, nunquam quassata senectā,
Robore semper erant simili manuumq; pedumq;
Perpetuas epulas agitabant pectora leti,
Mors accedebat tanquam sopor illa fuisset,
Commoda nulla aberant, immensos terra ferebat
Sponte sua fructus, illi sine murmure donis

Dināpa

Diuum uiuebant, inter se pace fruentes.

*At genus hoc postquam tellus contextit in aluo,
Continuò facti sunt diui mente tonantis,
Atq; colunt terras, hominum custodiam agentes,
Qui nunc quid iuste obseruant, quid fiat iniquè,
Aëre uestiti, peragrantes undiq; terram,
Diuitias tribuunt, regale hoc munus eorum est.*

*Inde genus superi fecere argenteum olympi,
Longe deterius multis in partibus aureo,
Haud mentis probitate ualens, haud indole tantum.
Tempore at hoc hominū, bis quinquaginta per annos
Matris lacte domi uiuebat paruulus infans,
Sed quum pubertas iam plenaq; contigit ætas,
Tempus ad exiguum post illis uita manebat.
Plurima uiderunt mala, nanq; iniuria nunquam
Mutua cessabat, reuerentia nulla deorum,
Nullus erat cultus, nulla aris sacra ferebant,
Vt mos est alijs mortalibus: hinc pater altus
Iuppiter accensus merita illos perdidit ira,
Quod superis nullos dare dignarentur honores.*

*At genus hoc postquam tellus quoq; textit in aluo,
Illi sub terris sedes habitare secundas
Sunt iussi, atq; illic non sunt ab honore remoti.*

*Aëneum at hinc hominū genus alti rector olympi
Iuppiter, equandum non parte argenteo in ulla,*

Quercubus

Ἡσυχοὶ ἔργα νέμοντο σὺν ἑδλοῖσιν πολέεσσιν.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τὸ γένος ἦν γαῖα κάλυψεν,
 τοὶ μὲν δ' αἰμόνες εἰσι Διὸς μεγάλου δῖα βυλὰς,
 ἑδλοὶ ἐπιχθόνιοι φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,
 οἳ ῥα φυλάσσοσι τε δίκας καὶ χεῖλ' ἔργα
 Ἥερα ἑσπόμενοι, πάντα φοιτῶντες ἐπ' αἴαν
 πλεθρόδοται, καὶ ἄρ' ἑγείρας βασιλῆϊον ἔχον.
 Δούτορ' αὖτε γένος πολὺ χερσέτορον μέτοπιδ' ἐμ
 ἀργύρεον ποίησαν, ὀλύμπια δ' ὠματ' ἔχοντες,
 χρυσέω οὔτε φύλιν χρυαλίγλιον, οὔτε νόημα,
 ἀλλ' ἐκὰρ μὲν πᾶσι ἔτα πρὸς ἀμύκτιρι κεδνῇ
 ἔβριφ' ἀτάλλων μέγα νήπιον ὥς σὺν οἴῳ.
 ἀλλ' ὅτ' αὖ ἠβήσκει καὶ ἠβης μέτρον ἴκοντο,
 Πανείδιον ζώονον ὑπὸ χρόνον ἄλγε' ἔχοντες
 ἀφραδίας, ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον ἐκ ἐδωῶντο
 ἀλλήλων ἀπέχειν, ἐδ' ἀθανάτους θοράπδ' ἐμ
 ἠβελον, ἐδ' ἐρδ' ἐμ μακάρων ἰδροῖς ὑπὸ βωμοῖς,
 καὶ θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἠβια. αὖ μὲν ἐπειτα
 Ζεὺς ἱερνίδης ἐκρυψε χολούμηνον, ὅν' ἐκαλεμάς
 οὐκ ἐδίδ' ἐμ μακάρεσσιν θεοῖς οἳ ὀλύμπου ἔχουσιν.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ αὖτε γένοντο ἦν γαῖα κάλυψε,
 τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι μάλα ῥ' ἐμ θνητοὶ καλέοντα
 Δούτοροι, ἀλλ' ἐμ πῆς ἱμὴ καὶ τοῖσιν ὀπιδεῖ.
 Ζεὺς ὁ πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μορόπων ἀνθρώπων
 χαλκίον ποίησ' ἐκ ἀργυρῶν ἐδ' ἐμ ὁμοίον, (πῶν

Εκμελιῶν, δίδνόμεν τε ἔθ' ὀμβριμονοῖσιν ἄρκος
 ἔργ' ἐμελεσονόντα καὶ ὕβριες, οὐδ' ἐπὶ σῆτορ
 ἠοδίου, ἀλλ' ἀδ' ἀμάντ' ἔχον κρατερόφρονα θυμόν
 Ἀπλάσοι, μεγάλη δὲ βίη ἔχειρες ἅαπτοι
 Εἰς ὧμων ἐπιφύλον ὡπλίσσασθαι μελέεσσιν.
 Τοῖς δ' ὡπλίσσασθαι χαλκῶ, χαλκοὶ δ' ἐπὶ οἴνοιο.
 Χαλκῶ δ' ἐργάζοντο, μέλας δ' ἔκ' ἔσκε σίδηνος.
 Καὶ τοὶ μὲν χεῖρας ἐπὶ σφέτερόν κσι δαμνύντες,
 Βῆσαν δὲ θυρώοντα δόμον κρυδὸν αἰδίοιο
 Νῶνυμοι, θαλάσσης δὲ ἔκ' ἐκπαῖγλους πόρ' ἔοντες
 Εἴλε μέλας, λαμπρὸν δ' ἐλπομ φάος ἡελίοιο.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ εὖ γένος ἦν γαῖα κάλυψε,
 αὖθις ἐπ' ἄλλο τέταρτον ὡπλίσσασθαι χθονὶ πουλυβοτείρῃ
 Ζεὺς κρονίδης ποίησε δικαιοῦτόν τε καὶ ἄρεον,
 Ἀνδρῶν ἡρώων θεῶν γένεσθαι, οἳ καλέονται
 ἡμίθεοι πλοῦτερον γενεῇ κατ' ἀπείρονα γαῖαν.
 Καὶ εὖ μὲν πόλεμος τε καὶ εὖ ἔκ' ἐκπαῖγλους αἰνῇ,
 Τὸς μὲν ἐφ' ἐπὶ πύλῳ θήβη καδ' ἡμιδὶ γαίῃ
 ὤλεσε, μαρναμένους μῆλ' ὧν οἶδ' ἰπὸ δόοιο.
 Τὸς δ' ἔκ' ἐν νηέσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
 Εἰς ῥοίῳ ἀγαγὼν, ἑλγὸς ἔνεκ' ἠὲ νόμοιο,
 ἔνθ' ἦτοι μὲν εὖ θανάτου τέλος ἀμφεκάλυψε.
 Τοῖς δ' ἄνθρωπων βίον καὶ ἦθε' ὁπάσας
 Ζεὺς κρονίδης κατένευσε πατὴρ εἰς πύρατα
 Καὶ τοὶ μὲν ναῖσιν ἀλκὰς θυμὸν ἔχοντες (γαίης.
Ἐν μακρῇ

Quercubus ex duris fecit durum ualidumq;
 Mars erat his cordi, & uesana libido nocendi,
 Non frugem ederunt, adamantis pectus habentes,
 Infandum suberat robur, fortesq; lacerti
 Pendebant de humeris, membra omnia crassa ferebâr,
 Arma quidem ex solido constabant ære domusq;
 Omnia (adhuc ferro tum ignoto) ex ære parabant.
 Vita illis proprio manuum finita furore est,
 Atrâq; Plutonis nullo cum nomine regna
 Intrarunt, quamuis fortes, quamuisq; superbos,
 Mors tamen inuasit, solemq; relinquere fecit.

At genus hoc postquam tellus quoq; textit in aluo,
 Iuppiter in terris Saturni filius inde
 Rursum aliud fecit quartum, præstantius atq;
 Iustius, heroum genus, ipsis equiparandum
 Dijs, ac semideos hos secla priora uocabant,
 Abstulit at nimius bellorum ardorq; furorq;
 Hos septemgeminæ Cadmeæ ad moenia Thebes,
 Ob tua pugnantes pecora, atq; ipsum Oedipe regnum,
 Illos nauigio sala per spumantia ponti
 Ad Troiam uectos, te propter Tyndaris alma,
 Oppressitq; illic mors ultima linea rerum.
 Iuppiter at simul hos ad mundi extrema remouit,
 Longe à terricolis tribuens uitamq; domosq;
 Atq; quidem læti semper uacuiq; dolore

Calcant Elysios campos prope littora vasti
 Oceani, hic illis dulcem unoquoq; ter anno
 Effundit fructum mater gratissima tellus.

Dij utinam quinta mihi uitam ætate negassent,
 Sed nascendus adhuc miser essem, aut mortuus olim:
 Ferreum enim nunc est genus, intermissio nunquam,
 Nunquam finis erit nocturne diæne malorum,
 Perpetuis hominum Dij stringent pectora curis.
 Ast aliquando malis his succedent bona rursum,
 Namq; pater genus hoc hominū quoq; morte domabit,
 Vtraq; quum fuerint iam cani tempora facti,
 Nec similis nato genitor, nec filius illi,
 Nec socius socio, nec fidus suscipienti
 Hospes erit, proprio nec fratri frater, ut ante:
 Despicient senio fessos sine horrore parentes,
 Insuper audebunt duris incessere uerbis,
 Vtpote nec numen reuerentes, adde quod ipsi
 Dira seni patri proles alimenta negabit,
 Ius erit in dextra, suaq; alterna oppida scindent,
 Vir bonus aut iustus nullius fiet honoris,
 Sed magis insignem sua per scelera atq; rapinas
 Suspicient, cedit ius dextræ, nec pudor ullus
 Notus erit, sallet probum & improbus, ore dolofo
 Verba obliqua loquens, periuriaq; insuper addens.
 Deniq; liuor edax, pallens, tristisq; malisq;

Alterius

Εμ μακάρων νήσοισι, πρὸ ὠκεανὸν βαθυδύνῳ
 Ὀλβιοὶ ἦραις, τοῖσι μελιθεῖα καρπὸν
 Τρεῖς τῷ ἔτους βάλλοντα φέρει ζεῖδ' ὥρος ἄρσρα.
 Μηκέτ' ἐπεὶ ὠφελον ἐγὼ πᾶσι τοῖσι μετεῖναι
 Ἀνδράσιμ, ἀλλ' ἢ πρόαδε θανεῖν, ἢ ἐπ' ἔτα γονεῖδ'
 Νῦν γὰρ δὴ γένος ὅσι σιδήρεον. οὐδέ ποτ' ἤμαρ
 Παύσοντ' καμάτου ἔοιζ' ὅθι, ὅθι τι νύκτωρ
 Φθιρόμενοι χαλεπὰς ἢ θεοὶ δώσσοι μόριμνας.
 Ἀλλ' ἐμπης ἔοισι μεμίζετ' ἐδὴ λὰ κακῶσιμ.
 Ζεὺς δ' ὀλέσθ' ἔοιζ' ὅθι γένος μόρῳ πωμ ἀνθρώπων.
 Εὐτ' αὖ γονόμενοι πολιοκρόταφοι τέλεθωσιμ,
 Οὐδὲ πατὴρ παίδεωσιμ ὁμοῖος, ὅδ' ἐλὲ παῖδες,
 Οὐδὲ ξῆνος ξεινοδόκῳ, καὶ ἐταῖρ' ἔτοίρῳ,
 Οὐδὲ κασίγνητος αἰλ' ἔσσετ' ὥς ἔπαροσσον.
 Αἶψα δὲ γηραδόντας ἀπὸ μνησούσι τοκῆας.
 Μένον δ' ἀρὰ τοὺς χαλεποὺς βαλόντες ἐπέεσσιν
 Σχετλιοὶ, ὅδε θεῶν ὅπιν ἐδιδότες, ὅδε μὲν οἱ γὰρ
 Γηράντας τοκῶσιμ ἀπὸ βρεπτήρια δ' οἷον
 Χειροδ' ἰκαί, ἔπερος δ' ἔτιος πόλεμ' ὀκλαπαξέει.
 Οὐδέ τις θυορὸν χαίρει εἴσεται, οὔτε δὴ καὶ αὖ,
 Οὔτ' ἀγαθὸν μάλλον δὲ κακὸν ρηκτῆρ' ἔοιζ' ὕβριμ
 Ἀνέρα λυμήσουσι, δίκη δ' ἐν χόρσιν καὶ αἰδώς
 Οὐκ ἔσαι. βλάντ' δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρίονα φῶτ' ἔχει
 Μύθοισι σκόλοισιν ἐνέπων, ἐπὶ δ' ὄρεον ὁμῆται.
 Ζῆλος δ' ἀνθρώποισιμ οἷζυροῖσιμ ἀπασιμ

22 ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΩΝ

Δυσκέλαρος, κακοχάρως ὁμαρτήσας συγνώμης.

Καί τότε διὰ πρὸς ὅλυνται ἀρχονὸς θυροφύλαξ

Λοιπὸν φάρεσσι καλυπταμένην πόδα καλόν,

Αἰδώς ἐν νηυσὶ, τὰ δὲ λείπειτ' ἀλγέα λυγρὰ

Θνητοῖς ἀνθρώποισι. κακὸ δ' ἔκασεταί αἰκλή.

Νῦν δ' αἶνον βασιλῆος ἔρεω φρονέουσι αὐτοῖς.

Ὡδ' ἱρῆς πρὸς ἐπὶ γυναικὶ πόσι ποικιλόδιστον,

Ἦν δ' ἐλεὼν γυναικῶσι πεπρωμένη ἀμφ' ὀνύχεσσιν

Μύρετο. τῇ δ' ὅ γ' ἐπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε,

Δαιμονίη τί λέλαιας; ἔχῃ νῦν σε πολλὸν ἀρείων,

Τῇ δ' εἰς, ἥ σ' αὖ ἐγὼ πρὸς ἄγω καὶ αἰδοῖμαι ἔδωκα.

Δείπνον δ' αἰ κ' ἐθέλω, ποίησόν μοι, μεμνησώμεθα.

Ἀφ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφρεῖζαν.

Νίκης τ' ἐρεται, πρὸς τ' αἰχμασιν ἀλγέα πασά.

Ὡς ἔφατ', ὠκυπέτης ἱρῆς τανυσίπλοος ὄρεϊς.

Ὡ Πέρση, σὺ δ' ἄκθε δίκης, μηδ' ὕβριν ὀφείλει.

Ὑβρις γὰρ τε κακὴ δὲ φῶν βροτῶν, πρὸς δ' αἰδώς.

Ρηιδίως φόρεμν' ἔδωκε, βαρύνθ' ἑλθ' ὑπ' αὐτῇ.

Ἐγκύρσας ἄνθρωπον, ὅσος δ' ἐτέρῳ παρὰ λείπει.

Κρείσσων δὲ τὰ δίκαια. δίκη δ' ὡς ὕβρις ἔχει.

Ἐς τέλος δ' ἐλθόντα, παθὼν δὲ τε νῆπιός γε γνωστὸν.

Αὐτίκα γὰρ τρέχει ὄρεος ἅμα σκολίησι δίκῃσι.

Τῆς δὲ δίκης ῥόθος ἐλθομένης ἢ κ' ἄνθρωπος ἄγασσε.

Alterius gaudens, homines se sparget in omnes.
Tum Pudor & Nemesis duo maxima numina, coeli
Antiquas repetent sedes, uelamine corpus
Oblecti niueo, terramq; hominesq; superbos
Gaudebunt liquisse, quibus tamen agra relinquent
Tot mala, quæ nullo poterunt medicamine tolli.

Nunc age principibus referam doctis licet ipsis,
Fabellam. Accipiter sic paruam ad aedonæ dixit
Alta in nube ferens, conuellensq; unguibus atris,
Hæc miserè eluxit curuo lacerata sub ungue,
At fuit accipitri uox illa tyrannica diri,
Quid garris demens? nunc longe fortior in te
Ius habet, hac tibi cantrici, qua duco, sequendum,
Nunc mihi si placeat, tibi parcam, aut coena futura es:
Stultus maiori cupiens contendere contra,
Vincitur, atq; ignominiam cum clade reportat.
Sic ait accipiter sudcans celeri aëra penna.

Tu sequere ô Perse iustum, iniustumq; relinque,
Nam multum petulans homines iniuria lædit,
Quam uir ferre nequit patiens, quin corde mouetur
Cladem ullam accipiens, melior sic semita monstrans
Iustitiam, cedit quoq; tandem iniuria iuri
Succumbens, stultus non nouerit hoc nisi passus,
Iamq; statim comes est iuri periurium iniquo.
Iustitia huc sequitur, trahitur quocunq; ab auaris

Iudicibus, quos lege finit decernere iniqua,
 Hinc lachrymans urbis uicos populumq; pererrat
 Aëre tecta, illis secum mala plurima uoluens
 A quibus exacta est, fraudataq; partibus æquis.
 Qui uero externis & ciuibus omnia iuste
 Distribuant, nil flectentes à tramite recto,
 His uiret urbs, populiq; uigent, atq; omnia florent,
 Pax iuuenum nutrix usq; est, non horrida bella
 Latuudens illis immittit Iuppiter unquam,
 Nec populos inter rerum ulla penuria iustos,
 Insument epulis in sacris parta labore:
 Terra dat immensos fructus, in montibus altum
 Quercus fert glandes caput, est apis incola uentris,
 Grex ouium lana per agros ingredit onustus,
 Et similem sobolem genitrices patribus ædunt,
 Deniq; cunctarum rerum ubertate fruuntur,
 Non scandunt naues, tellus uictum alma ministrat.

At quibus est cordi mala uis, malefactaq; dira,
 Destināt extemplo his Saturnius æthere pœnas.
 Nomine sepe uiri scelerati urbs plectitur omnis,
 Qui peccet, faciatq; Ioui non facta ferenda.
 Verum ut subijciam mala quæ Deus æthere mittit,
 Dat cum peste famem, tacta omnis plebs cadit igni,
 Incedunt sterili mulieres uentre, domusq;
 Ac stirpes pereunt, supero id rectore uolente,

Agmina

Δωροφάγοι, σκολιάς ἢ δίκαις κείνωσι θέμιστας.

Ἡ δ' ἐπέτομ' ἐλαϊόβα, πόλιν τε καὶ ἥθεα λαῶν

Ἡέρα εὐσαμνίην, κακῶν ἀνθρώποισι φέρουσα.

Οἱ τέ μιν ὀξελεύσσι καὶ οὐκ ἰβείαν ἐνειμαν.

Οἱ δὲ δίκαις ξείνοισι καὶ γν' δῆμοισι διδύσσει

ἰθείας, καὶ μὴ τι παρεκβαίνουσι δίκαις,

τοῖσι τέθηκε πόλις, λαοὶ δ' ἀνδύσιν γν' αὐτῇ,

εἰρήνῃ δ' ἀνὰ γλῶ κροτοτρόφος, ὅδε ποτ' αὐτοῖς

ἀργαλίου πόλεμον τεκμαίρετ' ὀβρυόπα ζεύς,

οὐδέ ποτ' ἰθὺ δίκαισι μετ' ἀνδράσι λιμός ὅπῃ

οὐδ' ἄτῃ θαλίνῃ ἢ μεμνλότα ἔργα νέμον'. (δεῖ,

τοῖσι φέρει μὲν γαῖα πολὺν βίον, ἔρεσι δὲ δρύς

ἄλκῃ μὲν τε φέρει βαλανός, μέσῃ ἢ μελίστας,

εἰροπόκοι δ' οἷς μαλλοῖς καταβεβείβασι,

τίκθουσι ἢ γυναικὸν εἰκόντα τέκνα γονύσιν.

Θάλλουσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές, ὅδ' ὠδὶ νηδὺν

κείσονται, καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρδρα.

Οἷς δ' ὕβρις τε μέμλεε λακὴ καὶ χέτλια ὄργα,

τοῖς ἢ δίκῃ κρονίδης τεκμαίρετ' ὀβρυόπα ζεύς.

Πολλὰ κ' ἐξυμπαῖα πόλις λακῶ ἀνδρὸς ἐπαυ

οσις ἀλιφαίνῃ, ἐπ' ἀτάδαλα μηχανάατ'. (ρεῖ,

τοῖσι δ' ἔρανόβῃ μέγ' ἐπήγαγε πῆμα κρονίου

λιμὸν ὁμοῦ ἐλπιόμ. ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί,

οὐδὲ γυναικὲς τίλκουσιν, μινύθουσι δὲ οἶκοι

ζυγὸς φραδμοσυῶσι ὀλυμπία. ἄλλοτε δ' αὖτε

26 ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΩΝ Α.

Ἦτ' γε σφατὴρ θυρῶν ἀπώλεσεν, ἢ ὅ γε τέχῃ,
Ἦνέ τις γν' ὠνέτω κρονίδης ἀποτίννυται αὐτῷ.

Ὡ βασιλεῖς, ὑμεῖς ἢ καταφροῦρεθε καὶ αὐτοὶ
Τήνδε δίκην. ἐγγὺς γάρ γν' ἀνθρώποισιν ἔοντες
Αθανάτοι λούσασσι, ὅσοι σκολιῇσι δίκῃσι
Ἀλλήλους τρίβουσι θεῶν ὅπιν' ἔκ ἀλέγοντο.
Τρεῖς γάρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πολυβοτείρῃ
Αθανάτοι ζῶος φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,
Οἳ ῥα φυλασσασίμ τε δίκας καὶ χέτλια δῶρα
Ἡεραῖοσάμενοι, πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.
Ἦ δέ τε παρθγνῶ δὲ δίκη διὸς ἐκγεγαῖα
Κυδινή τ' αἰδοίη τε θεοῖς, οἳ ὀλυμπον ἔχουσιν.
κῆρ' ὅπότε αὖ τις μιν βλάτῃ σκολιδῶς ὀνοτάζωμ,
Αὐτίκα πάρ δ' ἱ πατρὶ καθεζομένη κρονίῳνι,
Γηρύετ' ἀνθρώπων ἀδίκον νόον, ὅφρ' ἀποτίσῃ
Δῆμος ἀπαδαλίας βασιλῆων, οἳ λυγρὰ νοδῶντες
Ἀλλ' παρκλίνουσι δίκας σκολιδῶς γνέποντες.
Ταῦτα φυλασσόμενοι βασιλῆες ἰθαῖε τε μύθους
Δωροφάγοι, σκολιῶν ἢ δικῶν ἐπιπάγχυ λάβετε.
~~Οἳ αὐτῶ κακὰ τολύχῃ αὐτῶ, ἄλλω κακὰ τολύχῃ.~~
Ἦ δὲ κακὴ βελήτορ βελείσαντι καλίστη,
πάντα ἰδὼν διὸς ὀφθαλμὸς καὶ πάντα νοήσας,
Καί νυ τολύχ' αἰετὸς ἐβέλπῃ ἐπιδέρκετ', ἔδλ' ἐ λήθη
Οἴῳ δὲ τῷδε δίκην πόλις γν' ὅς ἐργει.
Νῦν δ' ἐγὼ μὲν τ' αὐτὸς γν' ἀνθρώποισι δίκαιον
Εἶλω,

*Agmina qui nunc sternit eorum, aut moenia frangit,
Currentesq; rates disrumpit in æquore sæuus.*

*O uos qui regitis terras, aduertite mentem
Huc ad iustitiam, quoniam superi prope nos sunt
Dij qui cuncta uident, & eos qui per mala iura
Defraudant alios spreta ratione deorum.
Ter numerum exuperant coelestia numina, terram
Quæ nobiscum habitant, in tutelam data nostrum,
Illaq; quid iustè obseruant, quid fiat iniquè,
Aëre tecta, omnem pedibus peragrantia terram.
Ipsaq; Iustitia est uirgo Ioue nata parente,
Clara deos inter superos reuerendaq; multum,
Quam si quis uiolet meritoue fraudet honore,
Continuò ante pedes residens patris Iouis alti,
Humane exponit mentis scelera, & dare poenas
Vult fraudis, populi rectores, qui sacra iura
Detorquent, mala dum ob nummum sententia fertur.
Sed memor ô iudex horum, tua dirige recte
Iudicia, & capiant te obliuia iuris iniqui.
Noxius ipse sibi est, alij qui querit obesse,
Consiliumq; malum danti fert maxima damna.
Perspicit ac sentit sacrum Iouis omnia lumen,
Nunc uidet & nobis quid agatur, si uelit, illum
Nec latet hac quodnam ius exercetur in urbe.
Ast ego mortales inter iustus minime essem
Filius*

Filius, aut itidem, si peccatum foret, esse
Iustum, aut præmia si iniustum maiora manerent,
Talia sed minime est facturus Iuppiter unquam.

Ast immitte tuis hæc Perse cordibus imis,
Audi iustitiam, uimq; obliuiscere diram,
Hanc etenim legem nobis Deus ipse reliquit,
Piscibus at nemorumq; feris, auibusq; se ut ipsi
Inuicem edant, iuris quia non discrimen in illis.
Iustitiam nobis, quæ præstantissima longe est,
Tradidit, et quoties audet quis dicere uerum
Existens testis, Deus huic dat prospera cuncta.
Qui dum testis adest, temerè periuria iurans
Mentitur, lædens hic ius, mage læditur ipse,
Nam genus ipsius perit atq; exstinguitur omne:
At genus in claro iusti post nomine uiuit.

Nunc tibi præcipue memorabo salubria Perse,
Scilicet ex uitijis facile est uel prendere turbam,
Nam uia non longa est, foribus uicina morantur.
At regina graui uirtus sudore paratur,
Est uia difficilis, præceps, longa, aspera, ad illam
Principio, postquam iam stas in uertice summo,
Tum facilis tum fit dulcis, licet antè molesta,
Optimus ille uir est, primusq;, sibi omnia noscens
Consulere, expendens quæ post prodesse ualebunt.
Sed bonus hinc ille est, audit qui recta monenti,

Qui

Εἶλω, μή τ' ἐμὸς υἱὸς, ἐπεὶ κακὸν ἄνδρα δίκαιον
 ἔμμεναι, εἰ μὴ ὧ γε δίκῃ αὐδικώτορ ᾧ ἔξει.
 Ἀλλὰ τὰ γ' ὅπως ὁλπατέλειρ δία τὸρ πικέραννον
 ὦ Πέρση, σὺν ᾗ ταῦτα μετὰ φρεσὶ βάλλεο σῆσιμ,
 Καὶ νῦ δίκης ἐπαύλας, βίης δ' ἐπιλήθεο πάμπαν
 τὸν δὲ γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διεταξε κρονίωρ,
 Ἰχθύσι μὲν καὶ θηροῖσι, καὶ οἰωνοῖς πετεσινοῖς
 ἑοδαίρ ἀλλήλοισι, ἐπεὶ ὃ δίκη ὅστις ἐπ' αὐτοῖς.
 Ἀνθρώποισι δ' ἐδωκε δίκην, ἥ πολλὸν αἰεὶς
 γίνετ', εἰ γάρ τις κ' ἐθέλη τὰ δίκαια ἀγορεύειν
 Γνώσκων, τῷ μὲν τ' ὄλβον διδοῖ θυρὺσ παζεύς.
 Ὅς δέ τις μαρτυρεῖσιν ἐκὼν ἐπίσκηρ ὁμόσας
 ψεύσετ', σὺ δὲ δίκην βλάψας νήκεσσι κἀόδη.
 Τὸ δέ τ' ἀμαυροτόρῃ γυνὴ μετόπιιδε λελήπια·
Ἀνδρὸς δ' ἀνέρετ' ἄνδρα μετόπιιδε σὺν ἀμείνων
 Σοὶ δ' ἐγὼ ἰδὼν νοέωμ ἐρέω μέγα νήπιε Πέρση,
 Τὼ μὲν τοῖ κακότητα καὶ ἰλασίον ὅστις ἐλέειναι,
 Ρωιδίως ὀλέγῃ μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι νάει.
 Τῆς δ' ἀρετ' ἰδὼν τα θεοὶ πρὸ πάροιθεν ἔθηκαν
 Αἰδύατο, μακρὸς ᾗ καὶ ὄρεθι οἶμ' ἐπ' αὐτῷ,
 Καὶ ῥηχὺς τ' πρὸ τοῦ ἐπὶ δ' εἰς ἄκρον ἵκνται,
 Ρωιδὴ δ' ἥπειτα πέλῃ χαλεπὴ πὸρ ἔσκα.
 1. Οὐτ' ἄν περ κλέψῃς τὸν αὐτὸν πάντα νοήσει
φραστὰ μὲν, τὰ κ' ἐπ' ἔτα δ' ἄν τέλος ἴσται ἀμεί
 2. Βαλὼς δ' αὖ κακῆος ὅς δ' εἰπὼν ἴσται (νο.
 ὁ δ'

De trib
 peribus
 min

Ὅς δὲ κε μὴ αὐτῶν καί, μὴ τ' ἄλλα κ' αὐτῶν

3. ~~Εἰ θυμὸν βαλὼν τοῖς, ὅ δ' αὖ τ' ἀρετῆς αὐτῶν.~~

Ἀλλὰ σὺ γ' ἡμετέρας μεμνημένος αἰεὶ ἐφείμης,

Εργάζου Πέρον δ' ἴον γένεθ', ὅφρα σε λιμός

ἔχθαιρῃ, Φίλῃ δέ σ' εὐσεφάνθ' ἀκημήτηρ

ἰδούῃ, βίοντο δ' ἐπὶ πύμπλησι καλλιῷ.

Λιμός γάρ τοι πάμπαν ἀόργῶ σύμφορος ἀνδρί.

Τῷ δέ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἄνδρες, ὅς κεν ἀόργος

ζῶν κηφύῃσιν κοθούροις ἵκελθ' ὄρμῳ,

οἳ τε μελίσσων κάμαθον βύχουσιν ἀγοροὶ

ἔδοντες, σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσω μέτρια κοσμεῖν,

ὥς κέ τοι ὥραις βίοντο πλήθωσι καλῇ.

Ἐξ ὄργων δ' ἄνδρες πολὺ μῆκος τ' ἀφνειοὶ τε.

~~Καὶ τ' ἔργα ζῶντος πολὺ φίλτορος ἀθανάτοισιν~~

~~ἔσται, καὶ δὲ βροτοῖς μαλὰ φ' ἐν γέσσω ἀόργος.~~

~~ἔργων δ' αὖ δὲ μ' ἀνδρῶν, ἀόργῃ δέ τ' ὄνειδ'.~~

Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε κλώσει κάοργος

πλοτεῦντα, πλὴν τῷ δ' ἀρετῇ δ' κῦδος ὀπηδεῖ,

δαίμονι δ' οἷος ἐκδοῖ (τ' ἐργάζεσθ' ἄμεινον)

εἶκον ἀπ' ἀλλοτρίων κτεαύων ἀεσίφρονα θυμῷ

εἰς ὄργον βέψας, μελετᾷς βίον σε κελόω.

~~ἰδούῃ δ' αὖτ' ἀγαθὴν ἐκμενέον ἀνδρᾶ κομίζει,~~

~~ἰδούῃ, καὶ τ' ἀνδρᾶς μέγα σίνετο καὶ δ' ὀνίνῃσι.~~

~~ἰδούῃ τοι πρὸς ἀναλβίῃ, βαρύνθ' δὲ πρὸς ὀλβῷ.~~

~~ζήματ' αὖ δ' ὀχάρπα καὶ θεός δόξα πολλὸν ἀμείνω.~~

Εἰ γὰρ

Qui sibi considerare ignorat, nolitq; monenti
Auscultare alij, nullusq; et inutilis hic est.

Sed tu nostra animo semper præcepta reuoluens,
Esto operi intentus Perse diuine, fames ut
Te premat inuidia, Cereri sed amere pudicæ,
Illa tua omnigeno sic impleat horrea uictu.

Ecce fames comes est homini certissima pigro,
Adde quod hunc odio superiq; hominesq; sequuntur.

Quisquis segnitia fucos imitatur inertes,

Quorum uenter apum consumit parta labore,

Ocia agens: sed opus tu quodq; in tempore cura,

Horrea ut accipiant maturum in tempore fructum.

Ditescunt homines ex sedulitate laborum,

Quin operans fies multo mortalibus et dijs

Charior: his odio, cui corpus torpet, habetur.

Turpe labor non est quicquam, sed inertia turpe.

Tu studio, ad studium quoq; perstimulabis inertem,

Ditescens, at opes uirtusq; decusq; sequuntur,

Dijs similis fies: melius nil ergo labore,

Siq; nec alterius cupiens rerum, usq; laborans

Vt tibeo, proprium studeas acquirere uictum.

Vtilis haudquaquam est homini pudor hospes egenti,

Nunc iuuat ille uirum, nunc officit ille uicissim.

Vir pudibundus inops manet, audax fit citò diues.

Nūl unquam rapiat, data cœlitus optima dona.

Cuius

Cuius enim fuerit manuum res aucta rapinis,
Siue usu linguae mendacis (qualia fiunt
Humanis animis lucri dulcedine captis,
Dumq; pudor nullus, sola irreuerentia regnat)
Hunc male Dij uexant, rursum possessio primum
Atteritur, felix nec longo tempore uiuit,
Par scelus hic, à quo supplex et laeditur hospes,
Patrat, et ingreditur quicumq; cubilia fratris,
Vxorem maculans, et sancta cubilia stupro.
Peccat et is qui laedit utroq; parente carentes,
Quiq; senectutis supremo in limine stantem
Haud timet immiti sermone offendere patrem,
Hunc pater ipse deum Saturnius odit, et illi
Factis pro iniustis tandem mala digna rependit.
Sed nunquam Perse tu quicquam feceris horum,
At pro uirili superis Dijs fac sacra, pure
Mundeq; et pingues coxas adoleto sub aris,
Nunc uini pateris, nunc placae thuris odore,
Solis ad occasum facies et solis ad ortum,
Ut tibi perpetuo fausti sint atq; fauentes,
Utq; iuuare queas alios, non te iuuat alter,
Hoste tuo, ad coenam tui amantem accersere, relicto,
Hunc tamen ante omnes, praesens quem separat unus
Abs te: si qua etenim tibi res peragenda domi sit,
Discincti uicini adcrunt, cingentur amici.

Dannum

Εἰ γὰρ ὕς καὶ χερσὶ εἶν' μέγαν ὄλβον ἔλκται,
 ἥ οὐ' ἀπὸ γλώσσης λήισσεται (οἶα' τε πολλὰ
 γίνεται, οὗτ' αὖ δ' ἡ κέρδιος νόου δ' ἀπατήσῃ
 ἀνθρώπων, αἰδ' ὡ δ' ἐτ' ἀναιδεῖν κατοπάζει)
 Ρῆα' τε μὴρ μαυρῶσι τοῖσι, μινύθουσι δὲ οἶκοι
 Ἀνέρι τῷ, παῦρον δ' ἐτ' ἐπὶ χρόνον ὄλβος ὀππῆσιν.
 ἴσους δ' ὅς θ' ἰκέττω, ὅς τε ξείνον κακὸν ἔρξει,
 ὅς τε κασιγνήτοιο εἴδ' ἀνὰ δ' ἐμνία βαίνοι,
 Κρυπῆα δ' ἴκς δυνῆς ἀλόχῃ πᾶσα κείρια ῥέζω,
ὅς τε τῶν ἀφραδ' ἴκς ἀλιβαίνει τ' ὀρφανὰ τέκνα,
ὅς τε γονῆα γέροντα κακῶ' ἐπὶ γήραθ' εἰδ' ὡ
κείλει, χαλεπαῖσι καὶ ἀπρόμυθ' ἐπείεσιν.
τῷ δ' ἡ τοι ζεὺς αὐτὸς ἀγαίετ', ὅν δ' ἐτελεύτιον
ἐργῶν αὐτ' ἀδίκῳ χαλεπὴν ἐπέθουσαν ἀμοιβήν.
ἀλλὰ σὺ τ' ῥ' ἀπὸ πάμπαν' ἐορ' αἰσίφρονα θυμόν,
καρδίῳ αἰμὴν δ' ἐρδὴν ἰορ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν
ἀγνῶς ἑκαβαρῶς, ὡν δ' ἀγλαὰ μερία κείειν.
ἀλλοτὲ δ' ἡ σπονδῆσι θνητοῖσι τε ἰλάσκεισθαι,
ἡ μὲν ὅτ' ἐλνάζει, καὶ ὅτ' ἀμφοῖν ἰδρὸν ἔλβη,
ὥς κ' ἐπὶ ἰλαὸν καρδίῳ καὶ θυμὸν ἔχωσιν,
ὀφρ' ἄλλων ὦν ἡ κλῆρορ, μὴ τ' ἄρ' ἐπὶ ἄλλῃ.
τὸν φιλέοντ' ὡν δ' αἶψα καλεῖν, τ' δ' ἐχθρὸν ἑᾶσαι
τὸν δὲ μάλιστα καλεῖν ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
 Εἰ γὰρ τοῖσι καὶ χεῖμα ἐγχείριον ἄλλο γένητ',
 Γέγονε δ' ὅτ' ἐν τῷ ἐμοί, ζῶσαντο δὲ πόποι.

Γῆμα κακὸς γέτωμ, ὅσωντ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειρε.
 Εμμορεῖδι λιμῆς ὅς' ἐμμορε γέιτον Θ' ἐδίου.
 Οὐδ' αὖ βῶς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γέτωμ κακὸς εἴη.
 Εὖ μ' μετρίδι παρὰ γέιτον Θ', δὴ δ' ἀποδ' ὄναε
 Αὐτῷ ἔρ' μετρω, κὴ λώϊον αἰ κε διώηαι,
 Ως αὖ χρεῖζωμ καὶ δὴ ὕσσορον ἀρχιον εὖρης.
Μὴ κακὰ κορδαίνωμ, κακὰ κέρδεα ἰσ' ἄττισι.
Τὰμ φιλέωμαι φιλεῖμ, τῷ πρῶσιόν τε προσεῖναι,
Καὶ δόμν' ὅς' ἴσιν δῶ, τῷ μὴ δόμν' ὅς' κην μὴ δ' ὦ.
Δώτη μὲν ἴς' ἐδίωκην, ἀδῶτη δ' ἄτις ἐδίωκην.
 Δῶς ἀγαθὴν, ἀρπαξ δὲ κακὴν, θανάτοιο δ' ὅττειρα.
 Ὅς μὲν γὰρ κην αὐτῇ ἐθέλωμ, ὅ γε καὶ μέγα δῶπ
 Χαίρει ἔρ' δῶρω, καὶ τέρπεται ὅρ' ἤϊ θυμόν.
 Ὅς δ' ἐκ ἴσιν αὐτὸς ἐλκτου, ἀναιδ' εἴηφι πιθήσας,
 Καί τε σμικρὸν ἐόν, τό, τ' ἐπάχνωσεν φίλον ἦτορ.
 Εἰ γὰρ κην κὴ σμικρὸν ὦπ' σμικρὸν καταθέω,
 καὶ θαμὰ τ' ἔρ' οἰς, ἴαχα ἴσιν μέγα κὴ τ' γγνίω.
 Ὅς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει, ὅ δ' ἀλύξετ' αἰθοπα λιμόν.
 Οὐδὲ τό γ' εἰς οἶκω κατακέμνον ἀνέρα κηδεῖ,
 Οἶκοι βέλτορον εἶν, ἐπεὶ βλαβόρον τὸ θυρήει.
 Εδίου μ' παρειόντ' ἐλέει, πῆμα δὲ θυμῷ
 Χρεῖζωμ ἀπεόντ' ἄ σε φραζέει ἀνώγα.
 Ἀρχομὲν δὲ πίθω καὶ λήγοντ' ἰορέεσθαι,
 Μεσότη φείδει. δεινὴ δ' ὄνι πυθμὲν φείδω.
 Μισθὸς δ' αὐτοῖσι φίλῳ εἰρημνέει ἀρχιέω.

Καί τε

Dammum uicinus malus, auxilium bonus ingens,
Atq; bonum nactus uicinum, est nactus honorem,
Nec res, uicinus nisi sit malus, ulla peribit.
A uicino aliquid capias si mutuò, eadem
Mensura, ac non si possis sine fœnore redde,
Indigus ut rursus nullam patiare repulsam.
Ne mala lucra pares, mala lucra æqualia damnis.
Sis charus charo, uisentem inuise uicissim,
Quiq; dedit, reddas, nîl da, qui nîl dedit unquam.
Danti aliquis dedit, ac nîl danti quis dedit unquam?
Dos bona, sed nunquam bona mortifera ulla rapina.
Qui dat sponte lubens, quamuis hic grandia præstet
Munera, lætatur, facit atq; hoc corde sereno.
Qui uero ipse rapit, nullo remorante pudore,
Sit quamuis paruum, crucialum hinc pectore sentit.
Nanq; super paruum si paruum apponere cures,
Sæpius & facias, citò magnus fiet aceruus.
Effugit ille famem, præsentem qui auget aceruum.
Sufficit hoc minime quod cella penaria seruat.
Esse domi præstat, nam damnosum foris esse.
Dulce est de cumulo præsentis sumere, contrà
Est graue egere aliqua re absente, hinc sis memor hoc
Dum plenû est fermeq; uacet uas, largius hauri, (rum.
In medio parcas, in fundo parcere serum.
Dicta prius merces famulo detur, idq; benigne,

C 2 Et cum

Et ciam fratre iocans cura tum testis ut adfit,
 Fidere saepe nocet, nocet & diffidere saepe.
 Ne fucata tua spoliēt te mente caueto
 Foemina, blanda, loquax, nidi damnosa uorago,
 Confidit firi, qui confidit meretrici.
 Hinc patrias seruet dilectus filius aedes,
 Sic tibi res crescent, procedentq; omnia dextrē.
 Fac moriāre senex gemina ex te prole relicta,
 Nanq; Ioui facile est locupletes reddere plures,
 Curaq; multorum maior, plus fertur in arcam.
 Si cupias summis quoq; tu dītescere uotis
 Perse, sic facito, usq; laborem annecte labori.

LIBER SECVNDVS.

PLeiadā cernens orientes demete frugem,
 Vomere uerte solū quū submerguntur in undas.
 At bis uicenas latitant noctesq; diesq;
 Hinc iterum apparent impletis mensibus anni,
 Tempore quo primum incipiunt splendere falces.
 Hec lex aruorum est cunctis seruanda colonis,
 Siue habitent illi rauci prope littora ponti,
 Pinguiā siue colant in uallibus arua remota
 A ponto procul. At nudus fere, nudus arato,
 Et nudus metito, Cereris si in tempore cuncta
 Officia exoptes curata, ut tempore crescant
 Quaeq;

Καί τε κασιγνήτων γέλασας ὑδὶ μάρτυρα θέσθι.
 Πίσφς δ' ἄρα ὁμῶς κ' ἀπισίαι ὤλεσαν αὐδρας.

~~Μυκρὸν γυναικὶ νόον περὶ γαστρίῳ δ' ἀπασπύτω,~~

~~Βαίμειδα κοπιῶντα χλασεὶν διφῶσα καδιδύ.~~

De vitana

~~Ὅς δὲ γυναικὶ πύπυθε, πύπυθ' ὅγε φιλέτησι~~

Μονογενὴς δὲ πᾶσι σώζοι πατρῷον οἶκον

φερβέμεν, ὥς γὰρ πλῆθος ἄξετε γ' ἢ μεγάροισι.

Γηραιὸς ἢ θανούσι ἐτόρον πᾶνδ' ἐγκαταλείπων.

Ρῆα δ' ἐλθὼν πλεόνεσι πόροι ζεὺς ἄσπετον ὄλβον,

Πλείων ἢ πλεόνων μελέτη, μύζων δ' ἐπιθήκη.

Σοὶ δ' εἰ πλῆθους θυμὸς ἐέλδεται γ' ἢ φρεσὶν ἥσι

ὦδ' ἔρδαιμ, ὀργῶν δ' ἐπ' ὀργῶν ἐργάζεσθαι.

ΗΜΕΡΑΙ ΒΙΒΛΙΟΝ Β.

Πλησιάδων ατλαγενέων ἐπιτελλομένων

Αρχεὸν ἀμυτῶν, ἀρότιον ἢ δυοσομνέων.

Αἰδῆτοι νύκτας τε καὶ ἡμέρας πεσάρωντα

Κεκρύφαται, αὖτις δὲ πόδι πλομνὴν γνῖαντο

φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρᾶς ομνέοιο σιδήρου.

Οὐτός τοι πειδίωμ πέλεται νόμος, οἳ τε θαλάσσης

Εγγυθὶ ναυετάσ' οἳ τ' ἄγλεια βηοσῆγντα,

Ροντο κυμαίνοντες ἀπὸ πρῶθι πτόνα χῶρον

Ναίουσι. γυμνὸν ἀπύρειμ, γυμνὸν ἢ βοωτῆιμ,

Γυμνὸν δ' ἀμᾶδι, εἰ χ' ὥρια πάντ' ἐβέλησθα

Εργα κομίζεσθ' ἀμνητόρος, ὥς τοι ἔκαστα

Ὄρι' αἰξήτοισι, μὴ πως τὰ μεταξὺ χατίζωμ,
 Γτώσῃς ἄλλοτρίους οἴκους, καὶ μηδὲρ αὐνύσῃς.
 Ὡς κὴ νῦν ἐπ' ἐμ' ἦλθες, ἐγὼ δ' ἐθεύκ' ἐπιδάσσω,
 Οὐδ' ἐπιματρήσω. ἐργάζου τῇ περὶ φέρῃ,
 Ἔργα τὰ τ' ἀνθρώποισι θεοὶ δ' ἐτεκμαίροντο,
 Μὴ ποτὲ σὺν παίδεσσι γυναικί τε θυμὸν ἀχθῶ
 Ζητούης βίβου κῆλ γέιτονας, οἱ δ' ἀμελῶσιν.
 Δίς μ' γὰρ κὴ τρίς τάχα τδύξαι. ἢρ δ' ἔτι λυπῆς,
 χρεῖμα μ' ὃ πρήξεις, σὺ δ' ἐτώσια πολλὰ ἀγορεύῃ
 Αἰχρεῖος δ' ἐστὶ ἐπέων νόμος, ἀλλὰ σ' ἄνωγα (σφς.
 φράζεαι) χρεῶν τε λύσιμ, λιμοῦ τ' ἀλεωρίω.
 [1] Οἶκον μ' πρώτισα, γυναικὰ τε βουῖν τ' ἀροτῆρας,
 Κτητῶν δ' γαμετῶν, ἥ τις εἴ βουσίμ' ἐποιτο,
 Χρήματα δ' εἰς οἶκον πάντ' ἀρμύνα ποιήσας,
 Μὴ σὺ μὲν αὐτῆς ἄλλον, ὃ δ' ἀρνήτῃ, σὺ ᾗ κτῆται.
 Ἡ δ' ὥρεν παρὰ μείβηται, μινύθη δ' ἐθεύεργον.
 [2] Μὴ δ' ἀναβάλλεαι εἰς τ' αὐριον ἐσθ' ἐννηφιν.
 Οὐ γὰρ ἐτώσιο δόρυς ἀνὴρ πίμπλησι καλίω,
 Οὐδ' ἀναβαλλόμενος. μελέτη δ' ἐθεύεργον ὀφέλ
 Αἰεὶ δ' ἀμβολιδόρυς ἀνὴρ ἄταισι παλαίῃ. (λη.
 Ἡμῶ δ' ἡ λήγει μὲν ὁ ξείνῳ ἡελίοιο
 Καύματ' ἰδὲ ἀλίμω, μετ' ὡρινὸν ὁμβρὴσαντος
 Ζῶος εἰσιδνέῃ, μετὰ ᾗ ῥέπειτ' βρότεος χροῖς
 Πολλὸν ἐλαφρότερον. Δὴ γὰρ τότε σείριος ἄσπερ
 Βαῖον ὑπὲρ κεφαλῆς κηρίφρεων ἀνθρώπων,
 ἔρχεται

Quæq; suo, ne quando, grauis dum uexat egestas,
 Frustra mendices aliena per ostia uictum,
 Ut qui nunc ad me uenisti, at non dabo quicquam
 Aut dono aut usu, sed Perse stulte labora,
 Ipsi terricolis Dij constituere laborem,
 Ne cum filiolis cum coniuge pectora tristis
 Panem à uicinis quæras, ipsiq; repellant.
 Forsitan accipies bis térue, at si inde molestes
 Efficies nihil, in uanum sed plurima dices.
 Sed quid uerba iuuant? hortor memor esto parare
 Ipse, fram unde famem places, ac debita soluas.

Primum ædes, famulam, taurũ qui ducat aratrum,
 Emptam, non ductam, tua quæ iumenta sequatur.
 Hinc memor apta tuæ domui instrumenta parato,
 Ne poscas alium illa, & eo ludare negante.
 Tempora diffugiunt, inceptaq; res caret auxilio.
 Ne differ sub cras opus, adq; diem inde sequentem,
 Nam sua desidia sectans replet horrea nunquam,
 Nec cunctator iners: studium rem promouet unum,
 Hinc est lucta pigro cum paupertate perennis.

Cum deferbuerit Phœbeæ lampadis ignis,
 Atq; calor sudorificus, cum Iuppiter imbrem
 Mensibus Autumnii fundit, corpusq; leuatur
 Humanum, ac recipit uires (quia Sirius horis
 Per lucem exiguis, hominum tunc imminet ardens

Verticibus, uerum sese plus nocte fatigat)
Deniq; cum cariem contemnit secta securi
Sylua, & fundit humi frondes, cessatq; uirere,
Cedere materiam è syluis tum sis memor aptam,
Vt mortariolum tripedale, trium cubitorum
Pistillum, atq; axem refecato septipedalem:
Octo pedum si sit, tum malleus abscindatur,
• Tres palmas rota habens, sit denas currui habenti,
Plurima ligna incurua feces, dentale per arua
Aut montem quæres, inuentum confer ad aedes
Ilignum, nam tale haud frangitur inter arandum,
• Si clauis buri, Cereris qui munia tractat
Rusticus infigens, temoni adiunxerit apte.
• Sed tibi sub tecto fabricans quo aratra parato,
Perfectum ac rude, nam multo præstantius est sic,
Nempe uno fracto, tum tauris alterum ut addas.
• Temones ualidos de latro ulmoq; recides,
Ex quercu buri, dentale ex ilice fiat,
Sintq; nouem annorum tauri, his firmissima membra,
Conueniuntq; operi medio æui flore uigentes,
Non illi inter opus miscentes prælia, atratrum
Frangent, inceptumq; ita opus linquent sine fructu.
• Hos numerans annos uir quadraginta sequatur.
Postquam edit panem morsus quater octo tenentem,
Sollicitus rectum curet tum ducere sulcum,

Ad

Μικέει παπῆλινωρ μεθ' ὀμήλικας, ἀλλ' ὕψι' ἔργω
 Ουμὸν ἔχωρ, τ' δ' ὅτι νεώτορ' ἄλλ' ἄμεινων
 Σπέρματα δ' ἄσπεδι, καὶ ἐπισπορίω ἀλῆαδι.
 Καρότορ' γὰρ ἀνὴρ μεθ' ὀμήλικας ἐπιοίηται.

Φράζεαι δ' οὐτ' αὖ φωνῶν γόρ' αὖς ἐπακρύσσης,
 Ὑψόθεν ἐκ νεφείων γνῖαύσια κεκληγυῖης,
 Ἢ τ' ἀρότοιο τε σῆμα φέρει, καὶ χεῖματ' ὥρην
 Δεικνύει ὀμβρῶν, κραδίη δ' ἑδ' ἀκ' αὐδρὸς ἀβύ
 Διό τε χορτὰ ζῆν' ἔλικας βάας ἐνδον ἐόντας. (τεω.

Ρηίδιον γ' ἐπ' εἰπείμ, βόε δ' ὅς καὶ ἄμαξαν,
 Ρηίδιον δ' ἀπανλῶαδι. πᾶρα δ' ἔργα βόεσι
 Φησὶ δ' ἀνὴρ φργῖας ἀφνεῖος πῆξαδι ἄμαξαν
 Νήπιος, ὅδε τότ' οἶδ', ἔκατ' δ' ἔτε διδρατ' ἄμαξης
 Τῶν προδὸν μελέτω ἐχέμεν οἰκνῖα θέδαι.

Εὐτ' αὖ δὴ πρῶτ' ἀροτ' ἔθνη τοῖσι φανείη,
 Διό τ' ἐφορμηθῶναι ὁμῶς δ' ἑμῶς τε καὶ αὐτῶς,
 Αὐτῶ καὶ διδρῶν ἀρόων ἀρότοιο καθ' ὥρην.

Πρῶτ' ἄλλ' ἀπ' αὐτῶν ἵνα τοῖς πληθῶσιμ' ἀρσεν.

Εἵαει πολέμ, θερεθ' ἢ νεωμῶν ὅσ' ἀπ' ἀτήσει
 Νεὸν δ' ἀπ' αὐτῶν ἐπὶ καφίρ' ἀρσεν, ^{καὶ ἀπ' αὐτῶν}
 Νεὸς ἀλεξιαρῆ, παίδ' ὡν δὴ κληῖται.

Εὐχεται δ' εἰ χθονίῳ διημήτορι θ' ἀγνῶ,
 Ἐκτελεῖα βεῖβειν δ' κημήτορ' ἰδρὸν ἀκτῶν.

Ἀρχόμενος τὰ πρῶτ' ἀρότρ' ὅταν ἄκρον ἐχέτης
 Χερεὶ λαβὼν ὀρεπκῆ, βόων ὡλ' νῶτον ἵκηαι

Ενδρῶν

Ad socios non respiciens, sed pectore toto
Incumbens operi: non iunior aptior illo est
Spargere sementem, & loca semine sparsa cauere.
Iunior ad socios crebro uaga lumina flectit.

Obserua si quādo gruis uox clangit ad aures,
Nubibus ex altis dantis tibi signa quotannis:
Nam fert signa soli uertendi, & tempora brumæ
Indicat: at bobus uenit ipsa ingrata carenti.
Inclusas stabulo uaccas tuas pascito fœno.
Dicere per facile est, cum bobus des rogo currum,
Et facile abnuere est, proprijs bobus labor instat
Vir cordatus ait, currum compinge tibi ipse.
Stultus at hoc nescit, centum is sibi ligna requirit.
Sed tu cuncta domi curato negotia primum,
Et simulac ipsum iam tempus uenit arandi,
Tum quoq; cum famulis insistas ipse labori.
Humidus & siccus sit ager quum scindis aratro,
Mane bene aggrediens, spicis onerentur ut arua.
Vere solum proscinde, iteratum haud fallit in æstu.
Esto noualis ager cui uis committere semen.
Dira nouale arcet, puerorum est blandaq; nutrix.

Terreno fac uota Ioui, Cereriq; pudicæ,
Vt placidi pleno dent arua grauescere foetu.
Fac uota aggrediens terram sulcare, manuq;
Corripiens stiuam, stimulas quum dorso trahentum

Vimine

Vimine taurorum: sed tunc te ponè sequatur
Rastrâ puer portans, quum mandas semina terræ,
Isq; auibus semen celandò negociâ ponat,
(Sedulitas homines iuuat, at socordia lædit)
Sic grauis in terram fructu nutabit arista.
Siqu; tuo placidus Deus annuat inde labori,
Eijce tum uasis quas fecit aranea telas,
Et cunctis plenis uictu letabere uisis,
Inueniet te uer epulantem, non eris unquam
Indigus alterius, sed opus tua ope alter habebit.
Sed tibi solstitio brumæ si terra subacta est,
Raras innitens genibus refecabis aristas,
Dragmata pauca ligans, reptansq; in puluere tristis,
Corbe uehes messëm, paucis erit illa stupori.
Nunc etenim magni Iouis hæc, nunc illa uoluntas,
Ac homini illius mens perscrutabilis ægrè.
Quod tibi si serò sit aratum, hæc una medela est,
Tempore quo primum coccyzat in arbore coccyx,
Humanasq; suis demulcet cantibus aures,
Tum triduum totum si fundat Iuppiter imbrem,
Qui non destituat bouis aut uestigia uincat,
Primus ita æque multa metent & serus arator.
Pectore cuncta tene memori, nec tempora cani
Te lateant ueris, nec tempus quo cadit imber.
Fabrorum uitato focos, nugasq; calentes

Tempore

Ενδρου ἐλκόντων μεσάβω, ὁ δὲ τυτθὸς ὀπιθεῖν

Δμῶος ἔχωρ μακέλλω, πόνον ὀρνίθεσι τιθεῖν,

Σπέρματα κακκρύπῃων (βυθυμοσυνῇ γν' αἰεῖν

Θνητοῖς ἀνθρώποις, κακοθυμοσυνῇ δὲ καλίσῃ)

Ὡδ' ἐκν' ἀδρυσυνῇ σάχυσ νόδιον ἐράζει, ^{ἐκν' ἀδρυσυνῇ} ^{ἐκν' ἀδρυσυνῇ}

Εἰ τέλος αὐτὸς ὀπιθεῖν ὀλύμπιος ἐδιδόρ' ὀπαῖσαι.

Εκ δ' ἀγέων ἐλάσειας ἀράχνια, καὶ σε ἐολπᾷ

Γηθησῶν βιότοιο ἐριύμλον ἐνδρ' ἐόντ'.

Ευχεωρ δ' ἔξεα πολιορ' εἶαρ, ὃ δὲ πρὸς ἄλλης

Αὐγασταί, σεο δ' ἄλλος ἀνὴρ κεχημλνός ἐστι.

Εἰ δ' ἐκεν κελίοιο βροπῆς ἀρόσης χθόνα δ' ἴαν,

Ἡμλν' ἀμύσεις ὀλίγον πόδι χειρὸς ἐέργων,

Αντία δ' εὐμλν' κεχημλν' ὃ μάλ' αἰετ'.

Οἴσεις δ' ἐν φορμῷ, παῦροι δ' ἐπὶ θεήσονται.

Αλλοτε δ' ἄλλοιους ζῶνός νόος αἰγιόχοιο.

Αργαλέος δ' ἀνδρῶσι κτ' ἔθνη τοῖσι νοῆσαι.

¶ Εἰ δ' ἐκεν ὃφ' ἀρόσης, τόδε κν' τοι φάρμακον εἴη,

Ἡμος κόκκυξ κοκκύζῃ δρυὸς ἐν πετάλοισι,

Τὸ πρῶτον τέρπῃ τε βροτὸς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν

Τῆμος ζεὺς υἱοὶ τρίτῳ ἡματι μῆδ' ἀρλῆγοι.

Μῆτ' ἄρ' ὑπερβώλων βοὸς ὀπλῆν, μῆτ' ἀρλῆ-

Οὔτω κ' ὀφάρότης πρωτηρότη ἰσφαρίζῃ. (πῶρ

Εν θυμῷ δ' οὐ πάντα φυλάσσει, μῆδ' ἐπὶ λήθοι,

Μῆτ' εἶαρ γινόμενον πολιορ, μῆδ' ὅριος ὄμβρος.

Γὰρ δ' ἴθι χάλκῳ θώκῳ ἐπ' ἀλῆα λέχλω

Ὄρη χειμῶνι ὅποτε κρύος ἀνέρας ἔργον
 Ἰχάνει, ἐνθα κ' ἄσκηθ' αὐτῆς μεγαν οἶκον ὀφέλλει,
 Μη σε κακοῦ χειμῶνθ' ἀμνηχανίη καταμαρτυρῇ
 Σὺν πατρίῃ, λεπτῇ δὲ παχυὴ πόδια χερσὶ πίεζεις.
 Πολλὰ δ' ἄδργος αὐτῆς ἱενεὴν ὑπὲρ ἐλπίδα μίμν',
 Χρηίζωμ βιότοιο, κακὰ προσελεξαῖο θυμῶ.
 Ἐλπίς δ' ὅκ' ἀγαθὴν κεχρημύλον ἀνδρα κομίζει,
 Ἡμῶν γν' λέγει τοῖ μὴ βίθ' ἄρκειθ' εἰν.
 Δείκνυε δὲ δ' μῶτασι θεοῖς ἐπὶ μέσσοι ἐόντ'·
 Οὐκ αἰεὶ θεῶν εὐσεΐται, ποιεῖδ' ἐκαλίας.
 Μῆνα δὲ ληναῖῶνα κακὰ ἤματα ἐσθλοῖα πάντα,
 Τοῦτορ ἀλδύαδι, ἐπὶ πηγὰς, αἶψ' ὑπὲρ γαῖαν
 Γενδύσαντ' ὁ βορέας, δυσκλεγεὶς τελέθωσι,
 Ὅσε δ' ἄρ' ὀρήκης ἱπποδρόφου δ' ὑφ' ἑπὶ πόντω
 Ἐμπνύλας ὥρηνει, μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη.
 Πολλὰς δὲ δ' οὐς ὑψικόμους ἐλάτας τε παχυῆας
 Οὐρεθ' γν' βήσσης πιλνᾶ, χθονὶ πουλυβοτείρῃ
 Ἐμπίπτωμ, καὶ πᾶσα βοᾶ τότε νήριτ' ὕλη.
 Θῆρες δὲ φρέσσουσ', ὄρας δ' ὑπὸ μείζ' ἔθνη,
 Τῶν κ' ἰαλὴν δ' ἔρμα κατασκιον. ἀλλὰ νῦν κ' ἔτι
 Χυχρὸς εὖρ δ' αἰῶσι διασυστέρνων πόρ' ἐόντων,
 Καὶ τε διὰ ῥίνοῦ βοὸς ἔρχεται. ὁ δ' ἐμὶ ἴχει,
 Καὶ τε διὰ αἶψα ἄησι τανύτριχα, πῶτα δ' ὅτι,
 Οὐνεκ' ἐπ' ηὐτανὰ τρίχες αὐτῶν. ὁ δ' ἀέσιμ
 Ἰς ἀνέμῳ βορέας, τροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι.

Καὶ

Tempore brumali, quum frigora corpus adiungunt,
 Tum propriæ domui uir prospicit omnia gnauius,
 Ne te seua dies hyems deprendat egenum,
 Constringatq; pedem manus attenuata tumentem.
 Multa uir ignauus, dum se spe pascit inani,
 Indigus interea uictus, mala corde uolutat:
 Nanq; potest inopem minime spes pascere, pigra
 Ocia sectantem, & tenuis cui copia rerum.
 Tu media exerce famulos æstate labore,
 Non erit usq; æstas, curate in tempore nidos.

Excoriatorem pecudumq; hominūq; Decembrem
 Euita studio summo, glaciemq; molestant,
 Quæ per humum Borea solet indurescere flante.
 Is per Thraciam equis claram flans, Oceanoq;
 Incumbens, mugire facit terramq; nemusq;.
 Alticomas quercus, ornosq; ex monte profundam
 Deicit in uallem, rapiens radicibus imis
 Flamine præcipiti, strepitu boat ardua sylua,
 Tumq; feræ exhorrent, caudasq; sub inguina ponunt,
 Densa licet pellis setisq; pilisq; sit ipsis,
 Sic tamen armatas Boreæ uis frigida transit.
 Nec bouis hunc arcet tergus, sed ad intima perflat,
 Perflat & hirsutas capras, finit esse bidentes
 Immunes, anno nam toto in corpore lanæ
 Perdurant: facit ille senes incedere curuos,

At non

At non mollicutes infestat uirginis artus,
Quæ manet intra ædes matri coniuncta paternæ,
Nescia adhuc quid amor, quid sint tua facta Dione,
Vndiq; sed tenerum corpus bene lota, oleoq;
Perlita odorifero, tectum intra nocte quiescit,
Tempore quo polypus proprios depascitur artus
In gelido recubans antro, madidoq; cubili.
Nondum etenim inuitat sua lustra relinquere Titan,
Qui super Aethiopum populos incedit & urbes,
Tempus ad exiguum se terræ ostendit Achivæ,
Syluicolaq; fræ tunc undiq; quotquot inermes,
Quotquot cornigeræ, stridentes dentibus, altæ
Percurrunt syluâs, resq; omnibus est ea cordi,
Quæsitisq; diu in latebris sua corpora sternunt,
Sed similes homini, baculus cû tertius est pes,
Cuiq; est iam fractû dorsum, & dependet humi frons,
Huic similes, inde aufugiunt ubi nix iacet alba,
Tunc, quod mando, tuum corpus bene uestibus arma,
Indue talarem tunicam, superindue chlenam,
Staminibus raris inducas licia densa,
Iniiceq; hinc uestem, ne horrescant frigore crines,
Nèue tibi horriduli, rectiq; in corpore surgant,
Induc perones pedibus de tergore tauri
Fortiter occisi, prius intus crimibus opplens,
Et bruma aduentante, bouis tibi consue nerua
Pelles

Καὶ δὲ παρθενικῆς ἀπαλόχρους ὃ δ' ἰώησιμ,
 ἦτε δὴ μὲν γὰρ τόδ' ἐλπί παρὰ μητορὶ μέμναι,
 οὐ πῶ ἔργ' εἰδ' ἡ πολυχρυσὸ ἀφροδίτης,
 εὐπε λωοσαμνὴν τέρενα χροῶ, καὶ λίπ' ἐλαίῳ
 Χρυσάμνῃ, νυχίη καταλεξέται ἐνδοθην οἴκῳ,
 ἦρα λειχεμόρῳ ὅτ' αὐτοῖσι θ' ὅμ' ὁδ' ἄτενδῃ,
 ἐμ' τ' ἀπύρῳ οἴκῳ καὶ γὰρ ἦθ' ἰσι λουγαλίοισιμ.
 οὐ γὰρ οἱ ἥλιος δαίμων νόμοι ὁρμηθῆναι,
 ἀλλ' ἐπὶ κυανέῳ ἀνδρῶν δ' ἡμῶν τε πόλιν τε
 στρωφᾷται, βραδύῳ ἢ πανελλῆναισι φαίνεται.
 καὶ τότε δὴ κόραοι καὶ νήκοροι ὑληκοῖται,
 λυγρὸν μυλιοῶντος ἀνὰ δρῦα βησθήεντα
 φθύγῃσιμ, καὶ πᾶσιμ ἐνὶ φρεσὶ ὅσῳ μεμνην.
 οἱ σκίπα μαϊόμενοι πυμνὰς κλυθμῶνας ἔχουσι,
 ἐγλάφυ πῶ ἦν, τότε δὴ τῇ ποδὶ βροτῶ ἴσοι,
 οὐτ' ὡτ' ἐνὶ νῶτα ἔαγε, κἄρ' ἐλ' εἰς ὅσας ἐρᾷται,
 τῶ ἱελοὶ φοιτῶσιμ ἀλδύόμενοι νίφα λυλῶν,
 καὶ τότε ἔσσεσθ' ἔρυμα χρῶς ὡς σε κελεύω,
 χλαῖναι τε μαλακῶ καὶ τὸρμύοντα χιτῶνα.
 στήμονι δ' γὰρ πᾶν ἔργον πολλὴν κρόνη μινεῖσθαι,
 τῶν πόδεσσιν ἵνα τοὶ τρήσθ' ἀτρεμῶσι,
 μηδ' ὀρθαὶ φρίσσῃσιμ ἀειρόμεναι κατὰ σῶμα.
 ἀμφὶ δὲ ποσὶ πῶ ἴλα, βοὸς ἴψι καταμνέοι
 ἄρμενα δῖσθαι, πῶ ἴσι ἐντόδ' ἐπὶ νῆας.
 Γραῦτάων δ' ἐξίφ' ὅπ' ὅταν κρῖος ὄριον ἔλθοι,

Δέρματα συρράπτειν δ' ἄνθρωπος, ὅφρ' ὕδινά τις
 γένηται ἀμφιβαλὴν ἀλείψας, κεφαλῇφι δ' ὑπὸ βροχῇ
 Πῖλον ἔχειν ἀσκητῆρ, ἵν' ἅτα μὴ καταδύνη.
 Ὑγρὴ γάρ τ' ἡὼς πέλεται βορέας πωσόντῃ.
 Ἥδως δ' ὕλ' γαῖαν ἀπ' ὕδαντος ἀσβρόντῃ
 Ἄνε πυροφόρῃ τέταται μακάρων ὕλ' ἐργοῖς,
 Ὅς τε ἀρυστάμνους ποταμῶν ἀπο αἴωνάονταρ,
 Ὑψὲς ὑπὲρ γαίης ἀρθεῖς ἀνέμοιο θυέλλῃ.
 Ἄλλοτε μὲν θ' ὕει ποτὶ ἔσπερον, ἄλλοτ' ἄνοι
 Πυκνὰ θεήνικ' ὁ βορέας νέφια κλονέοντῃ,
 Τὸν φθαμένῃ ἔργα τελείσας, οἶκον δ' ἐνέειπαι,
 Μὴ ποτὲ σ' ὕδανόβη σφοτόν νεφος ἀμφικαλύ-
 ρῶταί τε μιν δ' αλεῖ) θάη η' θ' ὤματ' ἀδύσῃ, (ψη.
 Ἀλλ' ὑπαλδύαδ', μεις γὰρ χαλεπώτατος ὅτῃ
 Χειμέριος, χαλεπὸς πρὸ βάσις, χαλεπὸς δ' ἀνῶις,
 Τῆμος θῶμισυ βροσίη, ὕλ' δ' ἀνέει το πλεονεῖν
 Ἀρμαλῆς. μακρὰ γ' ἐπὶ ῥέοι δ' ὀφρὸναι εἰσί.
 Ταῦτα φυλασσόμεν τετελειωμένον εἰς γνῆαντ',
 Ἰσοῦν δ' αὖ νύκτας τε καὶ ἡμέρας εἰσὸς αὖθις
 Ἐν πάντων μήτηρ καρπὸν σύμμικτον γνέειν.
 Εὖ τ' αὖ ἐξήκοντα μετὰ τροπῆς ἡελίοιο
 Χειμὲρ ἐκτελείσθ' ζεὺς ἡμέρας, δὴ ῥα τότ' ἀσπὴρ
 Ἀρκτοῦρῃ πρὸς λιπὼν ἰδρὸν ῥοὸν ὠκεανοῖο,
 Πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλετ' ἀκροκνέφατος.
 Τὸν δ' ἐμὲ ὀρθρογόνον πανδλιονίς ὥρ' ἑλιδίωμ,

Pelles hœdorum, ut late imponantur ad imbrem
 Pellendum dorso, crinesq; caputq; galerus
 Arte laboratus tegat, ut ne aures madefiant.
 Frigus in aurora seuum est aquilone ruente,
 Astriferoq; cadens in terram ex æthere mane
 Aër fecundans segetem, super arua resedit,
 Qui primum liquidis fluuiorum hauritus ab undis,
 Hinc ui uentorum è terra sublatus in altum,
 Nunc pluuiam sub noctem adfert, nunc flamina gignit,
 Vndiq; Threicio nubes aquilone ciente.
 Hunc tu praeueniens actò pete tecta labore,
 Ne properans cœlo te fors nebula occupet atra,
 Et madidum corpus uestesq; intingat in imbre:
 Hinc praeuitato, mensis sequissimus hic est
 Brumalis, grauis et pecori et mortalibus ipsis.
 Pabula iumentis tum parcius obijce, uerum
 Plus homini apponas, quoniam longissima nox est.
 Hæc obseruato, dum impletis mensibus anni
 Aequa dies fuerit nocti, et dum denuò mater
 Cunctorum tellus fructus ferat alma recentes.

Quum post solstitium brumæ regnator olympi
 Sexaginta dies confecerit, illico deinde
 Oceani Arcturus sacris releuans caput undis
 Exoriur, fulgens noctis uenientibus umbris.
 Hunc post, lugubris rege ex Pandione natæ

Ad uer primum oculis hominum se ostendit hirundo,
Huius praeueniens aduentum incidito uites.

Quum calida è terra reptat testudo per agros
Pleiades fugiens, tum tempus mittere uites,
Sed falces acue, atq; in messem mittito seruos.
Desere mane torum, & ualeat confessus in umbra
Temporibus messis, quum Phoebus corpus adurit.
Sed properans cura, ut fructus sub tecta uehantur.
Surgito mane, tibi ut uictus contingat abunde,
Conficitur facile pars terna mane laborum,
Aurora acceleratq; uiam, acceleratq; laborem.
Multi iter inceptare solent illius ad ortum,
Bobus & iniicitur tum multis pondus aratri.

Carduus in pratis quum floret, & ore cicada
Arboribus latitans dat acutum stridula cantum
Crebro alas quatitans, operosae aestatis in hora,
Tunc caprae pingues, tunc & mollissima uina,
Foemina tunc coitus auidissima, languidus est uir,
Nam capiti & genibus uires Canis aestifer aufert,
Corpus & exuccum iacet aestu: at saxea tum te
Umbra habeat, tumq; adsint Biblina uina, placenta
Lactea, lacq; caprae, quae non alit ubere foetum,
Nec teneri uituli nondum emixi caro desit,
Hoedorumq; recens natorum: nigra sub umbris
Vina sedens misce, recrea cor dulcibus escis,
Spirantem

Ες φάθ' ἀνθρώποις ἔαρος νέοις αἰμώλιοι,
 Τίω φθαμένῳ οἶνας ποδὶ ταμνέμεν, ὥς γ' ἄμην.
 Ἀλλ' ὅπ' ὅταμ φορέοικος ἀρχθονός αὖ φυτὰ βαίνει,
 Πληθιάδ' ας φθύγ', τότε δ' ἡ σκάφος ὑκέτι οἶκ'·
 Ἀλλ' ἄρπας τε χαρὰς ἐμναεὶς ἔδιδας ἐγείρειν.
 Φθύγειν δὲ σιμόρους θάοικους, καὶ ἐπ' ἧώ κοῖτον
 ὤρεν γ' ἄμκτι, ὅτε τ' ἡέλιος χροά κέρφει,
 Τιμῶντ' ἀπὸ δύδην ἔοικαδ' ἐκαρπύον ἀγείρειν,
 Ορθρὸν ἀνίσταμεν, ἵνα τοι βίῃ ἄρκει ἔην.
 Ἡὼς γάρ τ' ἐργοιο βίττω ἀπομείρεται αἴσαν,
 Ἡὼς τοι πρῶφ' ἔρ' ὁδῶ, πρῶφ' ἔρ' ἔργου,
 Ἡὼς, ἥ τε φανεία πολέας ἐπέβησε κελεύθε
 Ἀνθρώπων, πολλοῖσι δ' ὑδὶ ζυγὰ βροτὶ τίθησιν.
 Ἡμεῖς δὲ σκόλυμός τ' αὐθεὶς ἔχεται τέτλιξ
 Δονδρεῖω ἐφεξομένη, λιγυρὴν κατὰ χεῖν' ἀοιδίην
 Πυλάνου ὑπὸ πτόρυγας, θέρεος καματώδεος ὤρε,
 Τῆμεθ' πλώταταί τ' αἶγες καὶ οἶν' ἄρεισθ'.
 Μαχλότατ' ἢ γυναικὸν, ἀφαιρότατοι δέ τε ἄν
 Εἰσιν, ἐπεὶ κεφαλὴν ἔχοντα σείριος ἄρ' ἔρ' (δ' ἔρ' ες
 Αὐαλῆος δ' ἔρ' χροῶς ὑπὸ καύματ'. ἀλλὰ τότε ἦδ' ἔν
 Εἴη πρῶταί τε σκιὴ καὶ βίβλιν' οἶν',
 Μάλα τ' ἀμολγαίη, γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμνέων
 ἔχοντα ὑλοφάγοιο κρέας, μή πω τε τοκήης,
 Πρωτογόνων τ' ἐρίφων, ἐπὶ δ' αἰθροπα πινέμεν οἶ
 Εἰς σκιὴν ἐξομένην κενόρμητόν, ἥ τοι εἰδωλῆς, (τοῦ

54 ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΩΝ Β.

Αντίον δ' ὀκράει· ὁ ἀνέμος βέβηκεντα πρόσωπον,
 Κρίωνος τ' ἀγναῖο καὶ ἀπορρέοντα, καὶ τ' ἀβόλωτ'·
 Τρις ὕδατ'· προχέει, καὶ ἡ τέταρτον ἱέμεν οἶνον.
 Δμῶσι δ' ἐποβῶντι δεικνύοντ' ἰδὸν ἀκτιῶν
 Δινέμεν, οὗ τ' αὖ πρῶτα φανῇ ἀδύνατος ὠρίων·
 Χώρῳ γὰρ δ' ὕδατος καὶ εὐφροχάλω γὰρ ἀλῶν,
 Μέρῳ δ' ὀκρομίσσας γὰρ ἀγγεσίμῳ. αὐτὰρ ἐπεὶ δ' ἦ
 Πάντα βίον κατέβηκεν ἐπ' ἀρμυρῇ ἐνδοθὺν οἴκῳ,
 Θῆτ' αἰοῖον ποιεῖσθαι, καὶ ἄτεκνον ἐριθον
 Δίξας κέλομαι, χαλεπὴ δ' ὑπόπορτις ἐριθ·
 Ἐκίνα καρχαρόδοντα κομῆν, μὴ φείδω σίτῳ,
 Μὴ ποτέ σ' ἡμόροκτος ἀνὴρ ἀπὸ χρέμαθ' ἔλκῃ.
 Χόρτον δ' ἐφομίσσαι Ἐσφυρόν, ὅφρα τοι εἴη
 Βασί καὶ ἡμόνοισιμ ἐπικετρενόν. αὐτὰρ ἐπεὶ
 Δμῶας ἀναψύξαι Φίλα γουῶατα, Ἐβόλῳ λαί.

Εὐ τ' αὖ δ' ὠρίων Ἐσείει· ὅτε μέσον ἔλθῃ
 Ἐρανόμ, ἀρχὸν δ' ἐσίδῃ ῥοδ' οὐδ' ἀκτινὸς ἡὸς,
 Ω γέρσῃ, ἵσθι πάντας ἀπόδρεπε οἴκαδ' ἐότρυν,
 Δείξαι ἡ γελίω δέκα ἡμέρας καὶ δέκα νύκτας,
 Γγνῆτε ἡ συσκιᾶσαι, ἕκτω δ' εἰς ἄγχι ἀφῦσαι,
 Δάρα διονύσσῃ πολυγυβή· αὐτὰρ ἐπεὶ δ' ἦ
 Πληιάδες δ' ὕδατος τε πό, τε ἀδύνατος ὠρίωνος
 Διῶσιν, τότε ἐπεὶ ἀρότο μεμνημένῳ εἶναι
 Ωραῖς. πλειῶν ἡ γὰρ χθονὸς ἀρμυρὸς εἶναι.

Εἰ δέ σε ναυτιλίας δ' ὑπασφίλεισ' ἡμῶρος αἰρῇ,

Εὐ τ'

Spirantem leuiter faciem conuersus ad Etarum,
 Et fontem aspiciens sine limo & sine fluentem,
 Sed ter aquam funde, & quarta uinum uice misce.

Brachia quum primum profert robustus Orion,
 Sacra iube excutiant famuli Cerealia dona,
 Area in equali & uentis regione patente.
 Excussam Cererem metire, in uasa reponens.
 Quumq; tenes omnē iam structum intra horrea iactū,
 Quære domo propria famulū, famulamq; carentem
 Prolibus, illa solet quæ lactat inutilis esse.
 Pascere cura canem quoq; sit, ne parcito panī,
 Ne tua firetur solitus fur stertere luce.
 Postremo moneo, ut foenum paleasq; recondas,
 Vnde boues pascas, mulosq;: his omnibus actis,
 Tauris deme iugum, & famulis concede quietem,
 Quum medio coelo Canis, Orionq; uagantur,
 Arcturumq; aurora uidet sibi stare propinquum,
 Collige tunc omnes Perse de uitibus uuas,
 Et bis quinque dies noctesq; exponito soli,
 Sint & quinque dies sine sole, in dolia sexto
 Munera lætitiæ Bacchi parientia conde.
 Postquam pleiades hyadesq;, atq; amplius Orion
 Occiderint, tum mox inuertere uomere terram
 Esto memor, sic quæq; suo anni tempore fiant.
 At tibi difficilis res si sit nautica cordi,

Tempore quo eoa Atlantides Oriona
 Vitantes seuum, pelagi conduntur in undas,
 Omnigeni miscent inter se praelia uenti,
 Hinc tua nulla mihi tum curat in equore nauis,
 Cura sit, ut iubeo, tellurem inuadere aratro.
 Nauigium subduc in litus, et undiq; saxa
 Aduolue, ut sede at tutum spiramina contra.
 Eijce aquas pluuias, ut ne Iouis imbre putrescat,
 Arma ratis cuncta ad tua tecum culmina confer,
 Carbasa, quae nauis sunt alae, rite plicato,
 Suspendas fumosa super laquearia clauum.
 Ipse uiam differ dum tempus uenerit aptum,
 Tum nauem equoreas in aquas deducito, et illam
 Mercibus oppleto, unde domum bona lucra reportes.
 Sic noster solitus pater est dare uela per undas
 Perse chare, bonum uictum hinc equumq; parabat,
 Et semel hanc tenuit cursum, emensus mare magnum,
 Aeolica à Cuma soluens cum naue picata,
 Non quod diuitias amplas fugiebat, opesq;
 Sed paupertatem, mortalibus à Ioue missam.
 Hatud Helicone procul, miseranda habitabat in Ascre,
 Qui malus ac grauis est, brumaq; aestateq; uicus.
 Curandum Perse, tempestiuo omnia fiant
 Tempore, sed primam hanc curam res nautica poscit.
 Laudatio exigua nauem, at res credito magna,

Εὐτ' αὖ πληϊάδ' ὅθ' ὀμβριμον ὠρίανθ'
 Φόβυσσαι, πίπῃσιρ ὅθ' ἠόροισ' ἔα πόντον,
 Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύσσιμ' ἅπται,
 Καὶ τότε μῆκελ νῆας ἔχειρ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ.
 Γλυῖ δ' ἐργάζεσθ' μεμνημένθ', ὥς σε κεκλήσθαι,
 Νῆα δ' ἐπ' ἠπείρ' ἐρύσαι, πυνάσαι τε λίβοισι.
 Πάντοθ' γὰρ, ὅφρ' ἴχλωσ' ἀνέμων μῆκος ὑγρὸν ἀγνῆ,
 Κέμαρον δ' ἐδρύσας, ἵνα μὴ πύθῃ διὸς ὀμβρῶ.
 Ὅπλα δ' ἐπάρμυλα πάντα τῶν ἐνὶ κέτθῳ οἴκῳ,
 Εὐκόσμως σολίσας νηὸς πῆδρ' ἀπὸ ποντοπόροιο.
 Γησάλλιον δ' ὀδύργες ὑπὲρ καπνῶ λευμάσας.
 Αὐτὸς δ' ὠρεῖον μίμνειρ πλόου εἰσόλκῃ ἔλθῃ,
 Ἐτότε νῆα θολῶ ἄλα δ' ἐλκέμεν, γνῆ δ' ἐπεφύρῳ
 Ἀρμυλον γνῆ τῶν ἀδ' ἵν' οἴκαδ' ἐκέρδιθ' ἀρῆσαι,
 Ως πόρ' ἐμός τε πατὴρ ἔσος μέγα νῆπι Πέρσῃ.
 Γλωίξσκε νηυσὶ βίῃ λεχημένθ' ἐδλῶν,
 ὅς ποτε κῆ τῇ δ' ἦλθε, πολὺν δ' ἔα πόντον ἀνύσας,
 Κύμῳ αἰολίδα πελιπῶν, γνῆ νῆι μελαίνῃ,
 Οὐκ ἄφρονος φόβῳ γὰρ, ὅθ' ἐπ' ἄλκῳ τε καὶ ὀλβῳ.
 Ἀλλὰ κακὴν πενίαν τῇ ζεὺς ἀνδρῶσι δίδωσι.
 Νάσας δ' ἄγλ' ἐλιδὼνθ' οἰζυρὴν ἐνὶ λώμῃ.
 Ἀσκη, χεῖμα κακῆ, θέρε δ' ἀργαλὴν, ὅθ' ἐπ' ἔσθ'
 Τῶν δ' ὅτ' ἐπ' ἐργῶν μεμνημένος εἴη. Ἀδ' ἄλλῃ.
 Ὠρεῖον πάντων, πῶδ' ἐναυτιλὴς δὲ μελάσας.
 Νῆ' ὀλίγῳ αἰνῆμ, μεγάλη δ' ἐνὶ φόρτῃ θεῶν.

μῆζωρ μὲν φόρτος, μῆζωρ δ' ἐπὶ κέρδι κέρδος
 ἔσσιτο, εἰ κ' ἀνέμοι γε κακὰς ἀπέχουσιν ἀήτας.
 Εὐτ' αὖ ἐπ' ἐμπορίῳ φρένας αἰσίφρονα θυμῷ,
 Βούλῃαι ἧ χρεῖα τε προσφυγεῖν κ' ἡμιόρ' ἀτόρπ' οὔ
 Δάξω δ' ἐτὶ μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
 Οὐτέ τι ναυπηλὴς σεσοφισμένος, ὅτε τι νηδύ.
 Οὐ γὰρ πῶποτε νηὶ γ' ἐπέπλωρ δούρεα πόντον,
 Εἰ μὴ εἰς δούβοιαν δ' ἀνλίδος, ἢ ποτ' ἀχαιοὶ
 Μῶναντες χεიმῶνα πολὺν σὺν λαὸν ἄγειραν
 Ἑλλάδος δ' ἰσθμῆς, Ἰοίῳ δὲ καλλιγυνάικα.
 Εὐθὰ δ' ἐγὼν ἐπ' αἶθλα δ' αἰφρονος ἀμφιδάμαντ'
 χαλκίδια τ' εἰσεπέρινα. Τὰ δ' ἧ προπεφραδμένα πολλὰ
 Ἀθλ' ἔβην παῖδες μεγαλήτορες, ὧθα με φημί
 ὕμνω νικῆσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτάεντα.
 Τὸν μὲν ἐγὼ μύσσης ἐλικωνιάδεωσ' ἀνέβηνκα,
 Εὐθὰ με τοπρῶτον λεγυρῆς ἐπέβηνκα ᾠοιδίης,
 Τόσσοι τοι νηδὺν γε πεπείραμαι πολυγόμφωμ.
 Ἀλλὰ καὶ ὥς ἐρέω ζῆνός νοον αἰγίοχοιο,
 Μῦθαι γάρ μ' ἐδίδραξαν ἀθέσφατον ὕμν) αἰείδην.
 Ἡματα πρηνέκοντα μετὰ Ἰοπίης ἡελίοιο,
 Ες τέλ' ἐλθόντ' ἐβρίως καματωδέως ὤρης,
 Ὡραῖος πέλετο δὲ θνητοῖς πλός, ὅτε κε νῆα
 Κανόξαις, ὅτ' ἀνδρας ἀποφθίσει θάλασσα,
 Εἰ μὴ δὴν πρόσφρων γε ποσειδάωμ γνῶσ' ἰχθῶμ,
 Ἡ ζῆνός ἀθανάτων βασιλεὺς ἐβέλησιμ' ὀλεσσαι.

Quo maior uectura, lucra hoc maiora futura,
 Si modo contineant rabiosi flamina uenti.
 Quando ad mercatum uertisti pectora, sic &
 Debita conaris uitare, famemq; molestant,
 Multifoni ostendam pelagi cursusq; modosq;
 Non tamen ipse rei, que pertinet ad mare, doctus,
 Nam nunquam rate sum spaciola per æquora uectus,
 Præterquam Eubœam ad uicinam ex Aulide, ubi olim
 Argiui à ducibus populi collectio facta est,
 Dum seuum mare ibi tenuit Troiam ire uolentes.
 Illuc Amphidamantis ego ad certamina ueni,
 Calchidaq; intraui, nam plurima præmia clari
 Proclamata uiri statuere: at carmine tum me
 Victorem, tripodem auritum retulisse recordor,
 Hunc ego suspendi Musis Heliconis honorem,
 Primum ibi fecerunt me hymnum tentare sonorum.
 Nunc mihi quanta fiat ratiū experientia cernis,
 Attamen Aegiochi mentem referabo tonantis,
 Nam docuere deæ me sacrum pangere carmen.

Quinquaginta dies post, quàm se uertit ab usto
 Sol Cancro, æstatis iam parte cadente suprema,
 Est opportunum fluctus intrare marinos.
 Non facile franges nauem, aut homines mare perdet,
 Perdere si nolit princeps Neptunus aquarum,
 Siue deum simul atq; hominum rex Iuppiter altus.

Namq;

Nanq; per hos pariter stat cardo boniq; maliq;
Non uarij tum flant uenti, iacet unda quieta,
Tum trabe confidens uentis securus in altum
Nauem, ac sarcinulas impone suo ordine cunctas.
Ne differ reditum, citò sed properato reuerti,
Neu pluuiam autumnni expectes, Bacchùq; recentem,
Insanosq; Noti flatus, hyememq; sequentem:
Nanq; autumnali pluuiâ comitatus abunde,
Fluctibus horrifonis inum mare concutit auster.

Ast iter est aliud per pontum tempore ueris,
Quum primum apparent frondes in uertice fici
Tante, quanta pedum reddit uestigia cornix
Per terram incedens, tum fit uia peruia ponti.
Atq; hic est cursus, qui fit sub tempora ueris.
Sed nulla ille animo nostro ratione probatur
Maturus nimium, datur egre euadere cladem.
Attamen hæc homines cæci mente omnia tentant,
Nam miseris anima est durum mortalibus aurum,
Sed durum oppetere ac submergi giurgite falso est.
Hinc præceptorum uolo te memorem esse meorum,
Nunquam quicquid habes totum committe carinis,
Plura domi linquens, paucissima credito naui.
Nam graue damna pati medijs in fluctibus atris,
Vt graue si plaustri nimio sub pondere preffi
Axis frangatur, res dispergantur & omnes.

Hinc

ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΩΝ Β. 51

Εμθίς γάρ τέλος ὄσιν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε.
 Τῆμθ' δ' ὄλκρινέδν τ' αὔραις ἔ' πόντος ἀπήμων
 Εὐκίλος, τότε νῆα βολῶ ἀνέμοισι πιθήσας
 Ἐλκίμελν ὄν πόντον, φόρτον δ' ὄλ' πάντα τίθεας.
 Σπδύδ' ἡμ δ' ὅτ' ἰ τάχιστα πάλιν οἶκονδ' ἐ νέας.
 Μηδὲ μγνέιν οἶνόν τε νέον ἔ' ὀπωρινόν ὄμβρον,
 Καὶ χειμῶν' ἐπίνοντα νότοιο τε δ' εἰνὰς αἰήτας,
 Ὅς τ' ὤρειν θάλασσαν ὁμαρτήσας δι' ὅς ὄμβρον
 Πολλῶ ὀπωρινῶ, χαλεπὸν δ' ἐ τε πόντον ἔβηκον.
 Ἄλλος δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος σωθρῶποισι.
 Ἡμθ' δὲ ὄπρ' ὦτον, ὅσοντ' ἐπιβᾶσαι κορώνη
 Ἰχθ' ἐποίησεν, τόσον πώταλ' ἀνδρὶ φανείη,
 Εμ κρᾶδ' ἡ ἀκροτάτη, τότε δ' ἄμβρατὸς ὄσι θάλασ
 Εἰαρινὸς δ' ὅτος πῶλες πλόος, ὅ μιν ἔγωγε (α.
 αἴνημ'. ὅ γάρ ἐμῶ θυμῶ κεχαρισμένος ὄσιν
 Ἀρπακτὸς, χαλεπῶς κε φύγοις κακόμ, ἀλλὰ νυ ἔ'
 Ἀνθρωποὶ ῥέζουσιν αἰδρεῖσιν νόοιο. (τῆ
 Χρήματα γάρ ψυχὴ πέλετ' δ' εἰλοῖσι βροθῶσι.
 Δεινόν δ' ὄσι θανέιν μετὰ κύμασιν, ἀλλὰ σ' ἀνωγα
 Φράζεας τάδε πάντα μετὰ φρεσίν, ὥς σ' ἀγορεύω,
 Μηδ' ὄνι νκυσιῖν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεας,
 Ἀλλὰ πλέω λείπειν, τὰ δ' ἐ μείονα φορτίζεας.
 Δεινόν γάρ πόντος μετὰ λύμασι πῆματι κῦρσαι.
 Δεινόν δ' εἰ κ' ἐφ' ἄμαξαν ὑπέρβιον ἄχθος αὔρας,
 Ἄξονα λαυάξαις, τὰ δ' ἐ φορτί' ἀμαυρωθῆναι.

Μετρεα

μέτρα φυλάσσει, καιρὸς δ' ὕπνῳ πᾶσιμ ἀρίστος.
Ὡραῖος δὲ γυναικα τὸν ποτὶ αἰκομάχῳ,
μήτ' ἐρινὸν τῶν ἐτέρων μάλα πολλὰ ἀπαλείπων,
μήτ' ἐπιθείς μάλα πολλὰ, γάμος δὲ τοι ὄσιος ἔ-
στι δὲ γυνὴ τέταρτ' ἔδωκε, πῶς πῶς ἢ γαμοῖτο (ἴος.
 παρθενικῇ ἢ γαμῶν, ὥς κ' ἦθεα κεδνὰ δι' ἰδέεης.
 τῇ δὲ μάλα γαμῶν ἢ ἴος σέθεν ἐγγύθι ναίει.
 πάντα μολὶ ἀμφὶς ἰδὼν μὴ γένοιτο χάρματα γῆ
 οὐ μὴ γὰρ τοι γυναικὸς ἀνὴρ λήϊζέτ' ἀμύν) (μῆς.
 τῆς ἀγαθῆς, τ' δ' αὖτε κακῆς ὁ ῥίγιον ἄλλο,
 Διπνολόχης, ἢ γ' ἀνδρα καὶ ἰφθιμόν πόρ' ἔοντα
 εὖναι ἄτορ δαλαῦ, (ὦ μῶ γῆρας δ' ὤκεν.
 εὖ δ' ὅπῃ ἀθανάτων μακάρων πεφυλαγμένος
 μὴδὲ κασιγνήτῳ ἴσον ποιῆσθ' ἐταῖρον. (εἶν.
 εἰ δέ κε ποιήσῃς, μή μιν πρὸτόδος κακὸν ἔρξῃς.
 μὴδὲ ψεύδεσθ' γλώσσης χάριν. εἰ δέ κεψ' ἀρχῇ,
 ἢ ἔπος εἰπὼν ἀποθύμιον ἢ καὶ ἔρξας,
 δις τόσα τίννυσθ' μεμνημένος. εἰ δέ κε αὖθις
 ἢ γῆτ' οὐ φιλότῃα, δίκημ δ' ἐθέλῃσι πρῶτα χεῖρ,
 Δίεσθ' (δαιλὸς τι ἀνὴρ φίλον ἄλλοτε ἄλλον
 ποιεῖται) σέ ἢ μή τι νόον κατελεγχέτω ἔδος.
 μὴδὲ πολύξεινον, μὴδ' ἄξεινον καλέεσθ'.
 μὴδὲ κακῶν ἐτάρον, μὴδ' ἐδῶν νεικεσῆρα.
 μὴδέ ποτ' ἐλομνύω πονίω θυμοφθόρ) ἀνδρῶ
 τέτλαθ' ὀνείδιζεν μακάρων δόσιμ αἰὲν ἔοντων.

Γλώσσης

Hinc modū ama, bonāq; in re occasio praeualet omni.
Iunge tibi uxorem dum firmus adhuc uigor adsit,
Annos quum numeras ter denos, plusue minusue,
Aptum est coniugium: decimo sed foemina quarto
Anno pubescit, nubat mox deinde sequenti.
Virginem, ut instituas laudatis moribus, opta,
Vicinamq; tibi prae cunctis delige sponsam.
Sis tamen hic cautus, ne te uicinia ludat,
Nil uxore uiro melius contingit honesta,
Nilq; mala peius, tali quae uiuere laute
Clām solet: haec quamuis ualidum sine torre maritum
Vrit & exiccat, citiusq; senescere cogit.
Sedulus observa curam, cultumq; decorum.
Dilige post fratrem socium: quod si parem amorem
Esse uelis, socius ne laedatur prior abs te,
Ne' ue illi fictum tua lingua ostendat amorem.
Si dicto incipiat prior ille aut ledere facto,
Tunc memor esto, eademq; illi cum foenore redde.
Rursus amicitiam ueterem obseruare uolentem,
Atq; pati poenas uiolati foederis à se,
Suscipe (nam miser est crebro qui mutat amicos)
Nec tua post unquam facies prae se ferat iram.
Ne multos, neu rursus habeas nullos tibi amicos.
Prauos cuitato, bonis noli esse molestus.
Paupertatis inops nunquam grauis audiat ex te
Opprobrium, nam dos est numinis illa potentis.

Lingua

Lingua bonum eximium est homini, si pauca loquatur.
Siq; modum conscruet, inest tum magna uenustas.
Si probris laceres, laceraberis illico peius.
Publica quum celebrat populus conuiuia, confer
Accedens aliquid tecum, nec sordidus esto,
Pro sumptu exiguo reddit ad te magna uoluptas.
Mane Ioui ac reliquis superis libare caueto
Illotis manibus, Dij sordida sacra recusant.
Ad faciem solis conuersus meiere noli,
Sed quando occubiat, donec fuerit nouus ortus,
Atq; quibus sis cunq; locis, facere inter eundum
Detectus ue caue, nam Dijs sacrae quoq; noctes.
Vir pius ac dextro donatus pectore, meiet
Siue sedens, siue admoto stans corpore sepi.
Res fiat in thalamo chara cum coniuge, Vestae
Tum tibi polluto caue ne peragantur honores,
Nec ueneri coena funebri incumbere reuersus,
Verum epulis surgens laetis lau:isq; deorum.
Ne fluuios pedibus calcaueris usq; fluentes,
Ni prius aspiciens exores pulchra fluentia,
Ac manum sordes in aqua purgaueris ante.
Qui fluuium impurus nullum calcare ueretur,
Hunc superi oderunt, ac post mala plurima sentit.
Symposio in celebri, praesentes sunt ubi diui,
Ne refectis ungues cultello a sorde repurgans,
Nec

ἑλπίστας τοὶ θεοὶ στυγέοντες ἀνθρώποις ἀφ' ἑσθ'·
 φείδωλός, πλείους δὲ χάρις ἤ τι μέτρον ἰούσης.
 Εἰς ἧ κακὸν κέποις, πῶς καὶ αὐτὸς μείζον ἀκρίτως,
 μηδὲ πολυξύνος δακρύς δ' υἱαυέμφελος εἶν,
 Ἐκ πῶτον πλείους δὲ χάρις, διαπάνη τ' ὀλιγίστη.
 Μηδ' ἐποτ' ὅς ποῦς δ' ἰὶ λάβειν αἴθοπα οἶνον
 Χόρσιον ἀνίπτοις, μηδ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν.
 Οὐ γάρ τοι γε κλύσσι, ἀποπῆνέουσι δ' ἐτ' ἀφ' ἑσθ'.
 Μηδ' αὐτ' κελίοιο τετραμυλίνῳ ὀρθὸς ὀμιχλῆρ,
 αὐτὰρ ἐπέ κ' εὐκ μ' ἐμνημνίος ἐς τ' ἀνιόντα.
 Μῆτ' γὰρ ὅδ' ὦ μῆτ' ἐκτὸς ὁδῷ πρὸ βάλλω ὑρέσσης,
 Μηδ' ἀργυμνωθεὶς, μακαρῶν τοι νύκτες ἑοσισιν.
 Ἐξ ὀμνίος δ' ὅ γε θεὸς ἀνὴρ πεπνυμένος εἰδώς,
 Ἢ ὅγε πῶς τοῖχον πελάσας θυόρκιος αὐλῆς.
 Μηδ' αἰδ' οἶα γονῆ πεπαλαγμένος ἐνδοθῆν οἶκα.
 Ἐσίη ἐμπελαδὸν παραφαινέμεν, ἀλλ' ἀλέαδ' ἴ.
 Μηδ' ἀπ' δ' υἱοφῆμοιο τάφῳ ἀπονόσσαντα
 Σπέρμαίνην γενεήν, ἀλλ' ἀθανάτων ἀπ' δαίτῳ.
 Μηδ' ἐποτ' ἀναδῶν ποταμῶν καλλιέρροον ὕδαρ
 Πρὸς τὴν πόρῳ, πρὶν γ' εὐξέη ἰδ' ὦν ἐς παλὰ ρέεθρα,
 Χεῖρας νιψάμεν ὅσον πολὺν ἥκτω ὕδατι λούκῳ.
 Ὅς ποταμὸν διαβῆ κακότητι δὲ χεῖρας ἀνιπτός,
 Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἄλγεα δ' ὤκων ὀπίσσω.
 Μηδ' ἀπ' πρηντόζοιο θεῶν ἐνὶ δαίτῳ βαλῆν,
 Ἄνευ ἀπ' χλωρῶν τῶν μιν αἴθωνι σιδῆρῳ.

66 ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΩΝ Β.

Μηδ' ἐπὶ οἶνοχόῳ τιβέμνῳ κρητῆρ' ὕπδρβει
 Γινόντων. ὅλην γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα τέτυκται.
 Μηδὲ δ' ὅμορ ποιῶν ἀνεπίξισον καταλείπειν,
 Μὴ τι ἐφεξομένη κρώσῃ λακέρυζα κορώνη.
 Μηδ' ἀπ' χυτροπόδ' ὦρ ἀνεπιρρέετασιν ἀνελόντα
 ἔειδεν, μηδὲ λότης, ἐπεὶ καὶ τοῖς ἐνὶ ποιῇ.
 Μηδ' ἐπ' ἀκυνῆτοισι καθίζειν, οὐ γὰρ ἄμεινον.
 Γαῖδ' αὖ δ' υἱὸς ἐκαταῖον, ὅτ' ἀνὴρ ἀνήνορα ποιεῖ,
 Μηδὲ δουροδικάμηνον, ἴσον καὶ ὅσ' τέτυκται.
 Μηδὲ γυναικείῳ λῆβ' ὦ χροῖα φαειροῦνός
 Ἀνέρα, λουγαλὴν γὰρ ὡτὶ χρόνον ἐς ὡτὶ καὶ τοῖς
 Γοιῇ, μηδ' ἰσοροῖσι ἐπ' αἰδομένοις κυρήσας
 Μωμόειν αἰδουλά, θεός τοι καὶ τὰ νεμεσῶ.
 Μηδ' ἐπὶ πτοχοῖ ποταμῶν ἄλαδ' ἐπιδριάντ'
 Μηδ' ὡτὶ κρῶνάων ὄρεϊν, μάλα δ' ὀζαλείαδ',
 Μηδ' ὅτι ποταμὸν ἔχῃ. ἔχ' ὅτ' οἱ λούϊον ὄξιν
 ἔειδ' ἐρδ' ἔχῃ. Δεινὴ δὲ βροτ' ὑπαλδύο φήμην.
 Φήμη γὰρ τε κακὴ πέλειται, κόφῃ μὲν αἶψαι
 Βεῖα μάλ', ἀργαλέν ἢ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀκρωτιάς.
 Φήμη δ' ὅτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἢ ἴνα πολ-
 λαοὶ φημίξοσι, θεὸς νῦν τις ὄξιν καὶ αὐτή. (λοῖ)

ΗΜΕΡΑ Ι.

Ημας δ' ἐκείνους πεφυλαγμένους οὐκ ἔστι μοῖρα
 Γεφραδ' ἐμὴ δ' αἰνέσας, ἔρην καὶ ἀμύνομαι ἀρίστου
 ἔργου

Nec cratera super potantum pone lagenam,
 Qui facit, eucniet mors illi cruda repente.
 Aedificansq; domum ne linquito semiparatam,
 Ne sedeat clamosa super cornicula cantans.
 Neu comede ex illa quæ non benedicta patella est,
 Néue laues, quoniam factis quoq; poena stat illis.
 Ne puerum, seu sit natus ter quatuor annos,
 Seu totidem menses, educas molliter inq;
 Delicijs, siquidem nil uiribus officit æque.
 Néue ad balneum, ubi muliebris turba lauatur,
 Vir lotum uenias, nam poena grauis quoq; tali
 Euenit: aut ueniens superis ubi Dijs sacra fiunt,
 Ne culpes ea, quippe Dei hinc accenditur ira.
 Præcipue hoc caueas, uel fluminum in ostia, cursu
 In mare quæ properant, uel in ipsos mingere fontes,
 Néue aluiam exoneris, nam non est utile factu.
 Sedulus ac hominum famam uitato molestam,
 Ingens fama malum, facilisq; illius origo est,
 Perfertur grauè, & orta semel deponitur ægrè:
 Illa etenim prorsus nequit euanescere fama,
 Vndiq; quam uulgus spargit, quoniam quoq; diua est.

HESIODI DIES.

Rite dies seruans, quæ sunt Ioue patre creatæ,
 Optima dic seruis quod sit tricesima mensis,

Ac opera inspicere, ac dimensum diuidere illis,
Qua solet & populus tractare forensia iura.
A magno Ioue principium est & origo diebus.
Prima dies sacra est, tum quarta & septima sacra,
Nanq; hac Latona genitus perhibetur Apollo.
Octaua & lunæ crescentis nona putantur
Esse bonæ, quæuis opera atq; negocia obire.
Laudantur quoq; post decimam prima atq; secunda,
Scito tamen quod sit longe hæc præstantior illa.
Hæc tondæ pecudes, lætam illa demetæ frugem.
Pendula & hac tenuēs connectit aranea telas,
Quod sit plena dies, formicæq; rodit aceruum,
Illa exordiri telam mihi fœmina curet.
Tertia post decimam infelix conspergere cultum
Semine agrum, præstat tamen optima robora plantis.
Sexta super decimam teneris asperrima plantis,
Apta mari gignendo, sed non apta puellæ
Gignendæ primum, nec eam tum nubere præstat.
Sextaq; præcedens gignendæ inimica puellæ est,
Apta hœdis ouiumq; uiris excindere testes,
Et pecudum stabulum communire undiq; septo.
Dandis apta uiris, & amat conuicia, falsa
Verba loqui, clàm sermones serere inter amantes.
Mensis at octaua castres caprumq; bouemq;
Luce duodecima mulis castratio fiat.

Ἔργα τ' ἐποπιδύειν, ἢ δ' ἀρμαλὶν δ' ἀττάει,
 εὐτ' αὖ ἀληθείῳ λαοὶ κρίνοντες ἄγωσι.
 Αἰ δὲ γὰρ ἡμέραι εἰσὶ δ' ἰὸς παρὰ μῆτιόν τε.
 Πρῶτον γὰρ τέρψαι τε καὶ ἐβδόμῃ ἰδρὸν ἡμᾶρ.
 Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσόορα γύναι Λητώ.
 Οὐδ' αὖτε καὶ γυναικὶ τε δυνώ γε μὴν ἡμᾶτα μῆνός
 ἔξοχ' ἀξιομύθοιο, βροτήσια ἔργα πᾶσι δαί.
 Εὐδ' ἐκάτη ἢ δυνωδὲκάτη τ' ἀμφω γε μὴν ἐδλαῖ,
 Ἡ δὲ δυνωδὲκάτη τ' ἐνδ' ἐκάτης μεγ' ἀμείνων.
 Ἡ μὲν οἷς πέικῃ, ἢ δ' ὄψφρονά κερπὸν ἀμᾶσαι.
 Τῇ γὰρ τοῖ νεινῆματ' ἀόρσι πότμητ' ἀράχνης
 ἡματ' ἐκ πλείεσσι, ὅτε τ' ἰδρὸς σωρᾶν ἀμᾶται.
 Τῇ δ' ἰδρὸν σῆσαι γυνή, πῶθ' αὖτε πότμητ' ἔργον.
 Μῆνός δ' ἰσαμύνει βροτῶν δεινὰ τιν' ἀλλὰ δαί.
 Σπέρματος ἀρῆσθαι, φυτὰ δ' ἐνθρέψαι ἀρίστη.
 ἔκτε δ' ἡ μείων μάλ' ἀσύμφορός ὅστις φυτοῖσι.
 Ἀνδρογόνος τ' ἀγαθὴ, κέρη δ' ὁ σύμφορός ὅστις.
 Οὐτὲ γυναικὶ πρῶτ', οὐτ' ἀρ' γαίῃς ἀνελβολῆσαι.
 Οὐδὲ μὴν ἡ πρῶτῃ ἔκτε κέρη τε γυναικὶ
 Ἄρμῃος, ἀλλ' ἐρίφους τάμνειν ὅτι πάσαι μῆλων.
 Σκῶν τ' ἀμφιβαλεῖν ποιμνήϊον ἢ πῶν ἡμᾶρ.
 Εὐδ' ἡ δ' ἀνδρογόνος, φιλέει δ' ἐπεὶ κέρημα βάζει.
 Ψυδ' ἐπ' αἰμυλίσσις τε λόγος κρυφίσις τ' ὁ αἰρ-
 μῆνός δ' ὁ δαῖτα κῆπρ' ἢ ἔσθ' ἐρίμνηον (σμός.
 Ταμνέμεν, ὅρῃας ἢ δυνωδὲκάτη ταλαοργούς.

Εἰλιάδῃ δ' ἔν' μεγαλήν πλῆω ἥματι ἴσος αὖ φῶτα
 γείνασθαι, μάλα γάρ τε νόον πεπυκεσμένον ὄειν.
 Ἐδλή δ' ἀνδρογόνου Δικαίῃ, ἱέρῃ δέ τε Τεῖρᾳ
 μέσση, τῇ δέ τε μήλας ἑλίποδας ἑλικας βῶς,
 καὶ κύνα καρχαρόδοντα, ἑὲρῃας ταλαεργὺς
 περικύνει ὑδὶ χεῖρα ἱθείς. πεφύλαξο δὲ θυμῷ
 Τεῖρᾷ δ' ἀλδύραδαι, φθίνοντός θ' ἰσαμγίου τε
 ἀλγεα θυμοβορεῖν μάλα τοι τέλεσθ' ὀμγίον ἥμαρ.
 Ἐν δὲ τεῖρᾷ τῇ μιν ὅς ἄγε δαί δ' ὅτ' οἶκον ἄκρῳ,
 οἰωνὸς κείνας οἱ ἐπ' ἐργματι βούτῳ ἄριστοι.
 Γέμψας δ' ὀζαλέαδαι, ἐπεὶ χαλεπαῖτε καὶ αἰναῖ.
 Ἐν πέμπτῃ γὰρ φασὶν εἰρηνῆας ἀμφιπολδύειν
 Ὀρεον Ἰννυμγίας, τ' ὄρις τέκε τῇ ἐπιόρκοις.
 Μέσση δ' ἐβδόματ' ἀκρήτορ' ἰδρόν ἀκτῶν,
 εὖ μάλ' ὀπιπδύοντα εὐβοχάτω ἔν' ἀλῶν
 Βαλλῶν, ὑλοτόμον τε ταμῆν θαλαμῆϊα δ' ὄρα,
 Νηϊῶν τε ξύλα πολλὰ, τὰ τ' ἀρμύνα νηυσὶ πέλειον
 Τεῖρᾷ δ' ἀρχαῖς νῆας πῆγνυαδ' ἀραιοῖς. (τοῖ.
 εἰνὰς δ' ἡ μέσση ἐπιλείελα λαΐον ἥμαρ.
 Πρωτίσῃ δ' εἰνὰς πάντ' ἀπ' ἡμῶν ἀνθρώποισιν,
 Ἐδλή μ' γὰρ τ' ἡδὲ φυτδύειν ἡδὲ γυνέσθαι,
 ἀνέει τ' ἡδὲ γυναικί, ἑὲρ ὅτ' ἐπ' αἰγῶν ἥμαρ.
 Παῦροι δ' αὐτ' ἱέσσι ἴσιν ἀδ' αὖ μιν ὅς ἀείλω
 ἀρξάδα τε πίθω, καὶ ὑπὸ ζυγὸν αὐχρῆνα θῆναι
 βῶσι καὶ ἡμόνοισι ἑὲρ ἵπποις ὠκυπόδεσσι,

Sed quum uicenus lunæ iam uoluitur orbis,
Vir tibi nascetur prudens et ad omnia dexter.
Dandis apta uiris decima est: hinc quarta puella
Blanda fauet, pecora hac curuoq; boues pede cuntes
Et celeres catulos, mulosq; operum patientes
Imposita cicurato manu: uitare memento
Quartam iam medij, tum quartam deficientis
Mensis, nanq; animum tum curæ nulle remordentis.
In quarta prima uxorem tibi ducito charam,
Auguria obseruans, quæ sunt dexterrima tedis.
In primis quintas fuge pestiferasq; grauesq;,
His etenim Eumenides terramq; homines pererrant,
Suppliciumq; ferunt periuria falsa locutis.
Septima post decimam felix Cerealia dona
Area in æquata recte, tērere atq; flagellis
Excutere: ad thalamum faber hac tibi ligna secato,
Tum quoq; materiam fabricandis nauibus aptam,
Incipias quarta naues sarcire uetustas.
Iam nonæ mediæ pars uestpertina probatur,
Ac hominū innocua est, quæ nona est ordine primo,
Confert et plantis, tum foemellisq; uirisq;
Gignendis simul est felix, nec inutilis unquam est.
Sed latet hoc multos, quod sit penultima mensis
Optima, seu referare uelis uas, seu iuga dura
Bobusq; et mulis et equis annectere collo,

Seu tibi si placeat nauem deducere in altum;
 Nanq; datum paucis discrimen noscere uerum.
 Vasa aperi decima quarta, nam præ omnibus hæc est
 Sacra dies, post uicem, quæ solis ad ortum
 Est bona, ad occasum mala, laudant pauci alias hinc,
 Iamq; dies aliæ felices atq; benignæ,
 Contrà aliæ ancipites, sunt & uirtute earentes,
 Et laudant alias alij, est cognitio paucis.
 Seu uouerca dies nunc est, nunc mater amica.
 Is felix ac propper aget, qui hæc omnia seruans,
 Sic uitam instituat, Dijs inculpabilis ut sit,
 Auguria obseruans nec quicquam spernere tentans.

HESIODI OPERARVM ET
 DIERVM FINIS.

ἩΡΦΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΩΝ Β. 73

Νῆα πολυκλήϊδα θοὴν εἰς οἶνοπα πόντον.
 Εἰρύμναι, παῦροι ἢ τ' ἀληθεία κικλήσκουσιν.
 Τεφάδι δ' οἶγε πίθων, ποδὶ πάντων ἰδὸρ ἡμῶν
 μέσση. παῦροι ἢ αὐτὲ μετ' εἰκάδα μινὸς ἀρίστην
 ἔκδ' ὕμνου γινόμενης, ἐπιδείλα δ' ὄξ' ἡ χερῶν.
 Αἱ δὲ μὴ ἡμέραι εἰσὶν ἐπιχθονίοις μέγ' ὄνειαρ,
 Αἱ δ' ἄλλαι μετὰ δύνουσι, ἀκήροιο ὅτι φέρουσαι.
 Ἄλλος δ' ἀλλοίῳ αἰνῶ, παῦροι δ' ἐτ' ἴσασιν.
 Ἄλλοτε μήτηρ πέλ' ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ.
 Τάων θυδ' αἰμῶν τε κ' ὄλβιος, ὅς τ' αὖτε πάντα
 εἰδὼς, ἐγρῶνται ἀναιτίος ἀθωάτοισιν,
 Ὅρνιθας κείνων καὶ ὑπερβασίας ἀλείνων.

Ἡσιόδ' ἐργῶν καὶ ἡμερῶν τέλος.

Ε 8

VLP II FRANEKE

RENSIS FRISII CVRSIM AN

NOTATA IN HESIODVM.

Vm tria sint genera poëmat^{is}, *ῥαμα*
ζικόν, ἱεστηνέλον, μικρόν, secundus liber
 Hesiodi totus *ἱεστηνέλος* est, id est, in
 quo poëta ipse semper loquitur.
 Sic habent se & quatuor libri Ge-
 orgicorū Vergilianⁱ, excepto fine quarti, ubi ad-
 miscetur fabula Aristæi. Primus liber Hesiodi
 maxima ex parte quoq; *ἱεστηνέλος* est, nisi quod
 introducatur Iuppiter loquēs ad Prometheū,
 ad Vulcanum, cæterosq; deos. Præterea recen-
 setur fabella accipitris & lusciniæ, quare *μικρόν*
 dici potest,

Μοῦσαι πρὶν ἄνθρωπον,) Non bene seruauit poëta no-
 ster legem proœmiorum : nam aut primū pro-
 ponendum est, deinde inuocandum, quod ob-
 seruant omnes ferè Latini: aut propositioni si-
 mul inuocatio immiscēda est, quod in utriusq;
 operis initio facit Homerus, quem legē proœ-
 miorum non solū seruasse, sed alijs constituisse
 testatur Quintilianus. Hesiodus autem à nuda
 inuocatione auspicatur. Et sciendum quod bis
 inuocet, primum Musas, deinde ipsum Iouem,
 ibi scilicet, *καὶ οὐδὲ ἰδὼν ἄνωγε*. Verum quantum ad
 hanc rem attinet, non inutile fuerit consulere
 Erasmus super Nucem Ouidianam.

Μοῦσαι,) Dores et Aeoles dicūt *μῶσαι*, quibus fami-

familiares est uertere *ου* in *ω*. Hinc appellatas uolunt eas à uerbo *μῶ*, quod est quero, inuestigo, nam inuestigādo disciplinas assequimur. Quæ ratio etsi non planè inepta uideatur, miror tamen cur uersa sit • in *ου*, & communi lingua dicamus *μουσαι*, non *μῶσαι*. Adfert aliam rationem Plutarchus, forsitan probabiliorem. Is enim in commentario περὶ φιλαδελφίας, dicit *μοῦσας* nominatas ut *ὁμοῦ οὐθες*, id est *δι' εὐνοίαν αἰὶ καὶ φιλαδελφίαν*, quæ scilicet uiuūt in perpetua quadā beneuolentia et mutua charitate. Et ut meā quoque afferam sententiam, id fortasse habent nomen, quod *Μυσε*, hoc est, artes & discipline, tali inter se cognatione & nodo cōiunctæ cōglutinatæque sint, ut altera ex altera pēdeat, & altera sine altera manca sit. Sed adscribam uerba ipsius Plutarchi: *ὁ δὲ Ἡσίοδος οὐκ εὖ παραυφ' μονογενῶ καὶ διατῶν πατρίων ἐπικληρορῆσαι, καὶ ταῦτα τῶν μονοτῶν γιγνῶς μεθεπὶ τῆς, αἰ' ὁμοῦ δι' εὐνοίαν αἰὶ καὶ φιλαδελφίαν οὔσας, οὕτως ὡς μαζορ μονόσας*. Locum, quem hic citat ex Hesiodo, obserua in calce primi libri.

ἐπίπθιμ, construitur cum *λεῖπτι* aduerbio hortantis. *Μυσε* huc adeste ad me ex Pieria. *τιμ* enim particula finalis de loco uocat. Poëtæ interdum, abijciunt, ut *λεῖπθαι*, pro *λεῖπθαιμ*. Theocritus primo Idyllio.

ἐνίπθι.) Alterū, interijcitur propter metrum, compositum uerbum ab *ἵπν*.

ὑμνίσσαι.) Vide quā rusticus poëta Hesiodus, quāque elegantis & gratiæ metricæ negligens,

gligens, cui primi duo uersus sunt durissimī, nempe spondaici. Longe scrupulosiores Græcis in hac re sumus Latini, cum tamen nostra lingua sit angustior.

Διὸς μεγάλῃσι ἱκέτῃ.) Responsio Musarum. Sic apud Homerum, Διὸς Ἀ' ἱταλίστο βουλῇ. Subintelligitur hic γίγῃσθαι, aut simile uerbum.

Πῶς μὲν γάρ.) Ratio est interrogationis, quare alij sint clari, alij obscuri. Dicuntur hæc à Musis.

ἑρμῆα, & sequentia uerba, nominatiuum habent γῆς ὑψιβερέμετος.

καὶ δὲ ἰδύμ.) Secūda inuocatio ad ipsum Iouē per periphrasim. Quæ hæctenus dixit, tanquā præludium quoddam fuere, nunc serio inuocet, & proponit. Propositio est, Cupio fratri meo Persæ alijsq; tradere præcepta quædam, legesq; bene uiuendi (hoc enim uocat εἰμῆσθαι) tu igitur Iuppiter adsis &c.

εἰμῆσθαι ἀπὸ εἰμῆς, triplicem habet genitiuum, ἰδῆ, ἰδῆ, ἰδῆ.

οὐκ ἄρα.) Narratio.

Ἀγαθὴ δ' ἔστι ἡδὲ βροτείῃ.) Epiphonema interponit.

καί τ' ἐστ' ὁδοί.) Verba hæc pertinent hic ad laudem: probat enim illam æmulationem artificū, qua alter altero citius ditescere conatur. Mira huius loci suauitas, dum artifices aliquot nominatim exprimuntur, putas enim te corā uidere eos concertantes. Quoties Erasmus citat & explicat in Chiliad. loca ex Hesiodo, nō dissi-
mula

mulabimus, si fortè dexterius interpretaretur, ut ubiq; felicissimum ille agit interpretem. Vide igitur prouerb. figulus figulo inuider:

Μυδ' ὁ ἴρις κακὸχαρτῶ.) Suprà in narratione duplicem posuit contentionē, bonā & malam. bonā breuiter laudauit, & utilem hominibus esse dixit: nunc malam fugiēdam esse horrat.

κακὸχάρτῶ, id est, malo gaudēs. Nota aptissimū epitheton ἴριδ' ἐπιμυμητῶ. Multi litigant in foro, non tam ut ipsi aliquid consequantur, quàm ut alios uexent et molestēt. Minime ociosa sunt epiheta apud Homerum & Hesiodum: quare hunc nostrū maxime in nominibus occupatū esse scribit Fabius. ὄρν.) Ionico more pro

ὄρν scribitur sine aspiratione, & significat curā. Aetiologia est præcedentis adhortationis. Ille forum & litigium uitare debet, qui sibi non est conscius magnarum diuitiarum. Non absurdum fortasse fuerit legere ὄρν cum aspiratione, ut significet tempus, & sensus tum erit, Ille lites diu sustentare non poterit, cui non est bene instructa & opulenta domus. O quanti semper constitit comparere ante tribunal. Nil miror artem deglubēdi rusticos in nostris aduocatis, seu dicam, rabulis, quū illa tam antiqua sit, profecta ad nos ab ætate Hesiodi.

Τὸν γαῖα.) ὅν pro ἴν. Poëtæ postpositiuo articulo ὃ præponere solent, ubi exigit metrum.

Δημήτῳ ἀντὶ τῶ.) Appositio est, ἀντὶ τῶ à nomine tiuo ἀντὶς, quod idē est quod βίῳ, id est, uictus, cibus.

cibus. Δημήτηρ autē dicitur Ceres, quasi γημήτηρ, hoc est, terrę mater, mutata γ in Δ. Eadem mutatio literarum apud Latinos: nam Ceres dicitur tanquam Geres, à gerendis fructibus è terris. Vide Ciceronē secundo libro de Natura Deorum, & Macrobij Saturnal.

Τὸν λεκτοῦσά μιν.) τοῦ pro ὅτῳ. Articulus præpositiuus loco pronominis demonstratiui, sæpe apud poëtas ponitur. Metaphora est in participio λεκτοῦσά μιν. Sensus est, si amplos habes redditus annuos, litiga. sed ironice loquit.

Δυσφασίτης.) Acce epitheton in iudices auros, quique se nummulo corrumpi sinunt. Porro singularū rerumpub. iudices, reges uocat, ut olim singularum ciuitatū pastores, episcopi nominabantur.

Ὅσα πλείον ἤμισυ.) Consulē prouerbium, Dimidium plus toto, ubi omnia, quę ad hunc locum pertinent, adferuntur.

Κρίσανθ' ἵχουσι.) pro κερύλαρ. Est locutio Attica, per participiū aoristi primi & uerbum ἵχου.

Ἐν δὲ ὥς γάρ κερ καὶ ἐν ἡμαλῇ.) Verba hæc per se obscuriora sunt: nos aliquot uersus ad uerbum reddemus, ut uideas sensus absurditatem. Non sciunt quanto plus sit dimidiū toto, nec quanta in malua & albuco utilitas: nam Dī uictum hominibus occultarunt. Facile autē in dielaborāsses, ut in totum annum haberes, licet uiuens in ocio &c. Nō minus hæc inuoluta sunt quàm oracula Loxiæ. Illustrabimus igitur pro nostro

nostro intellectu. Innuit poëta facilitatem uictus querēdi apud priscos et primos homines, quam suo seculo abiisse queritur. Illi non arabant, non seminabant, uno die tantum colligebant, quantū per totum annū erat necessariū. Erant autem frugalissimi, malua & asphodelo contenti (nam per has herbas frugalitatē temperantiāq; indicat) uerū posteri homines ad uoluptatem proni, nec quibuslibet contenti, laboriosissimā sibi ipsis uitam compararūt, dum undique uentri grata quærunt. Non enim intellexerunt utilitatem & commodum maluæ & asphodeli, id est, frugalitatis. Voluptas autem in mundum cum alijs malis immissa est per Pandoram, de qua & Prometheo & Epimetheo longam fingit fabulam. Sed poëta noster, ut omnes olim ethnici, ueri luminis expers, nec satis à Deo illustratus, Mosaicæq; scripturæ ignarus, quum tamen sciret tanquā per somnium, post primam mūdi creationem felicissimum humanæ uitæ statū fuisse, eam paulatim uarios labores & æumnas occupasse, fingit fabulam, qua istius rei bellam se rationem adferre arbitratur: fingit enim Prometheum offendisse Iouem, hinc mundo tantorū causa malorum, fabricatur Pandora, mittitur in terram, pyxidem adferens Epimetheo omni malorum genere refertam: quam quum ille aperuisset, ignarus alicuius doli, illa euolarunt, ac totam terram occuparunt. Habemus fabulam

fabulam poet̃a dignam. Sed reuera Pandora n̄
hil nobis nocuit. Eua nostra fuit Pandora: si
enim illa nō peccasset, aut ad peccatum per ser-
pentem nō inducta fuisset, adhuc hodie nobis
cuncta nascerentur ἀνέροτα καὶ ἄσπαρτα.

πιδάλιον.) Carachresticōs, nam πιδάλιον pro-
prie est clauus nauis, hic pro stiua ponitur, &
stiua pro toto aratro: nam à parte totum intel-
ligitur. Sic indicat primæ ætatis homines non
arasse.

καὶ ῥα κεν οὐ καταθῆσο.) Solēt rustici in nonnullis
locis peracto opere instrumenta lignea collo-
care super fumosa laquearia, quo fumus ea cor-
roboret & exploret. Sic in secūdo libro iubet ut
gubernaculū ratis sub hyemem ponatur ad sub-
stium. Et Virgilius:

Et suspensa focis exploret robora fumus.

Ἐρ καὶ ῥα καὶ ῥα θηλυ.) Narthex fruticis genus est,
latine ferula. Ignem ferulis optime seruari, au-
tor est Plinius lib. 13. cap. 22.

Εὐέλαιοι πατήρ.) Risit Iuppiter, sed risum plane
Sardonium, in quo prouerbio uide Erasmus.

καλὸν εἶδος ἐπὶ ῥα κεν.) Græci multa epitheta ap-
ponunt uni substantiuo sine cōnexu. Est autem
hic repetendus infinitiuus ἐνθίμην. Iussit ut im-
poneret pulchram & amabilem formam.

Εὐτοκὸς μελιδωτός.) Eandem etymologiam ha-
bent epithetum et appellatio, utrunq; enim di-
citur à uorādo, quod membra uorent & depa-
scāt curæ. Horatius in Odis; Dissipat Euhys
curas

curas uoraces. Bene dicitur curas collatas esse à Venere: nam amor plenus angorum & solitudinum.

Αργ(φόντω.) Sic dicitur Mercurius, quod Argum Ius custodem occiderit, & sic nos uertimus. Didymus addit, illū sic quoq; posse dici, *Ζεῆργς ἀπὸ τοῦ φόνου*, quod sit purus à cæde, nam Deus pacificus est. Aliud adfert Macrobius Saturna. lib. 1. cap. 19.

Ὅραι καλλίκομοι.) Horæ deę sunt cœli ianitrices, ut Homerus bis in Iliade testat. Tres sunt, quarum nomina ponit Ang. Politian. in Rustico: Auricomæ inbare exorto de nubibus adsunt Horæ, quæ cœli portas atque atria seruant, Quas Ioue plena Themis nitido pulcherrima Edidit, Ireneq; Diceq; et mixta parēti (partus Eunomie.

Αὐτὰρ ὁ Λιξάμινθ.) ὁ pro οὐτθ. Vide prouerbiū, Malo accepto stultus sapit.

Μούνη ἱλπίς.) Docet in medijs malis semper sperandum esse, quod aliquando meliora contingere possint. De spe autem, quod sola ex omnibus dijs uerset adhuc apud homines, optimos legimus apud Theognidē uersiculos, quos nō grauabimur hic ascribere, & ex tēpore uertere:

Ελπίς ἐν ἀνθρώποισι μόνη θεὸς ἐδλήϊναι,

Ἄλλοι δ' οὐλυμποῖ κ' ἀπολιπόντες ἔσαν.

Ὅχιόν μιν πίσις μεγάλη θεὸς, ὅχιον δ' ἀνθρώπων

Σωφροσύνη, χάρις τ' ὧ φίλε γῆρ' ἔλιπον.

Ὅρκαι δ' οὐκ ἔτι πείθει ἐν ἀνθρώποισι δέπαιοι,

οὐδὲ θεοὺς οὐδ' αἰὲς ἄριτ' ἀθανάτους. id est,
Spes homines inter uersatur sola deorum,
 Nam petiūt cellos cetera turba polos,
 Cana fides abiit, petiūt pudor, ipsaq; mentis
 Sobrietas, Charites deseruere solum,
 Nulla manēt homines inter nūc fœdera firma,
 Non superest unus numina rite colens.

Σιγῇ (πρὸ φωνῆς.) Verissimè contra Hesiodum
 dicit Plutarchus in præceptis sanitatis, non om-
 nes morbos solere tacite & furtim inuadere
 in ipsos homines, sed plurimi, καθάπερ προαγγέλλουσιν
 προσφθόντες καὶ κύριμνοι ἔχουσιν ἀπὸ τοῦ καὶ λυσικηνήσιος:

ὧς ὁμοθυμῶν γινώσκει.) Sequitur ætatū descriptio,
 qua mōstrat omnia fatis in peius ruere. In hac
 re imitatores habet Aratum, & Ouidium pri-
 mo Metamorphoseōn.

Καρπὸν δ' ἔφθρε.) Vergilius primo Georg. uertit
 hunc locum: Ipsaq; tellus
 Omnia liberius nullo poscente ferebat.

Ζεῖ Δωρῶ.) Elegans epitheton terræ, quod ui-
 tæ necessaria det. Sic etiam Venus dicitur Ζεῖ Δω-
 ρῶ. Plinius uult sic terram dictam, quod zeam
 proferat: an bene, nescio.

Τοὶ μὲν Δαίμονές εἰσι.) Tales forsitan facti sunt
 quos uocamus genios bonos, nam hos Græci
 Δαίμονες uocant. Dicuntur autem Δαίμονες, quasi
 Δαίμονες, quod dii omnia sciant, ut Plato in Cra-
 tylo. Plura de etymologia Macrobius Satur-
 nal. 1. cap. 23. Apud eundem hi uersus in Latinā
 linguam traducti leguntur:

Indige

Indigetes diui fato summi Iouis hi sunt, (tes
Quondā hoīes, modo cū superis humana tuē-
Largi ac munifici, ius regū nunc quoq; nacti.

Οὐδ' ἴσθης.) ἴσθης non raro apud Græcos ca-
pitur pro sacrificare, ut facere apud Latinos.
Verg. Cū faciam uitula pro frugibus. Sic usur-
pat & Cicero pro Archia.

Κακὸς ἄνθρωπος συγγραφεύς.) Aptissima epitheta inui-
dię. Similia illi tribuit Ouidius 2. Metamorph.

Νῦν δ' αἶνον.) Quid αἶνον, explicat Erasmus in
principio Chiliadum. Quintilianus libro quin-
to asserit fabularum primū fuisse autorem He-
siodum, propter hunc accipitris & luscinię a-
pologum. Et multi audent affirmare, sequētes
Quintilianum, apologos Aesopi nomine cele-
bres, non esse Aesopi. Certe Cleodemus apud
Plutarchum in cōuiuio septem sapientum, fa-
tetur imitatione huius fabellæ Hesiodę, Aeso-
pum suas composuisse. Admonet autem supe-
riores hoc apologo, ut temperent ab iniuria &
uiolentia, nec inferiores se opprimant, quod
omnium operum nostrorū Dñ testes sint, qui
benefacta præmio, malefacta pœna compen-
sant: tum quod nisi ad tempus prospero suc-
cessu facinora urantur, tandem præualente iu-
re & se uindicante.

Δίκεν δ' ὑπὲρ ὕβριος ἴχνη.) Aurea est sententia, &
ad incutiendum facinrosis metum ualentis-
sima. Fabius Maximus apud Liuium his uer-
bis eam effert: At ueritate laborare nimis ius

sepe aiunt, extingui nunquā. Simili modo de ueritate loquit diuus Hieronymus aduersus Pelagianos, imitans Liuium. Veritas (inquit) laborare potest, uinci non potest. Miror Erasmi in prouerbio, Malo accepto stultus sapit, sic legere, *Μῆλον δ' ὑπερβριονίχην*. & uertere, Tandem sua pœna nocentem Consequitur. Non ille germanus sensus est poëtę, sed hic, nempe interdū quidem regnare uiolentiā, iustitia oppressa & calcata, sed id non impune, & nisi ad exiguū tempus fieri, quum tandem iterum *ἵχην*, id est, preualet, & se fortiter uindicat iustitia. Hoc non antecredunt uecordes et malefico corde homines, quā iam propter facinora supplicium experti sint. Sed non dubito, habuit Erasmus quem imitatus sit.

Οὐδ' ἐπὶ νηῶν υἱόσονται.) Purat non extremam esse felicitatem, si quis non opus habeat quærere uictum per mare. & Hercule sic est. Cæterum Hollandi nostri pro summa felicitate ac uoluptate ducunt natare per cœrulea uada, adeo homines Salaminij sunt, longe dissidentes à Baccho illo Aristophanico.

Ἰλαθὲρ ἰλάσθαι.) Hoc aduerbium elegantissime in Dialecticis suis explicat, perpetuū Frisię nostrę decus Rodolphus Agricola, uir nimiū præmatura morte studiosis ereptus, cuius mortē quod moderatius feram, facit Viglius Zuichemus, qui ita se ad illius æmulationem comparauit, ut uideatur quodammodo superaturus.

Certe

Certe quantum ad iuris ciuilis sapientiam, iam pridem Rodolphum longe antecessit. Horum me laudes obiter non tam celebrasse quàm leuiter perstrinxisse, lector candide, æqui boniq; accipe.

Τῆς ἀρετῆς προπάρουσιμ.) Anastrophe est. Cōstrue, προπάρουσιμ τῆς ἀρετῆς ἰδιωτῶν. & uide prouerbium, Difficilia quæ pulchra. Similem sententiam habet Euripides in Heracl. αἱ δ' ἀρετὰ βαίνειν διὰ μόχθων.

πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ λιπὲς ἐπιπλεῖ.) Cum diuitiæ in omnibus rebus maximū pondus habeant, tum certe in hoc profunt, quod præcedant ad uirtutem, paupertas facile ad malefaciendum inuitatur. Vnde Callimachus poëta, non uirtutem sine pecunia, nec pecuniam sine uirtute, sed utranq; simul à Ioue sibi dari oprabat, quod inops non bene innocentiam suam tueri & custodire queat. Quare poëta noster uult ut quis sibi honesto labore cōparet diuitias: earum enim comites esse uirtutem & honorem.

Λιδὼς οὐκ ἀγαθὴ.) Occupatio est, forsitan pudet laborare, sed hic pudor inutilis & noxius est.

Χρήματα δ' οὐχ ἀρπακτά.) Correctio est præcedentis uersus: nam non uult quenquā ita impudentem esse, ut audeat aperte raptorem agere. Laudat igitὴν θεὸς διὰ τὰ χρήματα, quæ nobis Deus confert, dum industrii sumus, & manum cum Minerva simul mouemus. Neminē enim ille dormitantem & oscitantē adiuuat, imò odio prosequitur, ut superius dixit poëta.

κατὰ δὲ νόμισιν ἁ' ἔρλειρ.) pro κατὰ δὲ νόμισιν. Primum ē præpositione α abijcitur, deinde τ mutatur in ἁ. Explicat hunc uersum Socrates in Apophthegmatis.

Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπολαίτο.) Magna commendatio uicinorum, adeo ut si boni sint, anteponere uideatur ipsis cognatis & affinibus. Verū quod hic de boue dicitur, pertinet ad omnes partes rei familiaris, teste Columella libro primo, cap. 3. & eo sensu nos uertimus: Nihil igitur tuarum rerum facile interibit, si habeas uicinum bonum, qui statim in periculo succurrat. Vide prouerb. Aliquid mali propter uicinum malum. Rursus aliud, Ne bos quidem pereat.

Ὅς μιν γὰρ κεν ἄνθρωπος ἰδέλωρ.) Vide quot habent Græci uoculas planè oſiosas, quibus carmen farciunt, μιν, γὰρ, κεν, ἄν, ὁ, ν, δέ, ἁ, π. Longe difficilius Latinū agere poterā, cui tales uoculæ defunt, & si infarciat nō suo loco, ridetur. Sensus est huius loci, hilarem datorem & promptum, quoties aliquid dat de suo, semper aliquam latentē animi lætitiā inde percipere: contrā raptorem suo animo tormenta & cruciatus parare, licet sit uel minutissimum quod rapiat. Nam iuxta uulgare dictū, Cōscientia mille testes. Et Seneca tragædiographus: Tutum quis habuit nemo securum scelus.

οἶκος βίβλος πορτεῖται.) Præstat domi habere quo indigeas, quā foris querere per uiciniam, si tu careas.

careas. Admonet diligentē patremfamilias, ut in tempore omnia necessaria domui suę prospiciat. Nam iucundum est de præsenti cumulo sumere, ut dicit sequens uersiculus.

Ἐν δὲ τῇ ἑστῇ ἡμέρᾳ.) Concludit hunc librum commendatione laboris. Nota in fine poētā ubiq; usurpare infinitiūm pro imperatiuo, quod semel admonitum uolo.

ANNOTATIONVM IN
HESIODVM FINIS.

F 4

SI uacat Aeneae rerum dignissime praesul,
 Grataq; sunt animo carmina nostra tuo,
 Perlege quae quondam dulci modulatus auena,
 In Latios ausus uertere Graeca modos,
 Ascræi inspiciens ἡμέτερος ἔργα ποιῆται,
 Graecia quo quondam floruit Hesiodo.
 Haec fuerant fateor plectro meliore canenda,
 Hic opus ingenij quippe senilis erat:
 At quia nonnullos tam magna superbia uates
 Eleuat, ut nulla Graeca in honore putent,
 Sum tamen hoc ausus bis septem et quatuor annis,
 Dum mea labuntur lustra trahente dea.
 Sumpsimus et tenuis Graecorum è fontibus haustus,
 Mixtaq; cum Graecae lingua Latina fuit.
 Quicquid id est ad te uatum clarissime uates
 Mittimus, es Clario non minor ipse deo.
 Suscipe, et Hesiodum placido complectere uultu,
 Hic quoq; iudicio stetq; cadatq; tuo.

S HESIODI AS 89

CRAEI POETAE OPERA
 ET DIES, GEORGICON LI-
 BER, NICOLAO VALLA
 INTERPRETE.

IERIDES Musæ quarum in-
 get inclyta cantu
 Fama ducum, & uestri nomen im-
 mortale parentis,
 Dicite cur hominum pars hæc si-
 ne nomine uitam

Ducat? & illius cur fama æterna per altum
 • Euolet? hæc Iouis est magni diuina uoluntas.
 Ille etenim altitonans summi regnator olympi,
 Excitat imbelleis animos, & fortia corda
 Debilitat, duce quo fortuna inimica superbos
 Deprimit, atq; humileis clarum super æthera tollit.
 Tum mala mens hominis meliorem inclinât ad usum,
 Et capiunt molles crudelia pectora cultus.
 Exaudi qui cuncta polo specularis ab alto,
 Cui nihil ignotum est, sanctissima dirige iura
 Iustitiæ, liceatq; mihi fraterna monere
 Pectora, & ignotos uiuendi ostendere mores:

Sunt gemine in terris quibus altercantur in unum
 Mortales causæ, uaria quoq; mente trahuntur.

Una quidem studium laudabile sedula curat,
 Altera crudeli rerum depascitur haustu,
 Bella cupit, pugnaq; exercet iniqua tumultus,
 Inuisum atq; atrox pestis genus: hanc tamen ipsi
 Mortales fugiunt, tandemq; uolentibus hanc Dijs
 Exoptant, huius nequeunt cohibere furores.
 Illam autem prius obscuræ genuere tenebræ,
 Sed fato meliore pater Saturnius illam,
 Et generi humano, et terræ radicibus imis
 Imposuit, segnes artus et inertia corda
 Excitat: alter enim segnis, cui uita manebat,
 Alterius spectans cumulos, mora nulla, bouesq;
 Iungit, et impresso terram diuertit aratro,
 Siue domum curat, siue inserit, alter ad artes
 Vicinum uicinus agit. laudabilis hæc est
 Pugnandi ratio, fugienda sed altera, sub qua
 Inuidet aut figulus figulo, uel egenus egeno,
 Siue faber fabro, dulcisq; poeta poetæ.
 Hæc mea dicta precor toto cape pectore Perse,
 Nec te crebra foro speculantem iurgia uulgi,
 Auocet à studijs, pugnandi inimica uoluntas.
 Nemo forum sequitur quem non fouet annua messis,
 Et bene clausa domi Cereris gratissima dona.
 Hæc querenda prius, dehinc si uacat i pete uulgus
 Et fora, in alterius rebus certamina pone.

At non

At non illud ages iterum germane quod olim
 Ausus es infelix, litem hanc data iura resoluent.
 Scis quondam inter nos patria est partita facultas,
 At tu nil iusta multum plus parte uereris
 Tecum efferre rapax: corruptus munere iudex
 Ille tuo est, sub quo tota hæc sententia pendet,
 Ignarus: non nouit enim quàm dulcius, aut quàm
 Sit melius toto medium, seu uiuere malua
 Vtilius, quantum uali seu uiuere porro.
 Hos ueterum uictus occultauere superni,
 Inq; polo retinent cœlestes, tempore quorum
 Sæ fuit una dies tenui exercenda labore,
 Vna quiescenti tibi dehinc alimenta parabat
 Annua, tunc poteras semonis robora fumo
 Exploranda dare, & nulli iuga curua premebant
 Terga bouum, nullum muli sensere laborem.
 Hos uoluit faciles uiuendi abscondere mores
 Ira Iouis, quom se deceptum fraude Promethi
 Sensit, & illius causa mortalibus auxit
 Curarum moles, surreptumq; abdidit ignem.
 Reddidit hunc iterum terris, curuaq; latentem
 Surripuit ferula cauto puer ille tonanti
 Iapetionides, iacto qui fulmine gaudet.
 Lufit fraude sua, subitam tamen arsit in iram.
 Hæc puer effatus nubis collector aquosæ,
Iapetionide,

Iapetionide cuius prudentia cunctos
 Consilio excellit, magnum spreuisse tonantem
 Arte tua, gaudesq; dato mortalibus igne,
 Heu nocituro tibi generi nocituro futuro.
 Tale mali genus excutiam quo pectore toto
 Exultent homines, cupidi sua damna ministrent.
 Subrisit fatus diuum pater atq; hominum rex
 Vulcanum aspiciens, atq; illi talia mandat.
 Vade celer speciem è terra, mixtoq; liquore
 Confice mortalem cui uocem et robora iunge.
 Sitq; ea uirgineæ coelestis imago puellæ
 Quam sibi quisq; uelit, dea quam doctissima Pallas
 Instruat, et uarias percurrere pectine telas,
 Adijciat capiti facilem Venus aurea formam,
 Curet ut assidua stimolata cupidine corpus,
 Fallacemq; addat mentem et fallacia uerba
 Interpretes superum uictor Cyllenius Argi.
 Dixerat, imperio Iouis annuit æqua uoluntas
 Coelicolum, extemplo fingis Vulcanæ puellam
 Virginis ora deæ similem, quam glauca Minerva
 Cinxit, et ex omni fulgentem parte poliuit.
 Huic etiam Charites, etiam celeberrima Piho
 Aurea candenti posuere monilia collo,
 Effusaq; comas ori de flore coronam
 Vernali tribuere deæ. tamen Attica Pallas

illam

Illam præcipuo formæ decorauit honore.
 Et superum interpres uictor Cyllenius Argi,
 Fallacem attribuit mentem & fallacia uerba,
 Sic pater altitonans diuino iusserat ore.
 Quandoquidem dederat sua munera quisq; deorum,
 Mercurius meritò Pandoram nomine dixit,
 Exitiale malum mortalibus & fera pestis.
 Postquam autem tantos confecit Iuppiter astus,
 Mercurium ad magnum iubet ire Epimethea, dono
 Cui ferat hanc, qui nil ueritus præcepta Promethi,
 Scilicet à magno caperet ne inuitus olympo?
 Cepit, & accepto nouit sua damna Epimetheus.
 Nam prius humano generi secura manebant
 Tempora, nulla mali species aut cura laboris
 Morborumq; genus, tristem qui funeris atri
 Corripuere uiam, quibus omnis frangitur ætas.
 Viuere dulce fuit quondam, sed tegmen ab urna
 Dum Pandora leuat, totum exiliere per orbem
 Curarum infestæ effigies, spes sola remansit
 Intus, & è labris ima sub parte resedit.
 Obstutit impositum nam tegmen abire uolenti.
 Sic qui fulmen agit nubis collector aquosæ
 Iusserat, innumeræq; etiam mortale uagantur
 Per genus infandæ species, quibus æquor & omnis
 Terra infecta tuncet, morbi noctesq; diesq;

Sponte

24. HESIODI OP. ET DIES

Sponte sua sine uoce ruunt, nanq; ab Ioue summo
Ablata est illis quaecunq; potentia fandi.

Sic impune parens offenditur ille deorum.

Si uacat ô frater, si non audire recusas,
Ordine plura canam. genus immortale creatum
Ac mortale simul credendum est, aurea primum
Secula Dij superi totum sparsere per orbem,
Tempore quo cœli imperium Saturnus habebat,
Tunc homines diuûm uiuebant more, neq; illos
Anxia curarum moles, operumq; labores
Lassabant, aberat tristi cum mente senectus,
Semper & in ualido regnabant corpore uires,
Nulla mali labes, conuiuia læta placebant.
Mors similis somno fuit, atq; uberrima tellus
Omnia liberius nullo cogente ferebat,
In commune bonum, nec quisquam inuidit habenti.
Quàm felix ætas: erat omnibus una uoluntas,
Et taciti letos soluebant pectora in usus.
Aurea postquam hominum paulatim defuit ætas,
His pater altitonans meritos adiunxit honores,
Sub terris habitare dedit, qui numina facti,
Et genus humanum, sancte quoq; iura tuentur,
Iustitiae tenebris circumfusi; peragrant,
Terrarum fines & opes mortalibus augent.
Proxima successit terris argentea proles,

AIRO

Auro deterior, sensuq; & moribus impar.
 Tunc sibi quisq; sue fecere sub ubera matris
 Ocia mortales, paulatim adoleuit in annos
 Ingenij rude principium, quo decolor ætas
 In proprijs etiam laribus rude pectus agebat.
 Aucta tamen postquam ad summos peruenerat annos
 Viuendi breuius spacium fuit, anxius ardor
 Curarum incumbens aderat, quas improba mentis
 Gaudia fecerunt, alterna iniuria nunquam
 Desistit, & nulla in superos reuerentia, nullos
 Sacrorum ritus ætas argentea uidit.
 Hanc deus extinxit meritam flammatus in iram.
 Postquam hominum occuluit argentea secula tellus,
 Non tamen illorum sine nomine uita recessit,
 Sub terrisq; dei sedes coluere secundas.

Tertia post illam successit ænea proles,
 At nihil argento similis, Dryadumq; creata
 Sanguine, dura quidem, robustaq; pectora tendens,
 Tota feri misero Martis fruebat amore.
 Nulla quies illi, nullum ius, durior ætas
 Ipso adamante fuit uultu metuenda superbi,
 Cui nunquam inuictum robur, fortesq; lacerti
 Desiderant humeris, tunc ærea tela, domusq;
 Omnis in ære labor, non ferri emergerat usus.
 Hec autem proprio proles consumpta furore

DE HESIODI OP. ET DIES

Ad gelidi loca nigra Iouis sine honore recessit,
Et quanquam extiterit inuictō robore, ab atra
Morte tamen uicta est, solis lumenq; reliquit.

Postquā autē occulta est, atq; aenea corruit ætas,
Quarta fuit soboles melior, cui plurima toto
Iustitiæ hærebant animo præcepta uerendæ,
Diuinum genus Heroium, primumq; uocari
Semidei, immensos illi patuere per orbes.
Hos insanus amor Martis, belliq; nephandi
Ardor, Agenoridæ septem prope moenia Cadmi
Oedipodæ imperij causa consumpsit. & alti
Hos maris undisoni fluctus, quom Pergama classes
Argolicæ peterent, ubi pallida mortis imago
Desuper incubuit, dum iusto ulciscitur ense
Tyndaris. hos etiam toto diuisit ab orbe
Iuppiter, & uitæ meliorem tradidit usum,
Elysiosq; dedit colles habitare profundi
Littus ad oceanum, felix & sancta propago
Hic ubi uernat humus, ubi dulcia poma quotannis
Ter gremio effundit nutrix uberrima tellus.
O utinam non me quinta cum stirpe creassent
Fata, sed antè mori, seu post licuisset oriri.

Ferrea nunc ætas, quam curæ & mille labores
Nocte dieq; premunt, paulatimq; illius instant
Exitio; sic Dijs placitum, sed prospera tanto

Putat

Fata etiam uenient aliquando in turbine rerum,
 Nec minus hæc infanda hominum delebitur ætas,
 Cum matura annis illorum tempora cani
 Inficient crines: natis nec ut ante parentes,
 Nec patribus nati similes, nec ab hospite tutus
 Hospes erit, sanctum corrumpent fœdus amici,
 Et fiaret arma ciens inter discordia fratres.
 Viuet honoris inops hominum properata senectus,
 Nec pudor effractus senio obiurgare parentes.
 Infelix soboles legem & præcepta deorum
 Nescit, & inualido non hæc alimenta parenti
 Iusta suo reddet. quid enim quod iniqua rapaces
 Apparet usq; manus, urbesq; & moenia narrem
 Alterna deleta manu: iurataq; fallent
 Numina, Iustitiæ nulli tribuentur honores,
 Pulsa gemet Bonitas: illum uenerabitur orbis
 Cui mala mens suadet fera crimina: tota iacebit
 Tota quidem orbato tecum Reuerentia uultu.
 O dea Iustitiæ soboles, en improba lædet
 Si probus ullus erit, quem contra insurget iniqua
 Voce fiorens factum affirmans, alitrixq; malorum
 Inuidia incedet fatali turbida uultu.
 Protinus humanas sedes Astræa relinquet,
 Diua suos pariter tendet Reuerentia cursus
 Ad superos, nitido uelatae corpus amictu.

Mille recedentes ille mortalibus ægris
 Non cessanda tamen rerum mala semina linquent.
 At nunc te moneam, quanquam sapias omnia, iudex
 His intende animum: sed quid iuuat ista monere?
 Stultus maiori quicunq; resistere tentat,
 Vincitur, & magno pœnas subit inde pudore.
 Sic ego sum tanquam uolucris quam prenderit aëtur,
 Prensâq; sublimes agitur philomela per auras.
 Hæc dolet infelix ungui transfixa recuruo,
 Quam contra horribili raptor sic intonat ore:
 Quid misera exclamas? te multo fortior aëtur
 Te premit, huc adsis quo te meus egerit ardor,
 Et quanquam bene suaue canas, mihi cœna futura es
 Si lubet, aut dimissa iterum remeabis in auras.
 Sic fatus, tacuit pennatus & inhipiger aëtur.
 Tu modo iustitiam cole, nulla iniuria Perse
 Tecum habitet, fatale goit secum illa, nec illam
 Vllus amat, nisi mens cui uilis & improba surgit.
 Vir bonus hanc inferre timet: quod si intulit, aëti
 Pœnitet, & magno contristat corda dolore.
 Est uia iustitiæ melior, qua uincitur omnis,
 Omnis ad extremum ueniens iniurius ardor.
 Quid dicam? quod nunquam aliquid dementia nescit,
 Ni modo passa prius: sic qui male iura ministrat,
 Peierat, & tandem dementi panditur error.

Eripe

Eripe iustitiam, corruptus munere iudex
 Ius uiolat, dolet hæc, & nulli uisa per orbem
 Tristis it, & lachrymans poenam mortalibus orat,
 Qui uiolant iura, & recti sacra fœdera rumpunt.
 Verum ubi iustitiæ sancti seruantur honores,
 Iudicioq; pares & ciuis & aduena pendent,
 Vrbs uiget, augetur soboles, pax leta uagatur,
 Pax iuuenum nutrix, nunquam his fatalia bella
 Preparat altitonans, nullis in rebus egestas
 Imminet, in quenquam nulla est offensio, dulci
 Quos iuuat interdum genio alleviare labores,
 Terra quibus large fundit sua semina, & altæ
 Montibus innatæ mittunt sua munera quercus
 Glandiferae in summo: media tamen arbore mustant
 Vndiq; apum ingentes acies, uestemq; ministrant
 Lanigerae pecudes, per se magis omnia florent,
 Non his externas merces uehit ardua puppis,
 Omnia dat tellus. quid enim quod iuncta marito
 Et patribus similes emittit foemina partus?
 Non datur hoc quibus illa placet uiolentia iuris,
 Hos ad supplicium uocat alti cura tonantis.
 Sæpe subit poenas plebs tota miserrima tantum
 Vnius ob noxam, pestis furit atra per urbem,
 Et male suada fames, paulatim deficit omne
 Vulgus, & hic uacuos ostendunt tecta penates,

Foemina nulla parit. Sic scuit Iuppiter erga
 Quos malefacta iuuant, qui si modo fortè cruentum
 Militiæ exercent studium, mora nulla sinistro
 Marte cadunt: uel si potius iuuat ire per altum,
 Fluctibus in medijs summergitur obruta puppis.
 Vos igitur qui iura datis, conuertite mentem
 Ad tales hominum poenas, diuina potestas
 Mortales circumuolitans uidet improba, quorum
 Iudicia emergunt multorum in damna, deumq;
 Ignorant monitus, genus hi mortale pererrant
 Innumeri, tenebris circumfusiq; tuentur,
 Iustitiæ sacra iura domant, genus omne malorum.

Illa quidem uirgo est supero Ioue nata parente,
 Nomine clara suo, coetuq; uerenda deorum,
 Quam si quis uiolet lachrymans sua fata parentis
 It Iouis ante pedes, & lamentabile fundens
 Humanos queritur mores, ac debita poscit
 Supplicia in populos. tu iudex causa malorum
 Qui uiolas sacra iura deæ, iam dirige mentem,
 Ius cole, in alterius te nulla pecunia uertat
 Damna, nocet sibi qui cuiquam nocet, & male suadet
 Ille sibi, in quenquam si quis male iura ministrat.
 Cuncta uidet pater omnipotens, & quod mihi tecum est
 O iudex, modo si lubeat speculatur ab alto,
 Nullatet hunc, aut hoc quales tribuantur honores

Iustitiæ

Iustitiae in populo, quam non ego pectore toto
 Nec mea progenies coleret, postquam orbe sub isto
 Spreta iacet bonitas, & ius iniuria uincit,
 Inuito Ioue ni fierent. haec accipe frater,
 Haec animo meditare, iniustum pone furorem,
 Ius quoque frater ama, sine quo genus omne fratrum
 Credimus alterno certatim corpore pasci.
 At nos instituit uitae melioris origo.
 Iura dedit pater omnipotens, ea pectore toto
 Si quis habet, decus aeternum pia praemia reddet.
 Iuppiter affligit si quis pro teste uocatus
 Peierat, ac merito pensatur culpa nocentis
 Supplicio: offendens ius, ille offenditur una,
 Ex quo obscura quidem nulli quoque cognita surget
 Posteritas iusto de sanguine nata propago,
 Clara caput tollet patrio seruata decore.
 Haec quoque quae referam stultissime concipe frater,
 Quam facile innumeras uitiorum amplectimur artes,
 Haud procul illa habitant, brevis est uia qua sit eundem.
 Est uia uirtutis contraria, sudor anhelus
 Hanc sequitur, quae se scopulosis ardua cliui
 In longum prorumpit iter, riget aspera primo
 Ingressu, leuis est postquam alta cacumina tanges.
 Optimus hic sese qui nouit cuncta magistro,
 Prospiciens rerum fines meliora sequutus.

Dignum laudemque parentem recta monenti
 Credimus: ille tamen sibi qui non consulit, aut qui
 Alterius præcepta fugit, uir inutilis extat.
 Ergo age frater ades generoso è sanguine Perse,
 Neu fuge fraternos monitus, operare laborem,
 Alma Ceres ornata caput sua dona ministret,
 Sic tibi plena domus, segnem crudelis egestas
 Opprimit, hunc homines odio superiq; sequuntur,
 Torpenti similem fūco, cui spicula surgunt
 Horrida, distensumq; fauis consumit edendo
 Semen apum, piger ipse sedet, uitatq; laborem.
 Tu modo curam operi quantum potes adijce frater,
 Horrea sic rumpunt messes, sic copia rerum,
 Sic pecus augetur, sic tu mortalibus & Dijs
 Gratus eris: segnes animos & inertia corda
 Oderunt: operi laus est imponere curam,
 Turpe sed hinc prohibere manus: incumbere labori,
 Forsitan ad studium torpentina pectora uertes,
 Dum partas ostendis opes, uirtutis adeptus
 Nomen & æternum laudis decus, utere quæso
 Arte, para uictum, uiolare aliena nephandum est,
 Fac superis æquandus eas, incumbere labori,
 Nec pudeat, pudor hic multos inhonestus egentes
 Secum habet, auget opes fiducia, qua melior res
 A superis non it: proh rerum insana cupido,

Prob animis infusa lues, iam nulla pudoris
 Cura, iacet passim longe post terga relictus,
 Tu coleris, duce te paulatim corrui ille.
 Dijs inuisus homo cui mens intenta rapinis
 Inuigilat, neq; enim semper felicia durant.
 Nec minus omnipotens poenis affligit eisdem
 Qui seruum offendit, uel qui sanctissima frangit
 Foedera amicitiae, seu qui cum coniuge fratris
 Non pauet infandos coitus fraternus adulter,
 Vel qui in pupillos audet uim ferre nephandam,
 Vel qui in longæua confectum ætate parentem
 Horribili uoce insurgit, uixq; abstinet illi
 Verbera, non impune tamen stat poena nocenti
 Post obitum. Depone igitur tam falsa superba
 Mentis consilia, & melioribus utere quæso.
 Thure pio uenerare deos, ijs tempore in omni
 Et mundè & purè liba cum clara nitescet
 Sole dies, aut cum nox circumfusa tenebris
 Abscondit terras. casto torrenda sub igne
 Hostia mactetur, hymnos cane, thura ministra,
 Vt tibi Dij faueant, immensaq; copia rerum
 Hinc tibi nascatur, multis ut egentibus ipse
 Subuenias, non ut uiuas germane rapina.
 Conuiuas inter si uis discumbere amicus,
 Non hostis, ueniat primum uicinia: nam si

Aduersi quicquam acciderit de more repente
 Primum illa occurret, quæ si sine uestibus esset
 Nuda etiam ueniet, quod nec tibi sanguine iunctus
 Non aget, iste sibi uestes atq; omnia ponet.
 Improbæ damnosa est uicinia, sed proba si sit,
 Vtilis. hæc igitur cupienda est pectore toto
 Tanquam laudis opus: neq; enim lamenta refundes,
 Amisisse bouem, proba si uicinia tecum est.
 Acceptum metire, & eodem pondere redde
 Vicino tibi, ut hic iterum succurrat egenti.
 Res male parta mala est, damnosaq; semper ab illa
 Ergo caue: nec te uincant in amore sodales.
 Illum adeas qui te, fac mutua munera reddas,
 Sponte datum capias, scelus est letale rapina.
 Quicumq; etsi magnum aliquid largitur amico,
 Letatur: quicumq; iacit de fronte pudorem,
 Et rapit alterius quanquam infima, turbat amici
 Visceraq; & mentem cui uis illata rapinae.
 Adde parum paruo, paruo superadde pusillum,
 Fiet & hoc magnum, infelix pelletur egestas,
 Si modo rem cumules. hominem non lædit habere
 Cuncta domi, nocet esse foris. quàm dulce bonumq;
 Præsens accipere, atq; absente carere molestum est.
 Tunc bene potandum cum plena effundit ab alto
 Vina cadus: tunc parcus eris cum parte Lyeus

Defluit

Defluit è media: sed cum declinat ad iunum,
 Spumantes iterum cyathos & pocula sumo.
 Quicquid polliceare homini seruetur amico,
 Si quicquam cum fratre tibi est, testem adijce rebus
 Subridens: nocuit non credere, credere semper.
 Né ue tuam alliciat meretrix caue foemina mentem,
 Rem totam uorat illa nimis dum blanda uidetur.
 Heu quàm damnosum est mulieri fidere cuiquam.
 Rem patris acceptam melius fouet unicus hæres,
 Auget & hanc. at tu plures in morte relinque
 Ex te ortos: nam plura pater saturnius illis
 Attribuet. sed te si cæcus tangit habendi
 Ardor adhuc, fragilisq; placet tibi gloria rerum,
 Hæc age quæ moneam, & uarios operare labores.

HESIODI ASCRAEI LI-
 BER SECVNVS DE A-
 GRICVLTURA.

VM cælo emergunt sublimi ab Atlante
 tide notæ

Pleiades, truncanda Ceres, morientib. illis
 Mitte in aratra boues: lalitare ea sydera

Viginti totidemq; dies, annoq; uoluto (dicunt
 Apparent iterum, maturam incidere messem
 Rursus & incipiunt dentata falce coloni.

Hanc legem agricolæ atq; habitantes littora seruant,
 Aut qui pingue solum, uallosaq; tecta tenerent.
 Nudus ara, nudusq; sere, et mete corpore nudo,
 Si tempestiuos agrorum ducere cultus,
 Augeriq; illos magnis successibus optas,
 Nêc aliena roges interdum pauper egenus.
 Quod si ad nos supplex iterum fortasse redibis,
 Non iterum dabimus, iuuat exercere labores
 Improbe, quos inter mortales diua potestas
 Sortita est, ne tristis inops cum coniuge mœsta,
 Aut cum natorum misera comitante caterua
 Victum à uicino rogites, dare negliget iste:
 Bis uel ter fortasse dabit, dehinc si petis ultra,
 Proficies nihil: at tu plurima uerba resandens,
 Orabisq; iterum, frustra tamen. artibus ut te
 Iam pridem admonui inuigila, atq; incumbere labori.
 Dira fames procul hinc abeat, tua debita solue.
 In primis tibi conde domum, precioq; ministram
 Dehinc eme, quam possis custodem adiungere bobus.
 Pone domi quantum toto tibi sufficit anno,
 In rebus spes est alienis irrita: nam si
 Hic dare fortè neget, tu semper pauper egebis.
 Tempora labuntur, operum quoq; deficit usus.
 Ad cras rem differre nocet: nunquã horrea nunquam
 Implet iners aut qui tempus producit. habenda est

Cura operi, turgescet opus. mala mille molestant
 Affliguntq; hominem cui segne & inutile corpus.
 Cum bene se posuit rapidi uis ignea Phœbi,
 Ac pater omnipotens fecundis imbribus æther
 Desilit in terras, & languida membra resumunt
 Iam pridem amissas æstiuo in tempore uires.
 Nam breue sol hominum supra caput astat ab alto,
 Ac de nocte magis currus exercet agendo.
 Tunc operum multo antè memor discinde securi
 Syluam incorruptam, tunc germina desinit arbos
 Fundere, datq; suas uolitare per aëra frondes.
 In tres tende pedes mortariæ, contineat tres
 Pisillus cubitos, pedibus quoq; confice septem
 Temonem, qui si fuerit, protentus in octo,
 Hinc tibi malleolus crebros formetur in ictus,
 Palmarumq; trium rota sit, varijsq; repone
 Ligna efficta modis, ualidamq; in montibus ætis
 Quere, uel effuso campi super æquore pinum
 Æstiuam, compone manum qua firmet arator,
 Temoni cuneis dentaliq; alliget imo,
 Torqueat & fortes illa durante iuuenços.
 Binaq; præterea testis seruentur aratra,
 Sic melius: nam si casu discinditur unum,
 Restat adhuc aliud ualidos agitare iuuenços.
 Temonem ex ulmo uiridi seu confice lauro.

Stiva sit ex pino, dura dentalia quercu.

Duc in aratra bouem nono qui uiuat in anno,

Apta etas operi matura est: franget aratrum

Bos iuuenis minitans iuuenili praelia cornu,

Et rixam exacuens opera imperfecta relinquet.

Quere quater decies annorum etate bubulcum,

Quadrifidus panis et ossellas caesus in octo

Sit cibus huic: recto sulcabit uomere terram

Si maturus erit: studium intermittet arandi

Iunior, aspiciensq; pares etate colonos

Ibit ad hos, ludosq; ciet lasciuia iuuentus.

Ergo non melior iuuenis, neq; semina uerse

Spargere humi, quantum terrae mensura requirit.

Contemplare etiam quom grus è nubibus altis

Assiduos agitat clangores, nunciat imbrem

Venturamq; hyemem, tempusq; indicit arandi.

Angit et illius mentem cū nulla bouum spes.

Tunc redeant fessi plena ad praesepia tauri,

Tunc proprios operare boues et plaustra. sed inquis.

Non habeo, dabit hic: facile est petere atq; negare.

Mentis inops alius, quid enim componere currum

Tunc uolet, ignarus non nouit quantus in illo

Sit labor, et centum compagibus insita ligna

Quae debent multo antè domi prouisa reponi.

Præterea cum tempus adest rescindere campum

Fortius

Fortius insistas operi, exercere ministros,
 Nam uertenda duplex tibi sicca atq; humida tellus.
 Vere nouo ueniant celeres ad aratra iuuenti,
 Fertilis ut grauida culmus procumbat arista,
 Neu te decipiat cum semina colligit æstas.
 Sit noua cui studeas tellus inarata quotannis,
 Terra recens large natis alimenta parabit.
 Plutonem in primis uenerare, atq; annua sacra
 Vota refer Cereri, quom stitue innixus agendo
 Incipis exercere boues, stimuloq; fatigas,
 Sic immensa tibi surgent Cerealia dona.
 Semina quom terræ committis ponè sequatur
 Seruulus, atq; auibus rastro sata læta recondat.
 Optima crede iuuat rerum prudentia cunctos,
 Læditur aduerso qui negligit omnia fato.
 Si sit pingue solum, grauidæ inclinantur aristæ,
 Felicesq; operum successus ab Ioue summo
 Hinc capies, neq; sub tectis extendat arachne
 Fila, sed immense replebunt horrea messes.
 Tunc gaude, et cani florentia tempora ueris
 Lætus agas, quom te incassum crudelis egestas
 Aspicit, et parto turget domus, atq; aliena
 Re tibi non opus est, tua pluribus adiumentum.
 Fit sterilis tellus medio uersata sub æstu,
 Hincq; solo residens imas falcabis aristas,

RO. HESIODI OP. ET DIES

Auerfos religans culmos, tenuisq; sequetur
 Spes uita, pauci te mirabuntur ab agris
 Parua sub exiguo referentem farræ canistro.
 Difficile interdum mutabile noscere tempus.
 Mobilis & uaria est alti natura tonantis.
 Ac si tardus aras, tarde tibi solus aranti
 Afferet auxilium: si largis imbribus æther
 Tris noctes totidemq; dies non cessat ab alto,
 Donec repleat ualidi uestigia tauri.
 Tempore quo querna residens super arbore coccyus
 Exululat, gaudentq; hominum mortalia corda,
 Vere sub aprico sit tardus forsitan eques,
 Qui tempestiuo diuerit uomere terram.
 His intende animum, nec florida tempora ueris
 Te lateant. glacialis hyems tibi cognita surgat,
 In qua incumbendum est, nec te ulla taberna moretur,
 Aut narrata loco sub aprico fabula tardet,
 Dum frigent alij, uir rem tamen impiger auget.
 Surge igitur nec te paupertas opprimat illo
 Tempore, dira fames tenues facit esse lacertos,
 Elatosq; pedes & crura tumentia multo
 Sanguine. segnis inops & spe suspensus inani,
 Inclinat mentem scelcri, & meditat iniquos
 Vnde paret uictus, hominem spes nutrit egentem
 Irrita cui nihil est, & tota luce uagatur.

Dum media elapsa est æstas, properate ministri,
 Condite dic casulas, nam semper non erit æstas.
 A Iano mensem dictum caue, nubibus ille
 Letales bobus glacies & frigora ducit.
 Thracius insurgit boreas, & turbine facto
 Disturbat maria ac campos syluamq; sonantem.
 Alticomas quercus, annosaq; robora pinus
 Diruit ex alto, & ualles iaculatur ad imas.
 Sylvarum auditur fragor undiq; sed fera duos
 Arrigit ipsa pilos, caudamq; in cruribus angit.
 Quin etiam quibus est uillis densissima pellis,
 Perforat ille quidem setosaq; pectora transit.
 Nec se defendunt dura sub ueste iuueni,
 Et miserae algescunt hirsuto crine capellæ.
 Vincit ouis boream instantem, fultoq; repellit
 Tegmine lanarum, sed non obsistitur illi.
 A senibus, curuo facit hos incedere collo.
 Non tamen ad teneram penetrat boreale puellam,
 Frigus, at illa domi cui nondum nota libido
 Matris apud charæ gremium sedet, atq; hyemales
 Non sentit glacies, & tota nocte quiescit,
 Atq; oleo teneros interdum perluit artus.
 Tum polypo durum est gelidis habitare sub undis,
 Nec uidet unde sibi uenietur in equore prædam,
 Alleniatq; famem, proprios tum deniq; in artus

Vertit atrox rabiem immensam, sic imbris atris
 Turbatur mare, sic atra caligine cœlum.
 Sol quoq; ad Aethiopas radios & lumina fundit,
 Rarus apud Graios, fugiunt animalia curui
 More senis, ualles imas & dente trementi
 Concaua saxa petunt, nemorum tenebrosaq; tecta.
 Tunc quoq; ne noceant hyemes tibi protegat artus
 Mollis chlœna tuos, cui tecta ex ordine recto
 Pauca, sed aduerso ducantur plurima fila,
 Sitq; ea crure tenus, uetat hæc per corpora setas
 Surgere, & instanti prohibet direscere uento.
 Tegmina sint pedibus taurorum è pelle cothurni,
 Nec nocet hos inflare pilis, ut frigora uincas.
 Hœdorum teneras neruo bouis insue pelles,
 Ac dorso suspende, tegant capita alta galeri
 Ne madeant aïres. borea spirante cauendum est
 Frigoribus, tunc ros cœlo diffusus ab alto
 Educat & Cererem sacros operumq; labores,
 Ille quidem uiuentorum è fluuijalibus undis
 Tollitur in sublime, & matutinus in agros
 Desilit, interdumq; expectat tempora noctis,
 Interdum borea nubes agitante procellas
 Vertitur in uentosam hyemem, fuge proiactus illam.
 Acceleretur opus, pete tecta obstantia uentis,
 Ne foris obscuro nebulærum infusus amictu

Immaeas, largosq; imbres pluat humida uestis.
 Pasqua tunc carpant quamuis non pingua tauri,
 Quippe levis labor & longa sub nocte quiescunt,
 Nutrimentum ingens, uobis uberrima mando
 Agricola, faciliq; dies transire labore.
 Hec seruanda tibi donec nox aqua diebus,
 Atq; iterum satio committit semina terrae.
 At dum sexdecies sol arduus occidit undis
 Hybernium post solstitium, sacrosq; relinquens
 Oceani fluctus sublimi Arcturus olympo
 Exoritur, primumq; cupit splendescere sydus,
 Tunc uites incide: noui neq; nuncia ueris
 Antiquos iterans questus praecedat hirundo.
 Dum tamen immensos effundit Pleiās aestus,
 Profiliensq; umbrosa petit plantaria limax
 Tellure è sicca, tunc uinea nullaligonem
 Sentiat, accelerentq; uncata fāde ministri
 Maturam in segetem, nec te pulcherrima Tempe
 Detineant segnem, matutiniq; sopores.
 Eia age rumpe moras, pelle ocia segnia pelle,
 Dum uocat alba Ceres, robustaq; collige farra,
 Pone domi quantum toto tibi sufficit anno,
 Mane operi assurgens, operis pars tertia mane
 Conficitur. labor haud grauis est. de mane uiator
 Longum linquit iter, taurosq; exercet arator.

H Præterea

Præterea sua dum scolymus florentia mittit
 Germina, & in ramis dulces resonare cicada
 Sole sub ardenti incipiunt trepidantibus alis,
 Fit capra tunc mollis, tunc sunt dulcissima uina,
 Foeminaq; urenti Veneris prurigine corpus
 Appetit insanos coitus, lassantur ab æstu
 Membra uirum, tantumq; potest uis ignea solis.
 Tunc licet ardores gelida releuare sub umbra
 Fontis ad apricos latices semperq; fluentis
 Murmur aquæ, faciles quam circum leniter auræ
 Aspirant, zephyris plerunq; agitantibus illas.
 Hic hilares letus cyathos & pocula sume
 Biblina, ter infusa magis quæ temperet unda.
 Hic tibi ab uberibus caprarum caseus adstet,
 Quæ nullos pascant foetus, hic lactea liba,
 Hic tibi syluestris ponatur caro iuuenca,
 Quæ nondum enixa est: hic mollior hædulus adsit,
 Et iaceas saturus patula sub tegminis umbra.
 Surge tamen corlo dum fulget Orionis astrum,
 Tempus adest, Cereri sacras terat area fruges
 Ad uentos posita atq; ingenti æquata cylindro,
 Nec nisi libratæ ducantur ad horrea messes.
 Postquam autem satis ad uictum tibi contulit æstas,
 Continuò cui nulla domus sit quære ministrum,
 Adde etiam ancillam quæ sit sine prole, molestum est

Ac grato seruitium illius quam cura remordet
 Natorum. blandire cani, panemq; ministra,
 Peruigil ante fores sedet ille, domumq; turtur
 Dente rapax, furiq; altis latratibus instat.
 His propere exactis, foenum paleasq; reconde,
 Hemionos quantum satis ac nutrire iuuenços.
 Inde laboranti requies præbenda colono
 Tempus, & exhaustis pariter iuga demere tauris.
 Dum tamen in media cœli statione resurgit
 Sirius, Orionq; loco splendet eodem,
 Et roseæ Arcturi cernit Pallantias astrum,
 Tunc tuas tenero abscindens de corpore matrum,
 Per bis quinq; dies tepido sub sole iacentes
 Pande: dies etiam mollescent quinq; sub umbra,
 Dehinc torque, & capiant uegetes incunda Lyæ
 Munera: sed sydus cum deficit Orionis,
 Pleiadesq; Hyadesq; cadunt, meminisse iuuabit
 Protinus impresso subuertere uomere terram.
 Stat tempestiuo cuncta exercere labore.
 Si tamen infestum iuuat ire per equor, & alta
 Puppe uehi, moneo ne quando ab Atlantide natus
 Orion sequitur, totoq; excludit olympo,
 Vt uideas illas medio submergere ponto,
 Nauigio incumbas, mare tunc tollentibus euris
 Obscurum undosos iaculatur ad æthera fluctus.

Tunc igitur iaceant religatæ ad littora puppes
 Saxorum obnixæ obicibus, ne fortè ruentes
 Discutiant uenti: pateat pars ima carinæ,
 Ne pluuiam excipiens putri marcescat ab imbre.
 Instrumenta domi naualiaq; arma quiescant
 Pensa, gubernaculiq; exploret robora fumus.
 Interea Cereris sacros operare labores,
 Nec prorsus fugiendus ager, labatur in altum
 Aequor amica ratis dum non magis unda tumescit.
 Nec resfluunt uasti sublato gurgite montes,
 Vadat onusta tamen censu reditura superbo.
 Sic meus ille quidem genitor dum pauper egeret
 Errabat maria alta secans, fluctusq; profundos.
 Ille olim Aeolidam curuataq; littora linquens
 Appulit huc, non spe lucri commotus auaræ,
 Durum opus exercere inuisa urgebat egestas.
 Ille uagus demum prope Tempe Heliconia sedens
 Ascream incoluit, cœli in regione molesta,
 Frigore nunc nimio, nunc quæ intolerabilis æstu est.
 Tempore quosq; suo iuuat exercere labores,
 Nāquā ante omnes, cuius si te ulli remordet
 Cura, placetq; altos sulcare per æquora fluctus,
 Dum faciles spirant uenti & furor ille quænit,
 Ne te inuisa fames alieno uiuere parto
 Cogat, & inuius multorum debitor extes.

Vade

Vade nec in cymba, sed te uehat ardua puppis,
 Ingentes refrant census ingentia mercis.
 Pondera. præterea quæ sint aptissima nautis
 Tempora narrandū est, quāquā mihi parua per undas
 Vita fuit, uixq; ex illa tantum Aulide cursus
 Littus ad Eubœum, sub quo omnis Græcia quondam,
 Dum pelago desavit hyems conuenit in unum,
 Et meritò infandos fatum iuratur in hostes.
 Inde mihi placuit non longe ad Chalcida cursus,
 Huc ubi magnanimum genus Amphidamantis Achia
 Consutuunt populis certamina, et inclyta quondam
 Munera defuncti ponunt in honore parentis.
 Hic ego me dulcis referentem præmia cantus
 Accitos memini tripodas, quos sponte dicaui
 Musarum ante aras, quibus antra Heliconia curæ,
 Ille ubi me primum dulcem docuere poësim.
 Tantum igitur mihi res naualis cognita surgit.
 Dicam aliquid tamen, et uarios pandam ætheris usus,
 Hæc etiam nobis aspirauere Camœne.
 Aequora tuta legant instructo remige puppes,
 Quom decies quinq; est series exacta dierum
 Aestiuum post solstitium et iam deficit æstas:
 Nam neq; tunc classes medio nec nauita ponto
 Obruatur, ni fortè uelit Iouis alta potestas,
 Aut deus ipsarumq; parens Neptunus aquarum,

Exitus omnis in his rerum manet exitus omnis.
 At lenes spirant zephyri, tranquilla quiescunt
 Aequora, tunc celerem uentus committe carinam.
 Vadat onusta, tamen reditum properare memento,
 Quam prius ipsa novos fundant uineta liquores,
 Autumniq; imbres, & hyems infauusta procellis,
 Aut Notus insurgat pluuia rorantibus alis,
 Incumbatq; mari totumq; euoluat ab imo.
 Exercent etiam studium nauale sub ipso
 Vere nouo, quom se tam latas arbor ab alto
 Induit in frondes, quantum uestigia cornix
 Pandit humi depressa: silet tunc nabilis unda.
 Ast ego nauigium graue tunc, semperq; molestum
 Crediderim, hoc naturæ homines leuitate nephanda
 Subtrahere, agitant diuersa pericula fluctus,
 Et tamen ire placet, quanquam mors dura sub undis
 Diuitiæ sunt hominum, atq; insanus habendi
 Ardor. ad hæc animum germane intende parumper,
 Concipe fraternas monitus. maria alta secando
 Fac tecum ne cuncta uebas, maiora reserua.
 Nec nimis est oneranda ratis, sit ponderis æqui
 Quicquid in hac, durum est aduerso occurrere fato,
 Fluctibus in medijs currus discinditur omnis
 Si grauius superinstat onus: seruare memento
 Mensuram in rebus & idonea tempora ad usus.

Quom

Quom prope ter decies tibi uita elabitur annos
 Connubium maturum aderit, decimumq; puella
 Exigat & quartum, sed quinto nubat: & illa
 Virgo sit, atq; habitet prope te, cui sedulus astra,
 Sedulus inspicias artemq; usumq; puellæ.
 Hæc age, ludibrio ne te uicinia cantet.
 Coniuge nil melius casta, nil turpius illa
 Que uenerem prius sine fine, & prostat ad omnes
 Semper, & exitio superimminet illa uirorum.
 Nemo etiam fratris in amore æquetur amicus:
 At par si quis erit, sit amandus tempore in omni.
 Nulla ex te inceptum fœdus discordia soluat.
 Mentiri scelus est, præstat compescere linguam
 Infandam, si uim tibi quisquam inferret amicus
 Aut ore aut manibus, surge & te ulciscere, redde
 Redde uicem duplicem. quod si illum pœnitet acti,
 Ac pœnam implorans iterum te exoptat amicum,
 Suscipe: uile quidem est homines noua querere semper
 Fœdera amicitie. multos si frater amabis
 Non laudo, nullos etiam, medium sit in isto.
 Si tibi corda tument, uultus non indicet iram.
 Turpe sequi sceleratum hominem, maledicere cui
 Infandum est qui iam uita laudatur honesta.
 Nunquam à te nunquam misera obiurgetur egestas,
 Diuinum donum est, diuinumq; æterna uoluntas,

Illa quidem quæ sæpe uiri sublimè molesta
 Impedit ingeniumq; uetat super alta leuari.
 Qui loquitur parcè, linguam nec in omnia soluit,
 Thesaurum præ se gerit ille: ea gratia magna est
 Vt linguam moderes, pensataq; uerba loquaris.
 Si quenquam uerbo lædes, læderis & ipse.
 Grata in amicorum uenias conuiuia sumptu
 Comuni, dato particulam, gratissima sunt hæc.
 Aere Ioui uinum seu Dijs de mane cauendum est
 Illa ut a libare manu, tum uota precando
 Incassum fundes nulli exaudita deorum.
 Solis ad aspectum nec quenquam mingere fas est,
 Nocte sub obscura recto neq; corpore nudo,
 Nox quia sacra deis media: nec credimus illud
 Posse licere uia: si declinetur ab illa,
 Esse, etiam uetitum: diuus uir & omnia noscens,
 Hærens parietibus sedet atq; exponit urinam
 Intus, ubi orbatæ tenuis latet angulus aulae.
 Non coitu polluta sacros genitalia pandas
 Ante ignes, neq; cum dulci tibi coniuge præstet
 Concubium ut generes, dum inæsto à funere tristi
 Mente redis, superum sacra sed letus ab ara.
 Credimus inuisum superis semperq; molestum,
 Qui natat assiduo labentia flumina cursu,
 Quin sit lota manus prius, & pia uota precesq;

Fuderit,

Fuderit, ante ipsas supplexq; orauerit undas.
 Infandum ante aras unguis incidere, cum Dijs
 Sancta facis: scelus est cyathos imponere uasi
 In quo uina latent, sacros operare lebetas.
 Nil tibi cum in sacris etiam hinc lauuisse nefandum est.
 Perfice tecta prius quàm cornix garrula ab alto
 Nunciet atram hyemem, ruit hæc inimica procellis.
 Fac sedeat bis sex quibus ætas exigit annos,
 Aut totidem menses natorum chara propago,
 Sede sub instabili, iuuat hoc omnemq; repellit
 Segnitiam, facit esse agiles & ad omnia promptos.
 Fœdum ac turpe uirum est thermis muliebribus uti,
 Hoc prorsus fugiendum etiam, stat talibus atrum
 Supplicium. ante aras superũ obiurgare nefandũ est,
 Sacra ministeria ac diuinos spernere cultus.
 Nec licet in flumio neq; fontis mingere in unda.
 Est quoq; turpe aliud uetitum. fuge pessima famæ
 Nomina, fama malum facile in sublime leuatur.
 Est graue sufferri nimium nimiumq; molestum,
 Difficile ut taceat, nunquã delabitur illa
 Sedula quæ uarias populi penetrauit ad aures.
 Est dea fama quidem, sunt ipsi numina famæ.
SIt tibi præterea series seruanda dierum,
 A Ioue natæ omnes, sunt à Ioue tempora nata:
 Vltima mensis erit nullo exercenda labore.

At genio utendum est: illa omnes festa per urbes
 Ducitur, illa forum claudit, neq; iura resoluit.
 Prima dies sacra est, & quarta & septima: prima
 Natus Apollo die radianti lumina fudit.
 Luce dein quarta felix ducenda sit uxor,
 Omne captato sunt omnia prospera rebus,
 Et licet incuruam trabibus componere nauim.
 At quintas fuge, nanq; illarum pallidus Orcus,
 Tum diræ Eumenidum facies toto orbe uagantur;
 Castigant si qua in terris periuria falsum
 Affirmant, quæ lis alterne agitata creauit.
 Sexta dies tristem ostendit mulieribus ortum,
 Læta uiris: multiq; etiam nasciuntur in illa
 Quis mala mens, fallax animus, fallacia uerba,
 Et qui concubia exercent arcana per artem.
 Hac ouium foetus licitum castrare uel hœdos,
 Et licet infixæ pecudes circundare mandra.
 Scindimus octaua foeto genitalia tauro,
 Castramusq; sues, felix est ponere plantas.
 Nona uiros gigni uel amica sorte puellas.
 Luce uiris decima faustos quoq; credimus ortus.
 Vnaq; post decimam felix incidere uites,
 Et tempestiuam segeti supponere falcem.
 Hoc curat bis sexta etiam felicior illa,
 Stamina & ex alto tenuissima torquet arachne,

Ingentem accumulans formicæ farris aceruum,
 Et iuuat arguto percurrere pectine telas.
 Tunc quoq; syluestres licitum castrare iuuenos.
 Tertia post decimam plantaribus optima surgit,
 Spargere semen humi, pallet contraria semper.
 Quartaq; post decimam mulierum prospera natu,
 Ac pressos domitare boues ualidosq; labori
 Hemionos canibus faciles adiungere cultus,
 Ac lenire manu pecudiq; imponere mores,
 Atq; aperire cados, & dulcia fundere uina.
 Sextaq; post decimam plantaribus inuida surgit,
 Opportuna uiros nasci, sed iniqua puellas
 Aut nasci, aut thalamos petere, aut herere maritis.
 Septima post decimam Cereris terat hordeæ sacra,
 Ingentemq; licet ferro discindere syluam,
 Ac uarias aptare trabes, quibus ardua tecta
 Moliri, ac structam possis agitare carinam.
 Nonaq; post decimam felix est cum Dea surgit
 Lutea, sed medium cœli quom uenit in orbem
 Fit grauis, ex media ad finem letissima fulget.
 Proxima lux sapientem hominem diuina creandi
 Insigni uiget officio, nec luce dolendum est.
 Post illam quarta sacra est, ea leta trahantur
 Gaudia. quinta dies post hanc iuga curua iuuentis
 Ponit, & hemionos & colla exercet equorum,
Altaq;

Altaq; ueliuolas deducit ad æquora puppes,
 Quam pauci nouere & recto nomine dicunt.
 Sunt harum humano generi seruanda dierum
 Tempora, quippe illud magnis successibus augent.
 Sunt aliæ ancipitesq; tamen sine mente, neq; ullo
 Officio excellunt, hanc aliter laudat & illam,
 At paucis natura illarum cognita surgit:
 Nam nunc ipsa dies totum complectitur orbem
 More piæ matris, seuæ modo more noueræ,
 Nunc fulget, nunc atra latet. felixq; beatus
 Ille quidem qui Dijs gratus, cui cognita sunt hæc.
 Omniaq; inspiciens rerum se exercet ad usus.

HESIODI OPERVM ET
 DIERVM FINIS.

ANGELVS POLITIANVS 129
IACOBO SALVIATO
SVO S. D.

EN Rusticum tibi, id illi scilicet ab argu-
mento inditum nomen: tuo coactu pro-
dit in uulgum, tibi est uni quicquid acci-
derit imputaturus. Iam ne sentis quàm
tibi tuendus sit, uel tuo ipsius nomine, uel meo? Tua en-
nim fides in eo, meus honos agitur, cuius quidem etsi
semper cura apud te iam inde à pueritia excubuit, ta-
men eum tueri nunc uel ob ipsum impensius debes, quod
es nuper Laurentio Medici principi uiro, cuius ego cli-
ens alumnusq; sum, unus ex omni Florentina iuuentute
gener ascitus. Profer igitur in tali patrocinio autorita-
tem omnem, atq; gratiam, quam uidelicet tibi, & uiri
excellētis affinitas, & tua egregia indoles,
morumq; suauitas conciliant. Vale,
meq; ut facis, ama.

Altaq; ueliuolas deducit ad æquora puppes,
 Quam pauci nouere & recto nomine dicunt.
 Sunt harum humano generi seruanda dierum
 Tempora, quippe illud magnis successibus augent.
 Sunt aliæ ancipitesq; tamen sine mente, neq; ullo
 Officio excellunt, hanc aliter laudat & illam,
 At paucis natura illarum cognita surgit:
 Nam nunc ipsa dies totum complectitur orbem
 More piæ matris, seu e modo more noueræ,
 Nunc fulget, nunc atra latet. felixq; beatus
 Ille quidem qui Dijs gratus, cui cognita sunt hæc.
 Omniaq; inspiciens rerum se exercet ad usus.

HESIODI OPERVM ET
 DIERVM FINIS.

EN Rusticum tibi, id illi scilicet ab argu-
 mento inditum nomen: tuo coactu pro-
 dit in uulgum, tibi est uni quicquid acci-
 derit imputaturus. Iam ne sentis quàm
 tibi tuendus sit, uel tuo ipsius nomine, uel meo? Tua e-
 nim fides in eo, meus honos agitur, cuius quidem etsi
 semper cura apud te iam inde à pueritia excubuit, ta-
 men eum tueri nunc uel ob ipsum impensius debes, quod
 es nuper Laurentio Medici principi uiro, cuius ego cli-
 ens alumnusq; sum, unus ex omni Florentina iuuentute
 gener ascitus. Profer igitur in tali patrocinio autorita-
 tem omnem, atq; gratiam, quam uidehcet tibi, & uiri
 excellentis affinitas, & tua egregia indoles,
 morumq; suauitas conciliant. Vale,
 meq; ut facis, ama.

ANGELI POLI-
TIANI SYLVA, CUI TITV-
LVS RVSTICVS, IN PORTAE HE-
SIODI, VERGILIIQVE GEOR-
GICON ENARRATIONE
PRONVNCIATA.

VRIS opes saturi gnauoq; agi-
tanda colono

Munera, & omnisfræ sacrû tellus
ris honorem

Ludere septena gessit mea fistula
canna,

Fistula Mantoe quam nuper margine ripæ
Ipse renidenti dum dat mihi Tityrus ore,
Hac puer Ascreum repetere, inquit, arundine carmen.
Pan ades, & curui mecum sub fornice saxi
Versibus indulge, medio dñm Phœbus in axe est,
Dum gemit erepta uiduatus compare turtur,
Dum sua torquati recinunt dictata palumbes.
Hic resonat blando tibi pinus amata susurro,
Hic uaga coniferis insibilat aura cupressis,
Hic scatebris salit & bullantibus incita uenis
Pura coloratos interstrepit unda lapillos.
Hic tua uicinus ludit lasciua sub umbris
Iandudum nostri captatrix carminis Echo.

Felix

Felix ille animi, diuisq; simillimus ipsis,
 Quem non mendaci resplendens gloria fūco
 Sollicitat, non fastosi mala gaudia luxus,
 Sed tacitos finit ire dies, et pauperum cultus
 Exigit innocuæ tranquilla silentia uitæ,
 Vrbe procul, uoti exiguius, sortemq; benignus
 Ipse suam fouet, ac modico contentus aceruo.
 Non spes corde auidas, non curam pascit inanem,
 Securus quo sceptrum cadant, cui dira minentur
 Astra, et sanguinei inbar exitiale cometa.
 Non illum fragilis fauor, indocilisq; potenti
 Plebs seruare fidem, euectum popularibus auris
 Casuro imponit solio, nec ducit hiantem
 Huc illuc uanos ostentans purpura fascēs.
 Non mentem pauet ipse suam, nec conscius omneis
 Exhorret strepitus, nec edaci pectora culpa
 Carpitur occulte, non opportunus iniqui
 Iudicio uulgi, aut celsa conspectus in arce
 Degeneri patet inuidiæ, non ipse uicissim
 Obliquo liuore macet, foetusq; ueneno
 Aestuat, atq; aliena oculis bona limat acutis,
 Rure agit in uacuo, spatijq; indulget aperti
 Aetheris, aut operi insudans, aut ille supinos
 Euadens cursu in monteis: hinc scilicet omnes
 Erate epule, nudis Acheloum in pocula palmis
Aduers

Aduocat, excussæq; cibos dant brachia syluæ,
Et fessa in duro renouantur membra cubili.
Maior quippe uenit comitata labore uoluptas,
Nec satias dominam, aut fastidia lenta sequuntur.
Ergo neq; imbrifero pallens autumnus hiatu,
Nec mahus hunc afflat rabioso Sirius astro,
Seuâue Riphæe labefactant frigora brumæ,
Quippe hyemem excipere, et uentos, coeliq; ruinam
Suetum, atq; octipedem, nec opaco uertice cancrum,
Et Ioue sub gelido nocturnos carpere somnos,
Et pede concretas nudo calcare pruinâs,
Et perferre sitim, et ieiunia soluere glande,
Et lassare feras cursu, et superare natatu
Torrentem, et uolucris fossam transmittere saltu,
Et quercum annosam ferro obliuere bipenni,
Tum prædam extorquere lupo, fasciâq; maligno
Subiecisse humeros, et iniqui pondera rastro
Prædura tractare manu, et domitore lacerto
Sub iuga cornigeri colla obluctantia tauri
Ducere, et iratis concurrere cominus ursor.
Hinc agilis subit ora uigor, robustaq; magno
Pectore uis habitat, sortesq; animosa tuentur
Membra tori, et crudo tendunt se robore nervi.
Hinc facies procera, hinc fronti Martius horror.
Quod si bella uocent, quis ad aspera promptior armat

Aut

Aut quis equum sternacem arctis fregisse lupatis
 Acrior? aut fortem mucrone haurire cruorem?
 Aut torquere sudem? aut neruo exturbare sagittam?
 Aut præpilatis aciem perrumpere contis?
 Quis certet duro agricola? seu ducere uallum,
 Seu sit opus celso præcingier aggere castra,
 Seu fronte aduersa tormentum figere ahenum,
 Quod tonitru horrifico magna sternentia tures
 Ardua fulmineo iaculetur saxa rotatu,
 Seu uigil insomnem peragat custodia noctem,
 Seu tacitum rapiatur iter, seu parcere parto
 Conueniat, si fors lenta obsidione premantur.
 Scilicet his Babylon dextris, Nabathæaq; regna
 Creuerunt, hic Mopsopio delectus ab aruo
 Miles, Achæmenium Marathonis in æquore Persens
 Contudit. his adiuta uiris, se Romula tellus
 Imposuit mundo, et rerum tractauit habenas.
 Nunc age, quæ studia agricolis industria solers
 Extudit, atq; operum quanta experientia, dicam.
 Protinus extremo cum iam Boreas autumno
 Incubuit terris, primo cum frigore tactæ
 Labuntur frondes, maternaq; brachia linquunt,
 Nec cariem cæsa formidant robora syluæ,
 Ecce sagax tacitam uenientis rusticus anni
 Curam corde coquit, qua bubus ab arbore plaustrum

Dedolet, unde iuga, & curuum fabricetur aratrum.
Nec mora quin ueteris truncata cacumina fagi,
Chaoniæq; cadant quercus, nudataq; ramos
Vlmus, & audaci laurus sonet iccta securi,
Quarum quæq; nouam fumo explorata calenti
Vertitur in faciem, diuersaq; munia tractant.
Continuò auditus gruis inter nubila clangor
Agricolam citat, & crista spectabilis alta
Auroram gallus uocat applaudentibus alis.
Excitat ille operum socios, simul horrida cautus
Terga rudi contone fouet, capitiq; galerum
Induitur, crudusq; operit uestigia pero.
Hinc saturos iungens loris ad aratra iuuenços
Increpitat stimulo, & cantu minuente laborem
Prælongis ferrata terit dentalis sulcis,
Ac late elicibus collectos exprimit imbres,
Ieiunamq; simo tellurem, & rudere pascit.
Tum plenum farris leua seruante canistrum,
Semina dispensat parca cerealia dextra:
Quæ ne iacta auide populentur grana uolucres,
Et prædam sublime ferant, it ponè minutus
Sarcula parua tenens puer, & frugem obruit aruo.
At cum se Eois iam uespertinus ab undis
Extulit Arcturus, cum uersicoloribus ardet
Terra comis, rutilosq; interuiret herba colores,
Daulias

Dauidas & Getici tandem secura mariti
 Ales ad est, plausuq; larem, cantuq; salutat.
 Rursum inuadit opus, stiuæq; innixus, adunco
 Ponè nigrescentes proscindit dente nouales,
 Quas rapidi soles urant, gelidæq; pruinæ.
 Mox ubi iam sapiens coepit frondescere morus,
 Antè quidem sapiens, nunc ambitiosa, nec ullum
 Quæ pariat pomum, sed serica pensa ministret,
 Ille aliam atq; aliam culturam dulcis agelli
 Pertentans, truncos plantariaq; infodit aruo,
 Nec pictas lugubre fabas, nec pabula parcit
 Veruactò mandare putri, glebasq; bicorni
 Persequitur ferro, & fecat insuperabile gramen,
 Et montem cedit scrobibus, fortiq; bidente
 Terga soli frangit, baccheaq; semina rectum
 Explicat in quincuncem, & differit ordine longo,
 Atq; iterum, atq; iterum terra capita ima frequentat,
 Et ramos tondet falce, atq; impune fluentem
 Compescit uitem fingens, & robore fulcit
 Deciduam, charæq; herentem in pectore matris
 Acclinat sobolem sulco, iuxtaq; propagat,
 Aut ipso diurus genitricis ab ubere flentis
 Abscissam rapit, atq; aliò traducit alendam.
 Quid dicam? externis cum se uernacula succis
 Robora nobilitant, peregrinaq; segmine duri

Accipiunt trunci, aut discreto germina libro.
 Nanq; oculis oculos, non blandi tempora ueris
 Iungere, sed medijs gaudet seruatoribus aestas,
 Aestas congestos Cereris tritura maniplos,
 Aestas absconsum siliqua excussura legumen,
 Aestas qua grandes expectant horrea messes,
 Dum coacervatas euentilet area fruges.
 Tum sola pulueri pinguescunt arida campi,
 Soluunturq; putres glebae, ac peritura lupini
 Germina parturiunt, tum cliuo rauca sonantes
 Eliciuntur aquae, praecipitq; recumbit agro fons.
 Post ubi iam medio uestigia librat in axe
 Ensisce Orion, croceoq; insignis amictu
 Aspicit Arcturum pulsa Pallantias umbra,
 Sentibus horrenteis aperit iam uinea sepes,
 Aureolamq; metit lentis de uitibus uuam
 Venitor, et foetos rubetundo nectare fructus,
 Quos coniunx, quos uirgo comes par uertice matri,
 Aut cista exportant, aut rasilibus calathiscis:
 Nec sentitur onus studio, leuat ipsa laborem
 Sedulitas. quin frugiferos curuantia ramos
 Pomae sinu, baccasq; serunt, ficumq; nucemq;
 Nec nihil addit hyems, nigros tum laurea foetus
 Exuitur, tum myrta legunt, glandemq; caducam,
 Glaucaq; Palladis dstringunt brachia syluae.

Nocte

Nocte autem ad lychnos, aut iunco texit acuto
 Fiscellam, aut crates uirgis, aut uimine quallos
 Rusticus, insinditq; faces & robora ualli,
 Dolia quassa nouat, ferramentisq; repellit
 Scabritiem, tritaq; docet splendere cote.
 Nam quid delitias memorem? quamq; alta labori
 Ocia succedant? iam primum obfessa pruinis
 Cum iuga floriferi regelaerit aura fauoni,
 Suaue serenato rident uaga sydera coelo,
 Suaue ciet tardos per sudum luna iuuenços,
 Ipsa quoq; ætherij melius nitet orbita fratris
 Terq; quaterq; manu madidantes nectare crines
 Exprimit, & glebas fœcundis roribus implet
 Vecta Medusæo Titonia præpete coniux,
 Alma nouum tellus uultu nitidissimæ germen
 Fundit, & omnigenis ornat sua tempora gemmis.
 Idalio pudibunda sinus rosa sanguine tingit,
 Nigraq; non uno uiola est contenta colore,
 Albet enim, rubet, & pallorem ducit amantium,
 Vt sunt orta, cadunt, niue candidiora ligustra.
 Nec longum durant calathos imitata parentis
 Lilia, sed longum stant purpurei amaranthi.
 Hic Salaminia scribunt sua nomina flores,
 Hic gratum Cereri, plenumq; sopore papauer
 Oscitat, hic inhiat sibi met Narcissus, at illic

Corycios alit aura crocos, notumq; theatris
Aëra per tenerum flatu dispergit odorem.
Nec iam flameolæ conuiuent lumina calthæ,
Nec melilotos abest, Tyrium seges illa ruborem
Induit: hic uiuo cespes se iactat in auro,
Hæ niueos, hæ cyaneos superare lapillos
Contendunt herbæ, uernantq; micantia late
Gramina per tumulos, perq; umbriferas conualles.
Perq; amnis taciti ripas, atq; omnia ridet,
Omnia luxuriant, & amica luce coruscant.
Parturiunt stipulæ frugem, & genitalibus auris
Peruia turgescunt lactentibus hordea culmis,
Palmes agit rupto lachrymantis cortice gemmas,
Seq; rudes primis monstrant in uitibus uuae,
Dulce uirent teneræ modo nata cacumina syluæ.
Succrescuntq; piæ pullorum examina matri,
Ipsa sibi ignotas miratur adultera frondes
Arbor, & adscitis natiuas inserit umbras.
Auricomæ iubare exorto de nubibus adsunt
Horæ, quæ cœli portas atq; atria seruant,
Quas Ioue plena Themis, nitido pulcherrima partu
Edidit, Ireneq; Diceq; & mixta parenti
Eunomie, carpuntq; recenteis pollice foetus,
Quas inter Stygio remeans Proserpina regno
Comptior ad matrem properat, comes alma sorori
It Venus,

It Venus, & Venerem parui comitantur Amores,
 Floraq; lasciuo parat oscula grata marito,
 In medijs resoluta comas, nudata papillas,
 Ludit, & alterno terram pede Gratia pulsat.
 Vda choros agitat Nais, decurrit Oreas
 Monte suo, relinquunt faciles iuga celsa Napeæ.
 Neclatitat sub fronde Dryas, non iubila Fauni
 Fundere, non iunctis Satyri dare sibila cannis,
 Nec querulæ cessant tenerum tinnire uolucres,
 Fluctibus halcyone, densa philomela sub umbra,
 Canus olor ripis, tecto uaga plorat hirundo,
 Lene susurrat apis, plenoq; saporibus aluco
 Candida multifloræ solidat fundamina ceræ.
 Colludunt per prata greges, atq; omne beato
 Flagrai amore nemus, iuuenem lasciuia maritum
 Fert equa, fert tergo salientem buccula taurum,
 Setigeraq; subant matres, decertat amator
 Fronte aries, auidos olidum pecus accipit hircos.
 Spectant innisi baculis, gaudentq; magistri.
 Inde ubi prægnantes partu Lucina recenti
 Soluit, ut exæquet numero foetura parentes,
 Ipse rudem, nec adhuc uestigia certa prementem,
 Fert sobolem gremio, sed ouem gracilem uic capellam
 Enisas humero subit, atq; in stramine molli
 Componit sensim pastor, stabuloq; recondit.

Mox ut conualuere rubos hæc rupibus altis,
 Illa recens campo gramen decerpit aprico.
 Aut dulcis gelido delibant amne liquores,
 Ut sua conclusis ne desint pocula natis,
 Utq; fluat plenis diues mulsura papillis.
 Subrumi expectant hædiq; agniq; petulci,
 Cornigerasq; uocant tremulo clamore parentis.
 Bruta gregem plenum densis alituberibus sus
 Exporrecta solo, et grunntu adlectat amico
 Fellancis, turpiq; luto se immunda uolutat.
 Radices eadem calloso auidissima rostro
 Eruit et bulbum, aut madida se pulte saginat.
 Flet uitulum mœsta absentem mugitibus altis
 Mater, et immensam raucis miserranda querelis
 Syluam implet, boat omne nemus, uallesq; lacusq;.
 Illa nigros late lucos, saltusq; peragrat
 Crebra gemens, crebra ad montem, stabulumq; reuifit
 Tabescens desiderio non ulla dolorem
 Pabula, nec salicum frondes, nec gramina rore
 Sparsa leuani, non quæ uiridi uaga flumina ripa
 Perspicuam tenui deducunt murmure lympham.
 Prata tener persultat equus, libatq; uolucris
 Ac quora summa fuga, aut alti subit aspera montis
 In iuga, saxosumq; amnem pede plaudit inermi,
 Cui pulchro micat acre caput, luduntq; decore

Fronte

Pronte comæ, uibrant aures, atq; orbe nigranti
 Prægrandes extant oculi, tum spiritus amplis
 Naribus it seruens, stat ceruix ardua, qualem
 Præfert Marmaricis metuenda leonibus ales,
 Ales quæ uigili lucem uocat ore morantem.
 Crescunt spissa toris, lateq; animosa patescunt
 Pectora, consurguntq; humeri, & iam sessile tergum est,
 Spinaq; depressos gemino subit ordine lumbos,
 Et castigatum cohibent crassa ilia uentrem,
 Fundunt se lætæ clunes, subcrispaq; densis
 Cauda riget setis, & luxuriantia crebræ
 Velant colla iube, ac dextra ceruice uagantur.
 Tum tereti substricta genu, mollissima flectit
 Crura serox, celsum ingrediens, fremituq; superbit:
 Grande sonat tornata cauo breuis ungula cornu,
 Ingenti referens corybantia cymbala pulsu.
 O dulces pastoris opes, ô quanta beatum,
 Quàm tenet hunc tranquilla quies? ut pectore toto
 Letitiam, totaq; fouet bona gaudia mente?
 Nempe odij, fraudumq; expers, exemptus inani
 Ambitione, uiscansq; metu, spe liber, & insom,
 Natiuo cultu, & gaza prædiues agresti.
 Ipse sibi uiuit nullo sub teste, suoq;
 Pendet ab arbitrio, suus ipse est censor, & alto
 Calcat opes animo, ac regum deridet honores.

Si non Tenareis illi stant fulta columnis
 Robora, cælaturq; alte laquearia subter
 Ridet ebur, postem' ue silex asaroticus ornat,
 Nec Maurusiacos pulchræ testudinis orbeis
 Delphica sustentat, nec docto trita Myroni
 Pocula multiplici florent radiantia gemma,
 Aut bis in Herculeæ Milesia uelleræ concha
 Versantur, tenuiq; satur lanugine bombyx
 Luteolos follis, preciosaq; fila relinquit,
 Textile nec tenero subtegmine fulgurat aurum,
 Spiranteis referens uultus, quæ Pergamos olim
 Artifici descripsit acu, quæ stamina Memphis,
 Quæ Tyros & Babylon radio pinxere sonanti:
 At iacet in molli proiectus cespice membra,
 Quæ cauius exesum pumex testudinat antrum,
 Quæue susurranti crinem dat aquatica uento
 Arbor, & aut calamos, aut fixa hastilia iungit
 Cortice, statq; leui casæ frondea nisa tigillo,
 Quam metuant intrare pauor, curæq; sequaces,
 Sub quâ iucundos tranquillo pectore sensus
 Nutrit, in abruptoq; fouet sua corpora somno,
 Sylvarum, & pecoris dominus, stant sedula circum
 Turba canes, audaxq; lacon, acerq; molossus.
 Dant ignem extritum silices, dant flumina nectar
 Hausta manu, dat ager Cererem, non caseus aut lac,

Lucorum' ue dapes absunt, stat rupibus illex
 Mella ferens trunco, plenoq; cacumine glandem.
 Illi sunt animo rupes, frondosaq; tesqua
 Et specus, et gelidi fontes, et rosida tempe,
 Vallesq;, zephyriq;, et carmina densa uolucrum.
 Et Nymphæ, et Fauni, et capripedes Satyrisci,
 Panq; rubens, et fronte cupressifera Sylvanus,
 Silemiq; senes, subdiuallesq; Ithyphalli,
 Et montana Pales, et quo pastore Pheræi
 Gaudebant campi, et crinem resoluta Mimallon,
 Et quæ cornigera bicolores fronte corymbos,
 Pampineamq; manu tenera quatit Euhyus hastam,
 Semper amor, semper cantus et fistula cordi est,
 Semper odorati Venerisq; stipendia flores,
 Vitarumq; altrix urbi male nota uoluptas.
 Talibus in studiis pastor molle exigit æuum.
 Post ubi raucifonæ pinna ulbrante cicadæ
 Increpuere, ardensq; metentibus ingruit æstus,
 Paulisper tum cessat opus, saxiq; sub umbra
 Prostrati indulgent genio, non mollia pleno
 Desunt uina cado, non lacti mixta polenta,
 Aut pinguis tergum uitulæ, placidusq; sonore
 Lapsus aquæ, crinemq; auræ frontemq; laceffunt.
 Inde opus integrant, donec sub nocte coruscent
 Flammigero parvæ stellantes clune uolucres.

Ecco

Ecce autem dulces labris pater ingerit uvas
Autumnus, crebraq; elisus uerbere plantæ
It per præla latex, pueriq; examine denso
Exultant lasciuæ cohors circumq; supraq;
Ille manu panda pronus bibit, aliter ab ipso
Sugit musta lacu crepitantibus hausta labellis.
Hic sua suspensum resupinus in ora racemum
Exprimit, hic socij patulos irrorat hiatus,
Irriguumq; mero sordet mentumq; sinusq;
Ebriaq; incertis titubant uestigia plantis.
Postquam acris successit hyems, & pendula tectis
Dirigit glacies, larga strue tollitur alte
Collucetq; focus, coëunt uicinia simplex
Vnâ omnes, iuuenesq; probi, materq; seuera
Coniuge cum duro, & pueris, & uirgine grandi,
Conuigilantq; hilares, & primæ tempora noctis
Decerpunt, molli curas adigente Lyæo,
Mutuaq; inter se ludunt, tum tibia folle
Lasciuum sonat inflato, tum carmina cantant,
Carmina certatim cantant, tum tenta recusso
Tympana supplodūt baculo, et caua cymbala pulsant,
Et leti saltant, & tundunt eribus æra,
Et graue conspirat cornu tuba flexilis unco,
Conclamantq; altum unanimes, tolluntq; cachinnos.
Porro autem quanta est differtæ copia uillæ?

Quamq;

Quamq; penu diues: neq; enim uel frugibus hornis
 Horrea sufficiunt, uel odoro dolia musto,
 Testaq; Palladijs iam non uacat ulla trapetis.
 Terga suis pendent fumosa sordida tigno,
 Pertica pensilibus oneratur longa racemis,
 Non uuae arentes, non pruna & carica defunt,
 Soruq; cum cerasis, duroq; putamine clausa
 Persica nux, regumq; altas imitata coronas
 Messila, cumq; pyris miserorum munus amantium.
 Iam laxum in rugas malum, decocta q; ahenis
 Defruta, et omphacinus liquor, es lachrymosa sinapis,
 Et meditata novos siccyonia bacca saporis,
 Tum sapa, melq; recens, edulcati q; lupini,
 Et pruna increpitans balanus, contextaq; cannis
 Fiscina lacte madens, & durati sale fungi,
 Annonam facilem iuicinus suggerit hortus.
 Murmur apricantes niuea dant turre columbi,
 Expandunt alas, & amicam (blanda rogantes
 Oscula) circumcunt, insertantq; oribus ora.
 Iam uicibus nido incubi: ant genitrixq; paterq;
 Iamq; oua excudunt, natis q; implumibus escam
 Commansam alternant, rostellaq; hiantia complent.
 Adde gregem cortis, cristatarumq; uolucrum
 Induperatores, laterum qui sydera pulsu
 Explaudunt, uigiliq; citant Titana canore,

Et regnum sibi Marte parant, quippe obuia rostris
Rostra ferunt, crebrisq; acuunt assultibus iras,
Ignescunt animis, & calcem calce repulsant
In festo, aduersumq; affligunt pectore pectus.
Victor ouans cantu palmam testatur, & hosti
Insultans uicto, pauidum pede calcatur iniquo.
Ille silet, latebrasq; petit, dominumq; superbum
Ferre gemit, comes ut merito plebs cetera regi,
Formoso regi, cui uertice purpurat alto
Fastigatus apex, dulciq; errore coruscæ
Splendescunt ceruice iuba, perq; aurea colla
Perq; humeros it pulcher honos, palea ampla decenter
Albicat ex rutilo, atq; torosa in pectora pendet
Barbarum in morem, stat adunca cuspide rostrum,
Exiguum spatij rostrum, flagrantq; tremendum
Rauis oculis, niueasq; caput late explicat aureis,
Crura pilis hirsuta rigent, iuncturaq; nodo
Vix distante sedet, durus uestigia mucro
Armat, in immensum pinnaeq; hirti q; lacerti
Protenti excurrunt, dupliciq; horrentia uallo
Falcata ad coelum tolluntur acumina caudæ.
Ipse salax totam foecundo semine gentem
Implet, & oblongo nunc terram scalpuit ungui
Rimaturq; cibos, nunc edita nubila uisu
Explorat cauto: non illum squamea tuto

Aggre

Aggreditur serpens, non raptor ab æthere miluus.
 Vocibus interea crebrum singultat acutis
 Parturiens coniux, quæ scilicet oua subinde
 Tollit anus, signatq; dies, uigilemq; lucernam
 Consulit, & lunæ crescentis tempora seruans.
 Ut primum gallina glocit numero impare subdit,
 Versatisq; diu solers auscultat, an intus
 Pipiat inuolucer pullus, tenerumq; putamen
 Pertuderit molli rostro, atq; erumpent tentet.
 Parte alia bisero plumosam corpore messem
 Nutrit, & in crassa satur urinare lacuna
 Anser auet, stagnumq; super pede remigat udo
 Depictæ ceruicis anas, prolemq; natatum
 Imitans, nunc extat aquis, nunc mergitur alte.
 Erigit explicitæ gemmæ uolumina cantu
 Ambitiosus amans: at ficu & polline gliscit
 Pellaci cantu deceptus ab auepe tardus.
 Insidit mutilo turtur, seseq; saginans
 Rauca gemit, dulcesq; miser suspirat amores.
 Flet uiduus perdix, queritur peregrina coturnix
 Inclusi caueis: hic cæca cuniculus antra
 Excavat, hic septo prægnans lepus errat in amplo,
 Capreoliq; hinnuliq; & aduncis dentibus apri.
 Hac stertunt glires, hac foemina foetat echinus,
 Dedala somniferos peragunt examina bombos,
 Plenaq;

Plenaq; captiuos seruant uiuaria pisces.
 Scilicet his opibus placide sua corpora curant,
 Dulciaq; inter se leti tellure magistra
 Officia exercent, ut quæ neq; ferre recuset
 Imperium, neq; non grandi mercede rependat
 Si qua laborifero debentur farra colono.
 Ille autem ex uolucris petit ardua sidera mente,
 Scrutaturq; sagax quæ sit sententia diuûm.
 Quid quæq; emergēs, latitans' ue, oriens' ue, cadens ue
 Stella paret, quid quadruplici celer adferat annus
 Cardine, quæ sulcis, quæ sint stata tempora messi,
 Quidq; pecus uehat Olenium, qua grandine colleis
 Trux nepa dilapidet, quo turbine surgat Orion,
 Quos glomerent imbreis, aut pressus Arione Delphin,
 Aut Pleas, Arcturusq; senex, Hyadesq; puellæ,
 Vnde bibant herbe diuini pocula lactis,
 Cur rubigo satis, uredoq; nitibus obsit,
 Quid nebulas abigat, tempestatesq; repellat,
 Quod uento ingenium, quæ nubes causa serenet,
 Quidq; silens moneat, quidq; intermenstrua Phœbe,
 Vel cum plena meat, uel cum decrescere rursus
 Incipit. Ille etiam numeros legesq; dierum
 Prouidus obseruat: scit enim quid septima portet,
 In qua nascentem excepit bona Delia fratrem.
 Scit quoq; post decimam quid prima, quid altera lucet
Iniungant

Iniungant operum, quocirca aut uellera lane.
 Demetit, aut grauido maturas mergite aristas.
 Aut telam locat uxoris, nam pendula in ortu
 Posteriore suos etiam net aranea casses.
 Quæ sequitur bona uirgultis, inimica ferendis (get,
 Frugibus: ergo cauet quod obest, quodq; expedit ira
 Nouit enim quota connubijs, quota partibus obftet
 Aspiret ue dies, quota pinguem emasculat hœdum,
 Septaq; circundet pecori, quota iungat amanteis,
 Et clandestinos iubeat miscere susurros,
 Qua ponat canis hirritum, male suadaq; pectus
 Cura nimis laceret, qua tristis oberret Erinny
 Nocte magis, secat ille suo sibi tempore lignum,
 Dolia degustat, subigit iuga ferre iuuentum:
 De flabris quoq; de pluuia, dulciq; sereno,
 Aut lune occasus, aut idem consulit ortus.
 Tractat opus si pura micet, s; atra recedat,
 Aut quinto directa die, aut medio orbe retusa,
 Nec gracili cornu, aut triplici sit culta corona,
 Tecta subit metuens hyemis: si rubra coruscet,
 Tum uero expectat uentos, nec fallit eundem
 Quo boream cornu, quo Cynthia prouocet austrum
 Consulit & Phœbi flammæ, an grandinis augur
 Pallcat, an radijs monstret discordibus imbrem,
 An præ se exorians nubeis agat, an niger orbem

Circulus extremum claudens, qua rumpitur, aëres
 Carceris Aeolij, monte at confurgere flatus.
 Adnotat & coeli faciem, nunc stella sereno
 Aethere lapsa cadat, rapidi prænuncia Cauri,
 Conscia nunc subita semet caligine obumbrent
 Astra, trabantq; hyemem: gemino Thaumantias arcem
 Quid ferat, aut curto cum nix secat aëra gyro,
 Et penè unicolor taurina fronte minatur.
 Nunc praesepe oculis, nunc Bacchi spectat ascellos,
 Quiq; Noton cernit, quiq; est obuersus ad Arcton,
 Fulgores, tonitrus, insperasq; uellera coelo,
 Brumalemq; diem, & totum semel aspicit annum.
 Necnon & nautis ruiturum in carbasa nimbam
 Augurat, undisonum si fors mare surrigit egon,
 Canaq; conspergit sale saxa, & littora frangit,
 Tunc & tristifico reboant montana fragore,
 Et repetunt siccam mergi, atq; ex equore clamant.
 Ipsa uolans sublime auras, aethramq; lacepsit
 Ardea, collidunt fulicae, plauduntq; gregatae.
 At lasciuus lacus alis prestringit hirundo,
 Et summas propè radit aquas, raneq; coaxant.
 Fusca gradu cornix lento metitur harenas,
 Aut fluminis capite, & madida ceruice receptat,
 Crocituq; graui phasianum increpat usq; morantem.
 Clangunt Naupliadae uolucres, & peruia pinnis

Nubila

Nubila conscribunt, incertus in aequore Delphin
 Diffolat aquas, latrant corui, uocemq; resorbent,
 Progerit oia canis patiens formica laborum,
 Blanda canis terram pedibus scabit, ore lapillos
 Tardigradus prendit cancer, se seq; sabierrat,
 Atq; haeret ripe, densum occinit improbulus mus,
 Straminaq; exculcat: quin centipedes scolopendrea
 Parietibus reptant, aures pigra motat asella,
 Dependunt bulle lychmo, sitiensq; cruoris
 Musca redit, summosq; proboscide mordicat artus,
 Nec longe a testis apis ingeniosa recedit,
 Prunaq; concretusq; ima cinis haeret in olla,
 Carboq; pellucet: neq; non praenunciat Euros
 Pluma natans, foliumue errans, pappiq; uolantes,
 Flammaq; cum sedit, cum sese elidit, et ipsis
 Vix sedet in stuppis, scintillamq; excutit udam.
 Vos quoq; pastores uentos horretis et imbres,
 Cum temere excursans pecus ampla in pascua fertur,
 Cumq; alacres ludunt agni, calceisq; proteruos
 Subsultim incutiunt inter se, et cornibus haerent,
 Aut cum se e pastu ui, uix, egregq; reuellant,
 Cumq; boues liquidi suspectant lumina coeli,
 Olfactantq; auras, et succos naribus udos
 Crebra trahunt, de xtrumq; latus consternere gaudent,
 Aut lingunt aduersa pilos, aut uespere sero

Mugitū ingenti redeunt, caulasq; fatigant,
 Cum sibi non factos, sus dissipat ore maniplos,
 Cumq; antro lupo exululat, cumq; improbus idem,
 Nec metuens hominum, propius consistit, & offert
 Se mendicanti similem, ac loca culta pererrat.
 Ergo in consilium maria aduocat, æthera, terras,
 Naturamq; omnem, uiuitq; autoribus astris
 Cura deū agricola, atq; animo præscitare censet,
 Et rerum euentus sensu præsagit acuto.
 Hanc, ô coelicolæ, magni concedite uitam,
 Sic mihi delitias, sic blandimenta laborum,
 Sic faciles date semper opes, hac (improba sunt
 Vota) tenus, nunquam certe, nunquam illa precabor,
 Splendeat ut rutilo frons inuidiosa galero,
 Tergeminaq; grauis surgat mihi mitra corona.
 Talia Fæsulco lentus meditabar in antro
 Rure suburbanò Meditum, qua mons sacer urbem
 Mæoniam, longiq; uolumina despicit Arni,
 Qua bonus hospitium felix placidamq; quietem
 Indulget Laurens, Laurens haud ultima Phœbi
 Gloria, iactatis Laurens fida ancora Musis:
 Qui si certamagis permiserit ocia nobis,
 Afflabor maiore deo, nec iam ardua tantum
 Syluæ meas uoces, montanaq; saxa loquentur,
 Sed tu (si qua fides) tu nostrum forsitan olim

*O mea blanda altrix non aspernabere carmen,
Quamuis magnorum genitrix Florentia uatum,
Doctaꝫ me triplici recinet facundia lingua.*

ANGELI POLITIANI SYLVAR,
CUI TITVLVS EST RV-
STICVS, FINIS.

K 3

